

2.0348

HO 1

Абдулла Орипов

ИШОНЧ КЎПРИКЛАРИ

HO20348 91-8997

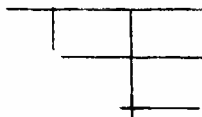
1

Абдулла
Орманов

Ишонг Кунрик

Рахмат

8997

—

Абдулла Орипов
ИШОНЧ КЎПРИКЛАРИ

*Бисёр бўлса агар бол ҳам беқадр,
Такрор айтилганда рангсиздир калом.
Бу ёруғ оламда Ватан биттадир,
Биттадир дунёда Она деган ном...*

Абдулла Орипов
ИШОНЧ КЎПРИКЛАРИ

Шеърлар, таржималар, драматик дoston

ТОШКЕНТ

Ғафур Ғулом номидаги

Адабиёт ва санъат нашриёти

1989

Ўз 2
068

А $\frac{4702620202-126}{M 352 (04)-89}$ 20-89 © Абдулла Орипов, 1989 й.

ISBN5-635-00383-4

ШУКРОНА АЙТАЙИН ҲАЁТ НОМИДАН

I

*Бисёр бўлса агар бол ҳам беқадр,
Такрор айтилганда рангсиздир калом.
Бу ёруғ оламда Ватан биттадир,
Биттадир дунёда Она деган ном...*

ОТАЛАР ИЛГИДА ЗАМОН БИЛАН ВАҚТ...

Оталар шаънига лойиқ сўз демоқ
Табаррук бир китоб ёзиш билан тенг,
Уларнинг меҳри-ку бамисли чароқ,
Бағри ҳам юлдузли осмон каби кенг.

Шарқона ташбеҳни олсам гар ёдга,
Бир номи бузургу бир номи фақир.
Заминни қафтида тутиб, авлодга
Бус-бутун етказган оталар, ахир.

Юксак-юксакларда учган сор лочин
Назар узмагапдек полапонидан.
Бардавом наслини асрамоқ учун
Ахир ота қавми кечган жонидан.

Нон, деган фарзанднинг дардли хитоби
Гоҳ уни тириклай чоҳларга тиққан.
Бардошли умрининг заққум зардоби
Сочлари қпровдек кўпириб чиққан.

Тахти Сулаймондан баланддир бешак
Ота деб аталган мартабаю бахт.
Фарзанд бунёд бўлди, ўлим йўқ демак,
Отанинг илгида замон билан вақт.

Мен кўкка термулиб кутмасман мадад,
Дўст излаб ҳар ёнда кезмасман сарсон.
Дўсту мадаккор ҳам отадир абад,
Шони — шонинг эрур, армони — армон..

ЎЗБЕКИСТОН БАЙРОҒИ

Ҳар қандай лашкарнинг ҳам
Ўз туги, ялови бор,
Сен қайси салтанатдан,
Сен қайси давлатдан кам,
Қўрғонлар қаторида
Бир қўрғонсан устивор,
ВаллаMAT, тугдор юртим,
Муҳташам республикам.

Ўйлайман, ҳа, оламда
Нисбий эрур кўп ҳолат.
Замона галвиридан
Ҳар нарса ўтаверар.
Тарих учун ва лекин
Ким ҳам бергай кафолат,
Якка инсон бир йўлчи:
Келару кетаберар.

Қадим-қадим замонда
Юнонлик ҳайкалтарош,
Бир санъат яратибди,
Мақсади — бир бурда нов.
Ҳайкал эса асрлар
Синовига бермиш дош,
Бугун уни кўкларга
Кўтарар буткул жаҳон.

Кўзни каттароқ очиб
Боқсанг бу муаммога
Алам қилгулик қадар

Кам яшар инсон зоти,
Фақатгина халқ соҳиб
Бардавом бу дунёга,
Асрагай ҳар кас помин
Фақат халқнинг ҳаёти.

Санасанг ҳодисот мўл
Ўзбекининг тарихида,
Ҳар бирига бир нома
Еки дoston битгулик.
Не зотлар оқмаган бу
Асрлар ариғида,
Ҳар бири битта халқнинг
Ғурурига етгулик.

Бари ўтди, эл қолди
Қисматга ўйин бўлиб,
Яктан ўзбек ўз-ўзин
Юмдалади бетўхтов,
Улуғ бу юрт кийган тўв
Чок-чокидан сўкилиб,
Уч ёнга кетди ўзбек
Қўлида учта ялов.

Барчага аён эрур
Мен айтган ушбу гаплар,
То ҳануз асабларни
Эзгилар бу шум ўтмиш.
Мозийга ўқтин-ўқтин
Сочсак ҳамки ғазаблар,
Лекин айтинг, ўзбекининг
Қўлидан ким ҳам тутмиш?

Бир куни ёвқур шоир
Яъни Турди Фароғий,
Бўлтак бўлган бу халққа

Бирлаш деб қилди хитоб.
Бежавоб қолаберди
Унинг дардли сўроғи,
Ўша-ўша замин кар,
Ўша-ўша гунг офтоб.

Бугун зимдан назар сол
Сен мава бу байроққа,
Майлига бир дақиқа
Унутгин турфа кекши.
Шу байроқ номимизни
Элтди йироқ-йироққа,
Шу байроқ бирлаштирди
Пароканда ўзбекши.

Фурсати келган экан
Таъзим ила айтайин:
Бу байроққа Ленининг
Руҳи ўзи ёр бўлган.
Ўз ҳаққу ҳуқуқли
Эта олса гар тайин,
Бир байроқни тутган халқ
Абадиян бор бўлган.

Коммунист ўлкамизнинг
Шавкатин зиёд этиб,
Она юрт яловини
Сарбаланд тутсак, не бахт!
Инқилобни Ватанда
Дўстликни мурод этиб,
Ол байроқни ушбу кун
Тиз чўкиб ўнсак, не бахт!

ЎЗБЕКИСТОНИМ, СЕНГА

Айлайини қалбимни тортиқ нурли бўстоним сенга,
Сен ватандирсан, Фидодир танда бу жоним сенга.

Бебаҳосан, асрагайман гавҳарим, деб мен сени,
Сен қароғ бўлсанг агарда, садқа мужгоним сенга.

Сендан айру дам узундир, лаҳзалар ҳам йилга тенг,
Бир умрга лек баробардир керак оним сенга.

Ҳар бир аҳлинг битта юлдуз, кавкабистонсан ўзинг,
То ҳаётдирман, чароғим, шуълайи шоним сенга.

Ёру дўстлар жам бўлибдир, тўй қилур ўзбек элим,
Мен дегайман, хуш келибсан, дўсту меҳмоним, сенга.

Хизматингга шай эрурман, хизматингда ҳам ўзим,
Бахтиёрман, сарф этолсам борки имконим сенга.

Қўлда торим сен учундир, дилда борим сен учун,
Қайда бўлмай талпинурман, Ўзбекистоним, сенга.

ТУҒИБОШИ

Дунёда фолбинлар кўп,
 Потайин касби кори,
Битта сариқ чақа деб,
 Лақмани пойлар мудом.
Дунёда фолбинлар кўп,
 Гарчи зарлан йўқ зори.
Ва лекин бошқаларнинг
 Қисматидап очар ром.
Қачондир қай бир налид,
 Дунё беҳабар кимса,
Инсон шаклида юрган
 Бесавод, сўқир жонзод,
Фол очиб одамзодни
 Огоҳ этиб, демиш, ҳа,
Тўрт минг йил муддат ўтса
 Ўзбек чиқарар савод.
Икков боши бирикса,
 Бул даврани қуроқ деб,
Неча-неча ромчининг
 Йўқликка кетди ўзи.
Башорати рост келса,
 Одамзотнинг гамиш еб,
Заминга тушмасмиди
 Бахтсизларнинг юдузи.
Эй, азиз мамлакатим,
 Ҳали эдинг расида,
Кўз остингда қориниб
 Етарди еру осмон.
Атрофингни ўрашиб
 Жаҳон чорраҳасида

Тақдирингдап фол очди
Неча-неча ёсумон.
Леини заковатидап
Бунёд бўлган Иттифоқ,
Хавоии бу гапларнинг
Бас келолди барига.
Ўша дўстлик бор экан,
Нешонамиз мангу оқ,
Гитлери жўнатган у
Жаҳаннамнинг қаърига
Бу шундай онлаки,
Ўртададир пону туз,
Беш панжадек бирикиб,
Бахт қомусин битолди.
Бу шундай онлаки
Заминдан ёруғ юз,
Фазони ҳам ҳаттоки
Тамоми забт ётолди.
Улуғвор шу даврада
Менинг ҳур республикам,
Қадимий маърифатдан
Юксалди тагин юксак.
Ўзбекининг улуши бор
Ҳар жабҳада чинакам,
Шу боис арзир бугун
Мағрур қад кериб юрсак.
Гувоҳлик берсин тарих
Дўстларга қўлини тутиб,
Бирликка суянаи зот,
Кам бўлган ахир қачон?
Ўткинчи фалсафалар
Албатта бадар кетиб,
Ахирри эзгуликка
Юз тутгай буткул жаҳон.
Ватавим олтишдадир,
Нечоглик қутлуғ бу ёш.

Пешкашман катта тўйда
Мен она ерим билан.
Давлатим, салтанатим
Тўйинггадир Ленин бош,
Қутлайман сени бугун
Шу камтар шеърим билан.

У ТИРИК...

Ўтди инсоният мурғак замондан,
Энди у шубҳагар бир ёшга етди.
Лениннинг номи ҳам энди тамомап
Тимсол тушувчага айланиб кетди.

Кўрдим, кўҳна Римда қамалди бир зот,
Амалдор экан у, лекин муттаҳам.
Соддадил бир ишчи деди шу заҳот:
«Бундоқ бўлган эмас Ленин сира ҳам...»

Кеча, ён қўшнимиз — инқилобчи чол
Кўрсатди шикоят тўла дафтарин.
Сўнг деди йироққа термулиб беҳол:
«Йиғилиб қолганди дилда гапларим».

Ҳа, Ленин ҳар кимга ҳамлам, ҳамсафар,
У билан башарнинг бир эрур дарди.
Алҳазар, алҳазар, минг бор алҳазар,
Ленин ўлган бўлса нима бўларди?

Ленин яшамаса агар виждонда,
Ким ҳам курашларда бўларди шерк?!
Яхшиям, ғалвали вақту замонда
Ленин орамизда юрибди тирик!

ТАЌДИРДОШ

Бу кунни дафтариюга
Езиб қўйғин, биродар,
Дарҳақиқат, чарчабмиз
Дабдабадан, ўтрикдан,
Замоннинг чўнг карвони
Нафас ростлаб бир қадар
Ўтаётир Инсоф деб
Аталган бир кўприкдан.
Дарҳақиқат, чўққига
Анграйганча термулиб,
Ўйламабмиз настрадаги
Чумолининг ҳолини,
Инсоният бошида
Парвонадек чеврилиб,
Унутибмиз ён девор
Қўшинининг аҳволини.
Байрамда байроқ тутган
Гўдак каби шод, қувноқ
Ќийқириб лабимиздан
«Бали-бали» учмиш хўб
Мисоли саратонда
Жўр сайраган чирилдоқ —
Бу яллага шоир ҳам
Овозини қўшмиш хўб..
Чўнтагинг шилиб кетса
Купна-кундуз бир помард,
Ўйлабмиз унинг йўли,
Йўрини тамом бошқа.
Мен дерман, ҳар бир жойда
Эгилган ҳар бир қомат

1991 | УзССР ЖДК
8997

Пора деб аталгайдир
 Уюлган қовоқ-қошга.
 Афсуски, инсоният
 Кўп кўрган бундоқ ҳолни,
 Гар тарихни ўзгартиб
 Бўлмагайдир жўрттага.
 Хотирланг, ота Ильич
 Аён этиб бу фолни,
 Энг оддий меҳнаткашни
 Чорлаб ўтган ўртага.
 Мен улуғ ғояларга
 Шеър битганман ҳамиша,
 Бу куп ҳам шу мақомда
 Келади бир сўз дегим:
 — Ха, қадим боболарнинг
 Ҳикмати бизга пеша,
 Меҳнаткашсан,
 Ўз сўзинг эгаси бўл, ўзбегим.
 Ҳалоллик, инсоф деган
 Туйғулар бор дупёда,
 Кимки, уларга содиқ —
 Ўзингдан улги олган.
 Алишер «Хамса»сида
 Этган каби ифода,
 Нафс қурбони шоҳ Баҳром
 Тарихдан четда қолган.
 Буюк давр ўғлимиз,
 Замон ўзи саралар,
 Бир ёнда — гина-кудрат,
 Бир ёнда — ёв, бир ён — дўст,
 Бир ёнда — сокин дарё,
 Бир ёнда — шаршаралар,
 Бир ёнда тўқислигу
 Бир томонда — каму кўст.
 Мен сенга энг инсоний
 Ҳурматим бажо этай,

Тақдирдошим, коммунист,
 Елкавгда юкинг бисёр.
Улуғ анжуман куни
 Сенга шу сатрим битай:
Рўзномавгда бир тизим
 Ўзбекнинг ҳам сўзи бор.
Кун кеча жондек азиз
 Суюкли дўст-ёрларни
Йўлладик йиғинингга
 Улуғ пойтахт томон.
Сени деб жараиглаган
 Дилимдаги торларни
Авайлаб чертгувчисан,
 Асил коммунист, инсон.

ОСИЁ МАРКАЗИ

Тувала,
Энасой бўйида.
Ялапгликка улкан устун қўйилган.
Устунга «Ушбу жой Осиепинг туби» —
Деган лавҳа — ёзув ўйилган.
Дарҳақиқат, бу жой ноёб манзилгоҳ,
У — жаҳсон почтасин тансиқ маркаси.
Ҳазилми, шу устун бутун бир

қитъавинг

Жўгрофий маркази.
Устун агрофида йигилдик бир кун
Хитой, ҳинди, ўзбек, қирғиз, ҳоказо.
Осиега марказ қай халқ бўлиши

мумкин,

Дафъатан ўртага чиқди шу савдо!
Буддий киндигига бармогин тираб
Марказ мана мен деб турарди.
Конфуций фарзанди ўтмишини мақтаб
Гаини ўзи томон бурарди.
Мен ҳам Қошғарийдан Регистонгача
Кўрган-эшитганим сападим бир-бир.
Осие маркази биз бўлсак керак —
Менинг ҳам хулосам шу бўлди ахир!
Сўнгра япон, тожик, ёқуту қозоқ
Айтиб чиқди тахмин-таъбирларини.
Қадим шаҳарларин марказ деди

биров,

Биров марказ деди қабрларини,
Марказликка ҳар ким даъво қиларди,
Тинка келди бир вақт Тайга қуёши.

Ҳалиги устуннинг соясида энди
Гуж бўлдиқ, ҳамманинг қўшилди
боши.

Шунда мунозара тўхтади бирдан,
Ғолиб келди тилсиз устуннинг сўзи.
Гўёки жангари болаларин тўплаб
Магрур турар эди Осиё ўзи.

ОРОЛ УЧУН

Гоҳо миямизни қопласа савдо,
Ғалат тасаввурлар хаёлга келар:
Регистон йўқолиб қолса мабодо
Айтинг-чи дўстларим, не ҳол юз берар?

Айтинг-чи, қандайин куйга тушардик,
Бухоро бўлмаса, бўлмаса Хевоқ?
Улар абадийдир дея беҳадик
Ўтиб бораётир умримиз мудроқ.

Шаҳарлар жойида турибди бу кун,
Уларнинг заволи келмас хаёлга.
Меросий худбинлик борлиги учун
Қарамай қўйибмиз афеус, Оролга.

Отанг кетса агар, ота бўларсан,
Онанинг ўрмини босгай қиз, сингил.
Денгизинг қуриса не ҳам қилурсан,
Қайга бош уурсан эй, мунглуғ кўнгил.

ИШОНЧ КЎПРИКЛАРИ

Юздан парда кетса,
Дилдан диёнат,
Меҳр ришталари зимдан узилса;
Юракларни босса шубҳа, хиёнат,
Ишонч кўприклари бузилса;

Етимлар ҳақидан қўрқмаса биров,
Сўқмоққа айланиб кетсалар йўллар:
Қиблагоҳлар осий, туғишганлар ёв,
Ғазналарга чўзилса қўллар;

Болалар руҳига ҳаёт деган дарс
Маънашлик уруғин жойласа;
Ошиқлар кўчада маъшуқасин эмас,
Кимнингдир қадамин пойласа;

Элнинг шоирлари ганим зотлар каби
Бир-бирларини ғажиб-есалар;
Минбарларга чиқса кўча-кўйининг гапи,
Андишани қўрқоқ десалар...

Бундай юртда энди қирғин шарт эмас,
Вабо ҳам қочади ундан йироққа;
Ҳатто дарёлари қурир басма-бас,
Ҳатто тунроқлари тушар титроққа,

Халқим, бундайларни кўргансан азал,
Кўн чеккансан улар озорин, доғин,
Сен енгиб ўтгансан, лекин ҳар маҳал,
Халқим, топинаман ўзингга тағин.

САФЛАР ПОКЛИГИ ДЕБ...

Барча мажлисларда қатнаш, албатта,
Қўл кўтар ҳамиша биринчи бўлиб.
Бошлиқ маъқул деса, маъқул де шартта,
Ташланса — ташлангин биринчи бўлиб.

Галстук доимо юрсин бўйинингда,
Отингин биринчи қаторларга сол.
Турли маърузалар турсин қўйинингда,
Сўзласанг — раҳбардаш кўчирмалар ол.

Аели ишламаган ақлингин тинч қўй,
Чигал мавзуларда бўлма ҳеч ҳакам.
Сенга ўз-ўзидан келади обрўй,
Коммунист дейдилар сени чинакам.

Коммунист, оҳ менинг жафокаш иним,
Жаҳоний гам билан мапигул бир Ипсон.
Афсус, сафингда бор қанча беқўним,
Афсус, сафингда бор қанчалаб подон.

Мен бу сатрларни ёзмасдим сира,
Агар буюрмаса шафқатсиз ҳаёт.
Коммунистлар сафин бузгандан кўра
Унга ёндошмасин ҳар қандайин зот!

ҚАЛДИРҒОЧ

Дейдилар, қайгадир ўт кетса, албат,
Чумчуқ хас таширмиш, қалдирғоч-чи, сув.
Балки, бу чумчуқнинг шаънига тухмат,
Ёнғин нималигин, балки, билмас у...

Сен дунё ҳолига назар сол бирпас,
Назар сол кўзлардан оққан ёшларга.
Дунёда кулбалар ёпар ҳар нафас,
У доим муҳтождир қалдирғочларга.

ХАТОЛАРИНГ КЕРАК УЛАРГА...

Шундайлар бор, сенга лутф айлаб,
Дўстман, дея қўлини тутарлар.
Лекин ҳар зум қадамнинг пойлаб,
Хато қилишининг кутарлар.

Хато қилсанг, уларга байрам,
Йўқса, заҳру заққум ютарлар.
Майли жиндек, зарра бўлса ҳам,
Хато қилишининг кутарлар.

Хатоларнинг керак уларга,
Шоҳ-шовдангнинг дарҳол бутарлар.
Тағин кувини улаб тунларга,
Хато қилишининг кутарлар.

Ахтарурлар ҳаминша иллат,
Етти пуштинг гўрнин титарлар.
Фақат унма, улгайма фақат,
Хато қилишининг кутарлар.

Улар сенга бир умр йўллош,
Содиқ ҳамроҳ каби ўтарлар.
Ҳабринг узра эгсалар ҳам бош,
Хато қилишининг кутарлар.

СОБИТЛИК

Үчиб бораётир қанчалар калом,
Не-не битиклар ҳам йўқдир, вассалом.
Дувёда фақат бир собит сухан бор:
У ўз фарзандингга ўзинг қўйган ном.

АРСЛОН ВА ИНСОН

Жаъми жонзодлардан ёлғиз бир арслон,
Қуёшга кўз юймай қарар эмиш тик.
Балки шу сабабдан у соҳиб ўрмон,
Жонзодлар ичида яшар беҳадик.

Инсон! Сенинг учун ҳақиқат — қуёш,
Ўзингни тириклик шоҳи савайсан.
Афсуски бошинг хам, кўзларингда ёш,
Қачон қуёшингга сен тик қарайсан?..

ДИАЛЕКТИКА

Мен ҳаётни собит ҳолда кўрмадим асло,
Тузилган у агарлардан ва магарлардан,
Дейлик, бирор фирибгарга дуч келган асно,
Иборатми дейсан ҳаёт фирибгарлардан.

Қаттол уруш давом этган элнинг шоири
Шеър битади ҳасратга ё ғазабга тўлиб.
Кимки агар бирор дарднинг бўлса асири,
Туюлади бутун олам унга дард бўлиб.

Севишганлар учун эса дунё бир жавнат,
Ой-чи, пондек туюлади қорни очларга.
Буткул ҳаёт дийдаси йўқ тош эрур фақат,
Кунинг қолса дейлик фақат бағритошларга.

Файласуфлар сўз очса гар абадиятдан,
Уйлайсанки, ҳар бир ошим мангуликка ёр.
Инсон зоти айри тушмас асло пиятдан,
Не тиласанг шуни бергай, деган гап ҳам бор.

Модомки шувлоқ экан табнат асл,
Собит нарса қайда ўзи? Боқийлик қайи?!
Бўлармикан бу дунёда бир мурод ҳосил,
Тугалликка етишарми бирор кун жаҳон!

Шоир аҳли куйлармикан битта қўшиқни,
Борми экан бу дунёда олий, комрон дам.
Қуёш бир кун чулгармикан ҳар тўрт уфқни,
Тугиларми бахти комил, бус-бутун одам?

Бу — бир хаёл, чораси йўқ армондир холос,
Ҳамишалик қўшни эрур кундуз билан тун.
Елғон дасти гар дунёда бўлолмас дароз,
Лекин ҳақнинг қўллари ҳам эмасдир узун.

Чора битта: Ниятингни эзгуликка бур,
Фақат шунда гўзал бўлиб кўрингай фалак.
Йўқса ҳасрат оғушида ўтгайдир умр,
Бамисоли ўра пчра қолган каналак...

ҲАР НЕЧУК...

Дунёда ҳар кимнинг бор ўз матлаби,
Туя сўраб бўлмас эчкибоқардап.
Писмиқдан файласуф чиқмаган каби,
Ҳақгўй ҳам чиқмайди бетгачопардап.

Ким ўзар ўйнасанг тошбақа билан,
Бўйнингга олурсан ушга тенгликни.
Дунёнинг ишлари шунақа экан,
Ҳар нечук одат қил феъли кенгликни.

ТИРИКЛИК

Турфа курашлардан чарчадим дейсан,
Хизмат жонга тегди, йўқдир ҳаловат.
Арзимас нарса деб асабинг ейсан,
Тириклик нима бу? Гамми, фароғат?

Кимга айтмоқдасан ҳасратингни, оҳ,
Сен шифо сўрайсан бемордан нечун.
Қирқ беш йил осмонга тикилган нигоҳ,
Оддий ҳақиқатга етмоқлик учун.

Бир тери ичила минг марта озиб,
Минг марта тўлишар жониворлар ҳам.
Ўн беш кун жамолин кўкда кўргазиб,
Ўн беш кун фалакда ош тонар барҳам.

Бу ёруғ оламга боқсанг, аслида,
Олий бахт саналур ўлмайин юрмоқ.
Бахтдир бу — ҳаётнинг кўҳна қасрида,
Набиранг дафъатан чалса қўнгироқ.

Кимдир чоҳ ичра ҳам давронин сургай,
Кимдир чўққида ҳам ўтга келгай дуч.
Кўзинг очиқ эса ҳар вени кўргай,
Бир ён дўст, бир ёнда — нафрат билан ўч.

Юз йил яшаса ҳам бечора бир зот,
Тўймадим ҳеч, дебди, бу нечук ҳикмат.
Оҳ, қандоқ шириндир шу тахир ҳаёт,
Оҳ, қандоқ гўзалдир шу жулдуз қисмат.

ИСМАЛОҚ

Сен — баҳор неъматин, одий бир кўкат,
Поянг аргувоший, баргинг яшалоқ.
Қувондим, мен сени кўрсам ҳар фурсат,
Ҳар кўклам мен сени кутдим, исмалоқ.

Сен бир гул эмассап, нозларга тўлиб,
Илҳом бера олсанг ипжиқ ижодга.
Мен учун сен нажот элчиси бўлиб
У оғир кунларни туширдинг ёдга.

Эсимда, оёғи пиликдай гўдак,
Очликдан қоқ қуриб, берган эди жон.
Бир тақа арша ҳам кўзга суртгудак,
Жанглар жароҳати битмаган ҳамон.

Оналар чорасиз, боболар мискин,
Дийдага ёпишган енглар, этаклар.
Ушанда эл-юртга дармону таскин,
Насиба бўлдингиз, азиз чечаклар.

Кўрганман, қишлоғим кўчаларида,
Очликдан гезариб кетганларни мен.
Кўрганман, узун қиш кечаларида
Сизни армон билан кутганларни мен.

Бугун дастурхонда безаксиз фақат,
Кимдир эъзоз этар, бенисанд кимдир.
Сизнинг қадрингизни билгувчи ҳар вақт,
Уша йўқчиликни кўрган халқимдир.

Сиз — равоч, чучмома, Сиз — қуён тўниқ,
Ялтирбош, кўк беда, Сиз — туя товош.
Шўра ўт, ер ёнгоқ, қоқи, замбуруғ,
Шарбат бера олган саҳройи тикон.

Азиз неъматларим, Сизга ташаккур,
Доимо бўй чўзинг замини комидан.
Мен Сизни кўзимга суртайин ҳар қур,
Шукрона айтайин ҳаёт помидан.

ОФТОБШУВОҚ

Баҳор кунларида,
Офтобшувовда,
Ҳордиқ олар эди кўппицца овам.
Пайкамалак балқса Қўнғиртов ёқда,
Нечог ёшарарди бу кўҳна олам.

Хасталик қийнарди овамни бироқ,
У четга термулиб уҳ тортар эди.
Баҳор ёқса ҳамки оламга чароқ,
Менинг юрагимда ғам ортар эди.

Мен овам ёпида пвирсиб беуп,
Кун бўйи юардим дилгир, бетоқат.
Пироқ-пироқлардан мунгли ва узун,
Туриалар товушин тишлардим фақат.

Шу-шу ўнгламади овам раҳматлик,
Менинг ҳам йилларим тондилар тўзим.
Бугун овам каби ёлғиз, тоқатлик,
Баҳор қуёшига боқаман ўзим.

Энди мени эзар минг битта хаёл,
Улар ўткинчи дўст, вафосиз ёрлар.
Энди ўзим дардкаш, ўзим жим ва лол,
Энди ўзим учув тийра баҳорлар.

Илиқ томчилагап ёмгир ҳам гоҳо
Туюлар онамнинг кўз ёши бўлиб.
Онам турганилай тенпамда гўё
Баҳорнинг меҳрибон қуёши бўлиб...

ОНА ДЕГАП НОМ...

Дейдилар, қаҳрли баҳодирлар ҳам
Жангларда жон берар чоғи мардона,
Беҳад азобларга чидаб сўнгги дам,
Битта сўз дермишлар шивирлаб: Она,
Улуғ бир доғишманд оламини шарҳлаб,
Ахийри танибди туққан элини,
Забон бахш этганга эҳтиром сақлаб,
Она, деб атабди илк бор тилини.
Дунё шоирлари Ватан шаънига
Сифат ахтармишлар қатор ва қатор.
Ниҳоят, келмишлар битта маънига:
Она Ватан дея битмишлар анибор.
Бисёр бўлса агар бол ҳам беқадр,
Такрор айтилганда рангсиздир калом.
Бу ёруғ оламда Ватан биттадир,
Биттадир дунёда Она деган ном!

СЕНИ ОНА ДЕДИМ...

Сени она дедим,
Кўзим ўшгида
Мушфиқ у қиёфаи бўлди намоён.
Парча эт қошида бедор бир дийда,
Садоқати чексиз, меҳри бепоён.

Йўлбарсдай йиғитни ўстириб, жангга
Кузатган ҳам ўзинг, кутган ҳам ўзинг.
Ўзаро сочларингда оппоқ аланга,
Ҳижрон заққумларин ютган ҳам ўзинг.

Нечоғли қудратли бўлмасин фурсат,
Ўчприб бўларми дилда бу ғамни.
Ошажон, қолганлар бахтига фақат,
Олов чулғамаса басдир оламни.

Сени синглим дедим,
Қаршимда шу он
Мунис ва жафокаш чеҳранг кўринди.
Самбитдай вужудинг тошларда гирён
Музқотган далалар ичра уринди.

Қандоқ азиз эди бир допа бошоқ,
Топганда ранг инган ёноқларингга.
Насибанг винадай савчилди у чоқ,
Палак тикадиган бармоқларингга.

Асло ушутилмас у кувлар ёди,
Ҳар бири бамисли тош қотган маржон.
Ўора саҳарларнинг машъум фарёди,
Такрор бўлмаса бас энди, сингилжон.

Сени ёрим дедим,
Турдинг қошимда
Меҳру муҳаббатнинг тимсоли бўлиб.
Гоҳи она каби бедор бошимда,
Гоҳида бир сингил мисоли бўлиб.

Улуғ тирикликда сен давом этдинг,
Тав олмай умрлар ниҳоясиши.
Болагин багрингга босиб эшитдинг,
Қонли жанггоҳларнинг ҳикоясиши.

Сен десам, минг йиллар саждага келиб
Пойингга чечакдай тўшалмоғи чин.
Алломиш ёнида Ойбарчин бўлиб,
Сен — Фарҳод қошида яшпаган Ширин.

Сен — Нурхон, сен — Сора, турибсан шобв,
Улуғ мамлакатнинг сардафтариди.
Меҳнат, шижоатнинг оламга аён,
Сен — баҳор чақини замон қаърида.

Ҳеч вақт унутилмас, ўша қиргин чоғ
Зафарга чорлаган нурли тимсолинг.
Рейхстаг устига қадалган байроқ
Асли сен силкитиб қолган рўмолинг.

Мен шарқлик одамман,
Аёл деган сўз
Менга ҳаёт билан баробар калом.
Оҳ, аёл хўрлигин кўрсатма ҳаргиз,
Ҳаргиз бад бўлмагай аёл деган ном.

Инсон атаб бўлмас ҳеч бир, ҳеч маҳал
Аёлни танимас такаббур бошини.

Ундайин юлдузнинг сўнгани афзал,
Агар тав олмаса сендай қуёшин.

Аёл чеҳрасида кўрсанг табассум
Билки, замона тинч, осойиш олам.
Аёлга тиласанг гар толе маъсум,
Дунёни оловдан асра, эй, Одам!

ҲАР ҚАНДАЙ ДАМДА ҲАМ...

Кўнглинг совимасин қилар ишингдап,
Ҳафсалаиғ сўнмасин ҳеч қачон.
Маъно тополмайсан ўз турмушингдап,
Туссиз, зерикарли кўринар жаҳон.
Кўҳна обжувоздай айланар дунё,
Оҳанги мияннга сассиз қуюлар.
Мивнга киргандайсан ўзинг ҳам гўё,
Келажак ўтмишинг каби туюлар.
Яшайсан номи йўқ бир дардга тўлиб,
Томирда қонинг ҳам гўё оқмайди.
Наишки дўст сўзи, наинки маҳбуб,
Болаингнинг шўхлиги ёқмайди.
Сокин кечалари, айвонда ёлғиз,
Олис юлдузларга боқасан тўниб,
Улар ҳам кўзингга кўринар бу кез,
Жуда узоқ борса, ёнар қурт бўлиб.
Шундоқ, инсон дили ажиб муаммо,
Койима бундайин ҳолати учун.
Кўлингдан келса гар мадад бер, аммо,
Ҳар қандай дамда ҳам сен уни тушун.

ЎТИНЧ

Чиндан ҳам асримиз бормоқда ўсиб,
Ҳар қандай кулфатга турмоқ керак шай.
Ажабмас, бобосин бурчакка қисиб,
Насихат ўқиса бирор болакай.

Ажабмас, эрта кун бир шоир укам,
Шеърлар ёзиб юрса Сомов йўлида.
Ажабмас, йўқолса ажаб сўзи ҳам,
Таҳрир тонса Инсон замон қўлида.

Ҳар кимга ўз даврини йўриғидир ёр.
Майли, тап тортмагин сен ҳам ҳар ишдан,
Болам, фақатгина бир ўтинчим бор,
Ҳазар қилсанг басдир ҳаром-харишдан.

ОДАМ БОЛАЛАРИ

Одам болалари турфа нақадар,
Бирин мўмин бўлса, бошқаси асов,
Биринга қуюқроқ салом берсанг гар,
Хушомадгўй дейди, номингин дарров.

Майлига атайлаб бирор кун сен ҳам,
Қад кериб, сипою ўйчан бўлиб юр.
Маломат ёғилар бошингга шу дам,
Сени атайдилар дарҳол такаббур.

Яхшиси дилингда бўлсин муҳаббат,
Ошкор этаверма уни жўрттага.
Авлиё мисоли жим юргин фақат,
Кўзлардан йироқ бўл, чиқма ўртага.

КОМЕТА

Чингиз Аҳмаровга

Ҳар замон, ҳар замон Ер яқинидан,
Ноёб кометалар ўтиб қолади.
Кимлардир кўз узмай нур чақинидан,
Уларнинг суратин олади.
Кимлардир найқамас, ё бўлмас огоҳ,
Кўп борса таъбирлар кўрган бир тушин.
Улар қайдан билсин, кометалар гоҳ,
Юз йилда бир марта қайтиб ўтишин.
Нечоглик гаройиб манзарадир бу:
Самовий нур билан йўғрилган савъат.
Сомон йўлларида югурган оҳу,
Зухро жамолидан узилган талъат!
Энди яна қачон келар у қайтиб,
Гоҳи юз йил ўтар, минг йилдир гоҳи.
Ёлғиз у ўтмишдан афсунлар айтиб
Олис келажакнинг бўлгай гувоҳи.

ФАҚАТ МУҲАББАТГА ТОПИНГИЛ, ЭЙ ҚАЛБ

II

*Энди висол ўзга, ўзгадир фироқ,
Тўлин ой, ўтинчим ёдингда тўтгин.
Бизнинг томонларга йўлинг тушган чоғ,
Менинг қулбамга ҳам мўралаб ўтгин...*

СИЗНИ УЧРАТГУНЧА

Қай фурсат мен сизни кўрдим
 бавогоҳ,
Энди зарра ҳикров дилимни гашлар,
Бунча ярашмаса ўзингизга, оҳ,
Мунис табассуму маъюс қарашлар.

Ҳеч кимни ҳайратга солмас ҳеч қачон,
Менинг ёнигизда йўғим ё борим.
Ё фалак, шунча йил кезибман сарсон
Сизни учратгунча, эрка дилдорим...

Гар муҳаббатнинг ҳаётда
 турфа хил бозори бор,
 Ошиқ аҳли лек муҳаббатга
 етишмай зори бор.
 Узма кўнгли гарчи ҳижрон
 хор лар бир зум сени,
 Гул тиконсиз бўлмагай,
 ҳар бир чапаннинг хори бор.
 Муз каби теккай дилнингга
 гар жафо этса санам,
 Ишнаган водий узра
 билки булутнинг қори бор.
 Ошиқ аҳли ичра ўзни
 доимо мардона тут,
 Ишқиға восил бўлур
 қайда йигитнинг вори бор.
 Айб эмасдир гар муҳаббат
 шаънига айтсанг қўшиқ,
 Бахтлидир, кимнинг муҳаббатга
 сазовор ёри бор..

НОМА

Биз томонга, эй вигоро, не бало, бир келмадинг,
Кўзларимга бўлди дунё тим қаро, бир келмадинг.

Кивригинг ўқ, тийги лашкар, шул сабаб садпора дил,
Устига-устак яралди минг яро, бир келмадинг.

Мевга-ку лутф айламабсан, ўзгалар ҳам ноумид,
Аҳли атёр ҳам бўлибдир, бас, адо, бир келмадинг.

Субҳидамда учди оҳим кавкабистонга қадар,
Келди-ю, тубсиз фалаклардан садо, бир келмадинг.

Сен назар солган чечаклардан ари бол эмса гар,
Айлар эрдим кўзга гарди тўтиё, бир келмадинг.

Богларимда саъва хомуш, қумрилар ҳам гунгу лол,
Гуфтингўви ўргатурга сен — гўё, бир келмадинг.

Багритошсан, хаста айлаб, ҳам йироқ кетдинг вечун,
Тибда дерлар: гоҳи дардга тош даво, бир келмадинг.

Сенга турфа шеър битибман, йўл қарар Абдулламан,
Яхшиямки, нома бордир ишқ аро, бир келмадинг.

КҰНГИЛ

Мендан кўнгил уз дейсан,
Қандоқ қилиб узурман.
Сендан кўнгил узган чоғ,
Хазон каби тўзурман.
Тош каби ё кўчгайман,
Тоғларимни айлаб тарқ,
Қуш каби ё учгайман,
Боғларимни айлаб тарқ.
Ё денгизсиз қайиқдай
Қолиб кетгум узлатда,
Карвондан адашган
Кимса каби кулфатда.
Ё ўт тушган дарахтдай
Ич-ичимдан ёнгайман,
Сеп бўлмасанг, муҳаббат
Қаъбасидан тонгайман.
Мендан кўнгил уз дейсан
Қандоқ қилиб узурман,
Қандоқ қилиб бу кўнгил
Иморатин бузурман.
Ўзингга ҳам, азизам,
Раҳм этсанг-чи бир қадар,
Не бўлурип билмассан,
Сендан кўнгил узсам гар.
Ўйлайсанки, бир тараф
Омон қолур, соғ қолур.
Узилган ул жойда ҳам
Чандоқ қолур, доғ қолур...

Йироқ бўл ҳасратдан, мушгдан, кўзёшдан,
Шайнингга отилган таънадан, тошдан.

Мағрур турсанг агар, мағрур дегайлар,
Мутелик изларлар феъли ёввошдан.

Юпанч тополдингми, дунёга келиб,
Устоз ё шогирддан ёки тенгдошдан.

Қашқир тўдасида қолган бир отсан,
Туёғинг сивмаса басдир, бардошдан.

Фақат муҳаббатга топингил, эй қалб,
Сен меҳр кўргайсан ўшал қуёшдан.

Ахир боболар ҳам демшлар қадим:
Муҳаббат яратган дувёни бошдан.

ТҮЛИН ОЙ

Кексайган ҳилолим, эй сеп, тўлп ой,
То ҳануз бузурсан ҳаловатимни,
Ёдимга солурсан энди, ҳойнаҳой,
Сочлари оқарган муҳаббатимни.

Йилларим кечдилар елдирым мисол,
Ғушчалар бағрига ҳаслдай ивдим.
Энди-чи, толиқиб, ҳоргин ва беҳол,
Ғорларга бекинган шамолдай тиндим.

Билмадим, қайдадир ётар саргайиб,
Оташин ҳисларим ўралган лафтар.
Қайсидир гўнада бўлмишдир гойиб,
Бир замон қўлимдан учган у ваптар.

Энди висол ўзга, ўзгадир фироқ,
Тўлин ой, ўтинчим ёдингда тутгин.
Бизнинг томонларга йўлинг тушган чоғ,
Менинг кулбамга ҳам мўралаб ўтгин...

КЕТМОҚДАМАН

Яхши қол, эй, дилбарим, дилда калар, кетмоқдаман,
Ишқ аро энди ҳолим зеру забар, кетмоқдаман.

На ишончу, на қувончу, на кўнгиладан очма гап,
Барчасидан ушбу кун йўқдир самар, кетмоқдаман.

Мен қуёш юзлимга деб, тун кечалар бердим юрак,
Оқибат отганда тоғ қондир жигар, кетмоқдаман.

Печа кушлар ўтди, лекин, сўрмадинг ҳолимни бир,
Охирда ҳол сўраб келсанг магар, кетмоқдаман.

Келганимда дедиларки бу йигит коти зарар,
Кетмагимдан, охир айт, борми зарар, кетмоқдаман!..

МАЛАК

Нечун ўғирладдинг ўйу фикримни,
Нечун хаёлимни айладдинг сарсон.
Энди мен билмасман борар еримни,
Энди туйгуларим қолди саргардон.

Сени кўргандайман тушимда фақат,
Учиб ўтгандайсан мисоли юлдуз.
Самовий мўъжиза, плоҳий талъат,
Тенги йўқ бир малак, қошлари қундуз.

Насиб этармикан бирор кун висол,
Насиб этармикан тутмоқ қўлингни.
Ва ё пошуд қолган муважжим мисол,
Пойлаб ўтармадми қайтар йўлингни..

АҚЛ ҲАҚИДА

Шушчалар гўзалсан, гўзалсан савам,
Таърифинг битмоққа ожиздир қалам,
Бир йигит умрини обод этардинг,
Ақл ҳам берганда фалак бокарам..

БИНАФША ДИЁРИ

Телефон жиринглар,
Эшик қоқилар...
Такрор бу ҳодиса
Кечми ё паҳор.
Яшил гулханларинг
Қачон ёқилар,
Қиш бўйи мен сени
Кутдим-ку, Баҳор.
Энди хуш келақол,
Дилбар Баҳорим,
Энди хуш келақол,
Келгин, марҳабо.
Муҳаббатим ёди,
Гулгун узорим,
Битилмаган шеърим,
Сехрли садо.
Сенсиз тилак билан
Яшармас олам,
Сенсиз вият билан
Ўзгармас борлиқ,
Гул умри қапчалик
Қисқа бўлса ҳам,
Лекин бериб кетар
Яшашга ёрлиқ.
Баҳорим, келавер
Қайта ва қайта,
Дилкаш дўстим каби
Эшигимни қоқ.
Соғинач қўшиқларини
Мен айта-айта,

Майли, йўлларингда
Толайини муштоқ.
Улуғ даштлар билан
Тоғлар ораси
Аму билан Сирга
Пайвастдир жоним,
Бувдадир чаманнинг
Асли, сараси.
Бинафша юрти бу —
Ўзбекистоним...
Телефон жиришлар,
Эшик қоқилар,
Такрор бу ҳодиса
Кечми ё паҳор.
Яшил гулханларинг
Қачон ёқилар,
Эркалигинг тутмай,
Келсанг-чи, Баҳор!

* * *

*Тақдир йўригидан розиман минг бор,
Менга дуч айлади сени эй, нигор.
Кўзингда поёнсиз умримни кўрдим,
Сенсиз бир лаҳзанинг ўтмоги душвор.*

КЎЗГУ ПАРЧАЛАРИ

Кўзгу парчалари йўлакда ётар,
Унсиз шарпалари руҳимга ботар.

Юзларим акс этар бир парчасида,
Кўзларим акс этар бир парчасида.

Бирда осмон акс этса агар,
Бирда қушларнинг рақси жилвагар.

Оламнинг яхлит бир сувратин аммо,
Намоён этолмас бу кўзгу асло.

Хилқат унинг учун бут бўлмас мангу,
Ахир, парча-парча синган кўзгу бу.

Мени маъзур тутгин, муҳтарам писоп,
Сувратинг чизолмай турибман ҳайров.

Бир кун фазилатинг олсам қаламга,
Бир кун қабиллигинг ёйгум оламга.

Бир кун кўз ёшларинг қогозимдадир,
Бир кун заҳарханданг овозимдадир.

Бир кун ўтмишингдан фарёд солурман,
Бир кун иқболингдан ўйга толурман.

Сенинг бўй-бастингни кўрсатмоқ учун,
Кўзгу керак ахир яхлит ва бутун.

Шоир юраги-чи, оламда яккаш
Ўша чил-чил синган кўзгуга ўхшаш.

УҚТИРИШ

Унга уқтирдилар,
Оқни қора, деб,
Чунки бир қорани,
Оқлаш лозим эди.

Унга уқтирдилар
Тоқни бу — жуфт, деб,
Чунки битта жуфтни
Тоқлаш лозим эди.

Унга уқтирдилар
Қиғир тўғри, деб,
Чунки бир қиғирни
Ёқлаш лозим эди.

ЖЎЖА

Бир воқеа хаёлимдан кетмас сира ҳам,
Бамисоли болалигим аке этган кўзгу.
Бизнинг энгил-бошимизни ювай деб онам,
Тонг чоғидан дошқозонда қайнатарди сув.

Тонг чоғидан ёнар эди саксовул чатнаб,
Ўчоқ ичра тарам-тарам, лаҳча-лаҳча чўғ.
Бир қарасанг, чаманзордай турарди чақнаб,
Бир қарасанг, лолазордан зарра фарқи йўқ.

Ўша асно дайдиб юрган ўрдак жўжаси,
Қизиқсиниб яқин келди ўчоққа томон.
Алқайгавча бир совия турди чамаси,
Сўнг дафъатан ўтга урди ўзин беомон.

Унинг сариқ вужудчаси «лов» этди фақат,
Билмам, уни мафтун этмиш қандоқ манзара?
Не бўлса ҳам хотирамда қолди шу ҳолат,
Менинг мургак шуурида очилди яра.

Йиллар ўтди, не мардона зотларни кўрдим,
Оташларда бунёд бўлиб, оловлар кечган.
Ҳақ йўлида кетаётиб фидойи мардум,
Лазо бўлиб паровознинг ўтгани ичган.

Бу дунёда оловлар кўп, оташгоҳлар мўл,
Адолат деб ёнганларга абадий шараф.

Лекин, укам, бир гапимдав мешинг огоҳ бўл,
Чопаверма ҳар йилт этган оловга қараб.

Ҳа, дувёда оловлар кўп, бириси — маёқ,
Бирн эса жаҳаннамнинг ўзи чипакам.
Эпласанг гар зулматларда ёқа ол чароғ,
Хотирангда турсин лекин ўша жўжа ҳам.

ИНСОН ҲУРМАТИ

Соқоли кўксига тушса ҳам гарчанд,
Инсон аталмагай масалап, серка.
Одамлик ҳурмати шунчалар баланд,
Уни ураберма ҳар нафас ерга.

Бугунча эмаклаб юрган шу жужуқ,
Эртап кашф этади балки дунёлар.
Тириклик сен билан барҳам топмас, йўқ,
Ҳамиша оқади оққан дарёлар.

Итқит жаҳолатни, ақлга юз тут,
Бунчалар эътиқод қўйма жабрга.
Бир кунни кўз юмсанг, сени ҳам эл-юрт,
Бошида кўтариб элтар қабрга.

КҶРДИМ

*Соддадил одамни жуда кам кўрдим,
Борин ҳам шикасти, кўзин нам кўрдим.
Дунёда фирибгар кўп экан, лекин,
Уларнинг барчасин шод-хуррам кўрдим.*

ХУСУМАТ

Дунёнинг бори шу,
Ҳар қандай зот ҳам,
Айбин олавермас бўйинига.
Балки, шу боисдан, қанчалар одам,
Тош солиб юради қўйинига.

Хусумат, дейдилар ушбуннинг отин,
Дастидан йиғинлар, уйлар безовта.
Безовтадир ҳамма ошкор ё ботин,
Азалар безовта, тўйлар безовта.

Ҳарҳолда бўлмагай қиёмат қойим,
Буларнинг кўплари қуруқ савлатлар.
Ёмондир, ёмондир, қўйинига доим,
Тош солиб юрса гар давлатлар.

Гар улар юрсалар кучин пеш қилиб,
Ким тинглар замишнинг дардли паърасия.
Майда тошчалар-ку ўтар, ишқилиб,
Унинг каттасидан худо асрасия.

МЕНГА ҲАЁТНИ БЕР...

Сен менинг дардимга қилибсан ҳавас,
Ҳавасинг келибди шифохонамга.
Демишсан: «Ёр унга омад ҳар нафас,
Айрича илтифот бор бу одамга...»

Сен-ку, ёвқур Инсон, соғ ва саломат,
Тоғларни йиқади пурккан нафасинг.
Билмадим, юз бермиш қандай адоват,
Заққум доруларга келмиш ҳавасинг.

Менга одам феъли аёндир бир оз,
Ошпоман мен унинг тиваларига.
Ажабо, бор экан сендек ишқибоз,
Докторнинг тигию нисаларига.

Руҳимда осойиш, дилимда чароғ,
Шифокор аҳлига ўқурман таҳсин.
Лекин хитоб айлай сенга ушбу чоғ:
Олгин, дардларимнинг олгин барчасин!

Ойдин палаталар сенгадир тортиқ,
Шифтга боққанингча қоматинг кертил.
Менга бу ҳашамлар керакмас ортиқ,
Менга ўз кулбаи хонамин бергил.

Жарроҳ наштари ҳам сенгадир висор,
Сенга, табобатнинг жаъми малҳами.
Менга-чи, бир умр бахш этсин мадор,
Мунис дўстларимнинг меҳр олами.

Дарддан аримасин вужудинг ҳеч бир,
Йўлдош ниятингга етишгин пийтоб.
Менга машаққатли тирикликни бер,
Менга бўлақолсин мангу шу азоб.

Шоир яшамайди асло беалам
Ва бирои кимсага нистамас бало.
Лекин ўзгаларнинг кулфатига ҳам,
Ҳасад қилганларга шу тилак раво..

ФУРҚАТ НИДОСИ

Мен Ватандан кетмаганман.
Айри тушганман холос,
Ажрагандек сув кечарда
Бир нафас тандин либос.
Юрт у ёнда, мен бу ёнда,
Уртада ҳижрон сели,
Анга кўприк ташламакка
Байтларим бўлди асос.
Ўксиб-ўксиб йигладим мен,
Мисли тил билмас гўдак,
Онаизор кўрагидан
Айрилиб қолган бехос.
Мен Ватанда Холмуҳаммад
Ўгли Зокиржон адим,
Фурқатий деб ном қозондим,
Бунга ҳижрон иқтибос.
Сўймаган ишқ, ўлмаган қалб,
Бир уюм тупроқ бўлиб,
Сарзаминдан бош кўтарди,
Ушбуга қабрим қиёс.
Ким Ватан деб ёна-ёна
Кул бўлиб битмиш магар,
Ўт-оловни мендан олсин,
Ўт-олов мендан мерос.
Шоирингни ёд этарда ўзбегим,
Сендан ўтинч:
Бир-бирингга қил мурувват,
Бир-биринг бағрингга бос!

ИККИ АМЕРИКА

III

*Ногаҳон туртиниб йиқилсанг, шу дам,
Ҳозиру нозирдир иккаласи ҳам.
Бири мадад берар инсофга келиб,
Бири чўнтагингни кетади шилиб.*

ТУНИСЛИК БОЛА

Римда Тунисдан иш ахтариб келган бир
ушаринни усгидан бензин қўйиб ёқиб
юбордилар.

Афсус разолатга ботди бу очун,
Айбни яратганга тўнкамоқ нечун.
Севга ўт қўйдилар бир эрмак учун,
Римга нега келдинг тунислик бола?

Биламан сен учун парча нон қаҳат,
Замин мазор бўлса, Африка лаҳад.
Ўт қўйса, ўт қўйсин ўз элиг фаҳат,
Римга нега келдинг тунислик бола?

Бу шундоқ манзилки, дўстни ёвлайди,
Ота ўз фарзандни авраб товлайди.
Бу юртнинг сайёди одам овлайди,
Римга нега келдинг тунислик бола?

Шундоқ ҳолга келмиш қадимий Лотин,
Булғалар шарафин, булғалар зотин,
Чумолича кўрмас одам ҳаётин,
Римга нега келдинг тунислик бола?

Ҳа, олов остида буткул ер юзи,
Тутунга тўлмоқда одамзод кўзи,
Ёниб кетмасайди заминнинг ўзи,
Римга нега келдинг тунислик бола?

КАЛИФОРНИЯДА ЧОЙХЎРЛИК

Ҳар бир элнинг удумлари бордир, албатта,
Ҳар уларни ҳурмат қилсанг сен ҳам иззатда.

Одамларнинг таоми ҳам турли-туман, бой,
Дейлик, бизнинг ўзбек учун гоят азиз чой.

Майли, турфа одатларни ўтирмай сўйлаб,
Кезар эдик, хуллас ўзга мамлакат бўйлаб.

Кезар эдик гоҳи жадал, гоҳо олиб тин,
Алланарса етишмасди бизларга лекин.

Яъни бизни тутган эди чойнинг хумори,
Унинг ўрнин боса олмас на май, на дори.

Шу муродда тўпланишиб сайёҳлар бир кун,
Ўаҳвахона томон юрдик чойхўрлик учун.

Қарши олди унда бизни хўжайин — жаноб,
Тавозе-ла тутди дарҳол шарбат ва шароб.

Биз-чи, унга чой бер, дея ишора қилдик,
Мақсадимиз англагунча овора қилдик.

Буржуй соҳиб меҳмонларга айлади карам,
Ҳозир бўлди чойу чойнак ва пвёла ҳам.

Ҳамроҳимиз юрда машҳур ошназ Турсунбой,
Ўондасин келтирганча дамлай кетди чой.

Хўжайин-чи, ёнимизда ўлтириб шу зум,
Турсунбойни кузатарди лабда табассум.

Чамаси у ўйлар эди: шу ҳам ташвишми?
Чой дамлаш ҳам бу дунёда қийин бир ишми?

Дарҳақиқат, зум ўтмайин тайёр бўлди чой,
Пиёлани қўлга олди энди Турсунбой.

Аён гапки, қайтармасанг чой бўлмас ширин,
Сафардошлар яхши билар бу ҳолнинг сирин.

Шундоқ қилиб чойхўрликнинг фурсати етди,
Ҳа, Турсунбой чойин энди қайтара кетди.

Даврамиз соз, маромида эди барча иш,
Лекин мезбон авзойида бўлди ўзгарини.

Кўзларини катта-катта очиб у ҳайрон,
Анқайганча қараб қолди Турсунбой томон.

Бўйини чўзиб тикилди ҳам бир-икки бора,
Бизга мўлт-мўлт қарар эди соҳиб бечора.

Турсунбой-чи, чойин тинмай шоширар эди,
Хўжайинининг ҳайратини оширар эди.

Гарчи бизнинг одатлардан кулмас экан у,
Чой қайтариш нималигин билмас экан у.

У ўйлабди, паришонлик билан, ҳойнаҳой,
Нозмақул иш қилаётир ҳозир Турсунбой.

Пиёлани чайиб, юқин тўкмай пойгакка,
Қуйган эмиш қайта-қайта яна чойнакка.

Одатимиз англагач, у, дилдан кулишдик,
Ўзбекча чой мазасини бирга бўлишдик.

Энди чойпак-ниёлапи олиб атайин,
Чой қайтариб ўтирарди ўзи хўжайин.

Юрган дарё дер, халқимиз, юрсанг кўргайсан,
Хўн ажойиб суҳбатларнинг гаштин сургайсан.

Гоҳо оддий мулоқотдан яшнаган диллар,
Учрашганда йироқ эллар, олис маъзиллар.

Саёҳатда турфа гаплар бўлади, жўра,
Чойхўрлик соз, жанжаллашиб юргандан кўра.

МЕКСИКА

Бобонгни бунчалар яхши кўрмасанг,
Момоегни бунчалар яхши кўрмасанг.

Бошингда қандайдир жондорнинг шохи,
Қулоққа осибсан бир уюм зирак.
Бизнинг бу асрда бобонг арвоҳи
Бунчалар азиздир, бунчалар керак.

Олис фазоларга фикрин қаратган,
Замон қудрати бөр қалбинг қўрида.
Лекин қачонлардир бобонг яратган,
Тош ҳайкал турибди унинг тўрида.

Инсон тарихида илк маданият,
Сенинг тупрогингда бўлганмиш барпо.
Гапларинг нечоғ рост билмадим, фақат,
Сенга қуллуқ қилгум рўйиштап даҳо.

Мудҳиш босқинлардап тирилиб чиқиб,
Ўзини таниган элинга, балли.
Сонсиз кўчкиларда йиқилиб, йиқиб,
Тошдай тарашланган тилинга, балли.

Пойингда минг йиллик қабрлар тўли,
Бу менинг гўрим, деб йиглайсан атай.
Ўтмишга тортилган камонинг иш,
Ўқ эса олдинга учмоқ учун шай.

ЛОС-АНЖЕЛОС КЎЧАЛАРИДА

Манфаат кўрмаса сендап агарда,
Мушук ҳам офтобга чиқмас,— дейди халқ.
Итдай ўлиб кетсанг ушбу шаҳарда,
Биров сени текин кўммаслиги ҳақ.

Салом ҳам манфаат, алик — манфаат,
Яхшилик бу жойда гаройиб бир иш.
Кимгадир кўргазсанг агар марҳамат,
Сенинг номинг бўлар сарқит ва ўтмиш.

О, меҳру оқибат шу бўлса агар,
Боламга берсам гар, таъма билан пон,
Майли мен хор бўлай элда дарбадар,
Ўтмишга айланиб қолай шу вагон.

САН-ФРАҢЦИСКОЛИҚ ТАЛАБА БИЛАН СУҲБАТ

(Оқ шеър)

Менинг гапим билан дунё ўзгармаса,
Сенинг гапиг билан дунё ўзгармаса,
Унинг гапи билан дунё ўзгармаса,
Аҳвол шундоқ экан, деб жим ўтираберсак —
Яхшими?

Қуёш бир кишиники эмас, шубҳасиз,
Юлдузлар бир кишиники эмас, шубҳасиз,
Ой ва ер бир кишиники эмас, шубҳасиз,
Модомики, шундоқ экан, нечун бу талотўп —
Нечун бу шўриш?

Сталинградда ҳалок бўлганларнинг,
Совмида ҳалок бўлганларнинг,
Сабра-Шатилада ҳалок бўлганларнинг
Яшашга ҳақлари бормиди, ахир?
Бор эди, шаксиз!

Билъакс ҳайқирмоқ керак — жим ўтиргандан кўра,
Тврикликни талаб қилмоқ керак — жим ўтиргандан
кўра,
Бақирмоқ, ҳа, бақирмоқ керак — жим ўтиргандан
кўра,
Бақир, ҳа, бақир, қулоқлари батанг бўлсин токи —
Урушқоқ афандиларнинг..

ЮГУР, БИЗНЕСМЕН!

Бировнинг ақчасан, бировнинг шамшир,
Биринг нўпоқроғу бировнинг абжир.
Биринг мансаб учун излайсан тадбир,
Замонинг шул экан, югур, бизнесмен.

Биз «эркин дунё», деб йиртасан оғиз,
Биринг оддий галварс, биринг ялмоғиз.
Биринг пўчоқ бўлсанг, бировнинг мағиз,
Замонинг шул экан, югур, бизнесмен.

Солса тоғорага чиқмайди кирипг,
Ҳазрат шайтон эрур сиғинган ивринг.
Хуллас, фирибгарсан, йўқ пинҳон сиринг,
Замонинг шул экан, югур, бизнесмен.

Ҳаммадан ғам арир, сендап кетмайди,
Доим безовтасан, ишинг битмайди.
Агар имилласанг кунинг ўтмайди,
Замонинг шул экан, югур, бизнесмен.

Сен на бой эурсан ва на камбағал,
Яшайсан бир-биринг алдаб галма-гал.
Тинчийсан қабрга кирганинг маҳал,
Замонинг шул экан, югур, бизнесмен!

КЕКСА МУҲОЖИР

— Нега қаддинг эгик, нега бошинг хам,
Нега вигоҳингни тортади туibroқ?

— Мевинг ер устида тапишларим кам,
Мевинг ер остида дўстларим кўibroқ.

ЭТНА ВУЛҚОНИ

Хавуз ёшиб ётар Этна вулқони,
Дафъатан ўхшар у оловранг гулга.
Оқиб тубанларга лава тўфони,
Секив айланади қон-қора кулга.

Мен унинг қошида сақладим сукут,
Ха, бир чоғ оловли эди йўлларим.
Энди у оташлар бўлдилар унут,
Пойингда ётибди энди... кулларим.

*Сицилия ороли,
Италия*

ЗАМОН АРАВАСИ

Шундай бир қавм бор —
Изғиб юради,
Давру давраларнинг чорраҳасида.
Ўтган ҳар отлиқни пойлаб туради,
Бир нима ундириб қолмоқ қасдида.
Замон араваси келганда шитоб,
Таъмагир бу қавм энди нетади?
Қудратли қутқуга беролмасдан тоб,
Ғилдирак остида қолиб кетади.

САВОЛ

Танҳо саҳроларга бош олиб кетсам,
Ё йироқ горларни ошён этсам,
Бедўсту беёрон тугасам, битсам,
Кўнглинг тўладими, ўшанда, айт-чи?

Қолмаса дунёда меҳдан хотирот,
Наинки хотирот, оддий, жўн бир от.
Бўлса на бир қавмим, на хеш, на авлод,
Кўнглинг тўладими, ўшанда, айт-чи?

Оламга ўт қўйса ҳар айтар сўзинг,
Йиқсанг дунёларни — тиккаш чоқ кўзинг,
Сўнгра мўри каби қолсанг бир ўзинг,
Кўнглинг тўладими, ўшанда, айт-чи?!

ҒАЛАТИ ЗОТ

*Енғоқнинг тагидан ўтганми бу зот,
На дўстин, на ёрин хушлайди.
Бошини силасанг, шу заҳот,
Қўлингни тишлайди...*

ЁЛҒИЗ ОДАМ

Қийин, сенга, қийин,
Жуда ҳам қийин,
Саломингга биров алик олмаса.
Вақт-соатинг етиб, ўлганигда
кейин.

Бошингда бир кимса фарёд солмаса.
Чиндан ҳам севмасанг ёруғ оламин,
Дилдаги арзингни кимга очурсан.
Балки шу сабабдан, жами одамни,
Озурда қилишга шошурсан..

«МЕНИ САЙЛАНГ»

Эй, аҳли диннат, ҳангоматалаб,
Мапа бу нидога қулоқни шайланг.
Ҳамзавинг давридан келар битта гап:
«Мени сайланг. Мени сайланг».

Уларнинг жисми-ку, йўқдир кўп замон,
Лекин руҳлари бор, эътибор айланг.
Идоралар узра янграйдн ҳамон:
«Мени сайланг. Мени сайланг».

ТУН МАНЗАРАЛАРИ

Оқшом чўка бошлар кўҳна заминга,
Узоқ ёвуқларда ўчар чироқлар.
Борлиқ аста-секин юз бурар тупга,
Қорая бошлайди йироқлар.

Тунги сукутдир бу, тунги сукупат,
Ором тун тўшагин йўқлай бошлайди.
Кундуздап чарчаган уйгоқ машаққат
Сокин томирларда ухлай бошлайди.

Жажжи тумшуқларин патига тиқиб,
Толиқиб, толиқиб мудрайди қушлар
Тунги тайёралар учар эптикиб,
Уларнинг қўйпида ухлайди тушлар.

Қандоқ гўзал чоғ бу — самовий ҳолат,
Чексиз кенот ҳам мудрайди сокин.
Узоқ мажлислар ҳам тин олар бу вақт,
Бўм-бўш кўчаларда сукупат ҳоким.

Бизнинг ёқларда ҳам шундоқ манзара,
Ухлайди тинмағур ёзувчилар ҳам.
Бўғиқ алаҳсирар соқов шаршара,
Ухлар кечаларнинг меҳмони — шабнам.

Ухлар премьерлар — эртаси потияч,
Ухлар капалаклар, ухлар йўлбарслар,
Ошиқлар дилида ухлайди соғинч,
Шикоятлар ухлар, ухлайди арзлар.

Ухлар қотиллар ҳам, чақалоқлар ҳам,
Ракеталар ухлар — шундоқ ҳол мавжуд.
Пироқ дунёлар ҳам ухлайди беғам,
Гўё тинган каби олам беҳудуд.

Фақат битта туйғу ухламас бироқ,
Унинг тўшағида миҳ бөр то абад.
Уни қийваб ётар омонсиз сўроқ,
Фақат ухламайди биргина ҳасал.

ИЛҒОР ИШЧИ ВА ЧАҚҚОН МУХБИР ҚИССАСИ*

Ишчи тонгда туриб олиб
Қурлишига боради,
Гишт теради, тош йўнади,
Шағалини қоради.

Қўл ишда-ю, аммо ўзга
Хаёл кезар бошида,
Богчадаги қизчасининг
Лентаси йўқ сочида.

Телпагини йўқотибди,
Ўйинқароқ кенжаси.
Янғисини оббер,— дейди,
Йиғлаб чиқди кечаси.

Бировига панка керак,
Ўйлаб ҳамма-ҳаммасин,
Ишчи шу куп икки ҳисса
Бажаради нормасин.

Куп ярмидан оғмай туриб
Мухбир келиб қолади,
Илғор,— дея уни, дарров
Суратини олади.

* Ушбу шеър 1968 йилда ёзилиб мушоираларда ўқилган, лекин маълум сабабларга кўра матбуот юзини кўрмаган. Қўлёзма ҳам негадир йўқолиб кетган эди. Шеърни 19 йил магнит лентасида (овозим билан) сақлаган фаргоналик шеър ихлосманди Тоймас Рўзиевга ва унинг топилишида астойдил ташаббус кўрсатган «Ешлик» журналі редакциясига ўз мишнатдорчилигимни билдираман. (Муаллиф.)

Эртасига газетала
Хабар чиқар бир қулоч:
«У янги йил шарафига
Меҳнат қилди...» На илож!

Газетани ўқиб ишчи
Кулибгина қўяди,
Илгорлигин сабабини
Янги йилга йўяди.

Куплар бир-бир ўтиб борар
Қамчилашиб отини,
Вақти етиб бир кун унинг
Туғиб қолар хотини.

Ким ҳам ахир толедан
Ўзвонмайди бу чоғда.
Ўғил кўрдик, деб қўяди,
Оғзи унинг қулоғда.

Ўлмай бир кун катта бўлса
Одам бўлар чақалоқ.
Аммо ҳозир боқиб керак,
Оч қолмасин бақалоқ.

Ахир жиндай чиқим керак,
Ўйлаб ҳамма-ҳаммасин,
Ишчи шу кун уч баравар
Бажаради нормасин.

Кун ярмидан оғмай туриб
Мухбир келиб қолади.
Пешқадамнинг тагин боплаб
Суратини олади.

Эртасига газетада
Хабар чиқар бир қулоч:
«Балиқчилар кунига у
Меҳнат қилди...» На илож!

Газетани ўқиб ишчи
Кулибгина қўяди.
Илгорлигин сабабини
Балиқчига йўяди.

Кунлар яна ўтиб борар
Бир-бирини қувлашиб,
Хозирчалик ёмон эмас
Яшайдилар қувнашиб.

Аmmo одам ҳаётида
Бордир куннинг қораси,
Ажал етиб бир кун унинг
Қазо қилар опаси.

Марҳум легап ўзи бориб
Кирмайди-ку қабрга,
Чиқим керак кўмишга-ю,
Майда-чуйда тadbирга.

Онасининг ўлишини
Қайдан билмиш у ғариб,
Йўқса аввал озроқ нарса
Қўймасмиди жамғариб.

Қабр устига лавҳа керак..
Ўйлаб ҳамма-ҳаммасин,
Ишчи энди тўрт баравар
Бажаради нормасин.

Куп ярмидав оғмай туриб,
Мухбир келиб қолади.
Пешқадамни қаққайтириб
Суратини олади.

Эртасига газетала
Хабар чиқар бир қулоч:
«Май байрами шарафига
Меҳнат қилди.» На илож!

Газетани энди ишчи
Бир бурчакка отади.
Бу мақтовга нима дейсиз?
Ўйлаб боши қотади.

Уйда бундоқ таъзия-ю,
Бу ёқда бу масхара.
Наҳот одам аҳволини
Сўрамаса тасқара.

Энди иш ҳам қолиб кетиб
Сўка бошлар гурбатни:
«Биламиз-ку биз ҳам ахир
Байрамларга ҳурматни.

Буюк замон оғушида
Етдик биз ҳам вояга.
Қалбларимиз лиммо-лимдир
Коммунистик ғояга.

Майли баҳор байрамидек
Яшнатайлик оламни,
Лекин ука ёшлик қилиб
Ранжитдинг-ку одамни».

Ўйлаб ҳамма-ҳаммасини
Хуллас тинчи йўқолар,
Хумпарни бир болай,— дея
Газетага йўл олар.

Кейин билса мухбирнинг ҳам
Бор экан ўз холаси,
Чиқим учун ёзган экан —
Туққан экан холаси

ИСМ ҲАҚИДА

(Ҳазил)

Хаёлимга келар гоҳ ғалат бир гап,
Ғар уни эл аро сўйлаб юрмасман.
Билмадим не боис, билмам не сабаб,
Исмимни бировга раво кўрмасман.

Улуғ отдошларим мақоми юксак,
Мен шогирд эрурман ғарчанд аларга.
Ҳар печук, бир гапни айтмоғим керак:
Осов бўлмаган ҳеч Абдуллаларга.

БЕМАҲАЛ ҚОР ЕҚҚАН КУНИ...

(Ҳазил)

Гул чоғи, бўстонга иштиёқ баланд,
Нечундир бемаҳал ёға кетди қор.
Дикторнинг бир оғиз эълони билан
Чиндан ҳам қайгадир беркинди баҳор.

Бу фурсат чамансиз кўнгиллар ярим,
Булбулни қувламанг достонимиздан.
Сиздан нима кетди, диктор дўстларим,
Қорни кураб қўйинг бўстонимиздан.

АДИ-БАДИ ҲАҶИДА РИВОЯТ

Хотин бир кун эрига:
— Мапов иш қандоқ,— деди.
Эри эса жавобан:
— Ундоқмас, бундоқ,— деди.
Хотин деди:— Болани,
Бундоқ қилиб боқамиз.
Эри деди:— Ундоқмас,
Мундоқ қилиб боқамиз.
Хотин деди:— Меҳмонни,
Кутмоқ керак бунақа.
Эри деди:— Йўқ, асло,
Менинг гапим мунақа.
Хотин охир чарчади,
Ҳаётдан тўйди ҳатто.
Бола-чақа, молу мулк,
Бисотдан тўйди ҳатто.
Ўзимни осаман деб,
Эълоғ қилди сўзини...
Бунақа осмаслар деб,
Эри осди ўзини.

БЕМОР ВА ТАБИБ

— Сочим тўқилмоқда, эй дово табиб,
Нима қилмоқ керак, чорасини айт.

— Эллик йил юрибсан уни кўтариб,
Яна ҳаққинг борми? Боқ бунга лоқайд.

— Нетай, ҳозик табиб топгил имконини,
Қулоқ ҳам битмоқда, пилғамас тақир.

— Эллик йил эшитиб яхши-ёмонини,
Шўрлик чарчабди-да, ҳордиқ бер, ахир.

— Лекин юрак сапчар, даво қил, табиб,
Майли қулоқ битсин, майли чиқмас мўй.

— Эллик йил маҳрнингга ишлабди, ҳадеб
Уни ҳам қийнама, ўз ҳолига қўй...

Бемор рози қайтди шул кун уй ёққа,
Демак, аъзолари ўтабди бурчин.

Раҳмат тушган сочга, битгая қулоққа,
Юракка ҳам раҳмат хизмати учун.

Ўша тув ухлади у дорилмомон,
Беморни ҳаловат бағрига ютди.
Аъзолар ҳордиққа чиқмиш, йўқ гумон,
Уларнинг борлигин тамом унутди.

Гўёки соч унда бўлмаган ҳеч ҳам,
Гўёки қулоқ ҳам асли покерак.
Кўксига жойлашиб аллақайси дам,
Уни хўб қийнабди қандайдир юрак.

Бемор хурсанд эди, шод эди, хуллас,
Шифо топган эди малҳамсиз, текин.
Бемаъни ташвишлар ортиқ қийнамас,
Сабаби нимадир? Билмасди лекин.

Табибнинг қошига келди у хуррам,
Деди: мўъжизангни аён эт мевга.
Табиб жавоб қилди: ўзингни бўтам,
Иўқ деб ҳисобласанг — киргайсан мишга!

АХМАД ЗОИРНИ ТИНГЛАБ...

Эй, сорбон, оҳистарон...

Саъдий

Шошмагин, эй, карвон, тўхтагин бир он,
Сўзлайин эзгулик, шафқат отида.
То барпо бўлибди кўҳна бу жаҳон,
Карвонлар оҳ чекар ёвлар зотидан.

Шошмагин, эй, карвон, тўхтагин бир он,
Она Шарқ сеҳри бор жиҳозларингда.
Сенда йиғлаб борар Саъдий навжувон,
Рудакий меҳри бор баёзларингда.

Шошмагин, эй, карвон, тўхтагин бир он,
Чашми зилол бўлиб дардингни олай.
Ё бир япроқ мисол бўлай соябон,
Сўнгра хазон янглиғ йўлишда қолай.

Шошмагин, эй, карвон, тўхтагин бир он,
Умидли бу жаҳон гамга бўлмас гарқ.
Изингдан термилиб қолмай то нолон,
Қумликлар бағрида ғойиб бўлма, Шарқ!

ОЙБЕК ҲАҚИДА ҚЎШИҚ

Қалби пок мардона элнинг,
Сен азиз фарзандисан.
Гавжу мулкка бергисиз эл,
Гавҳари, дилбандисан.
Ҳар калиманг маърифатнинг,
Уфқида ойдек тўлиб,
Эл аро тоқнинг шараф сен,
Устоз Ойбек бўлиб.
Шай ҳаётнинг одамийлик
Хайру софликдав нишон,
Чақнади шеърингда нурли
Ипқилоб бирлан замон.
Гоҳ Навоний суҳбатингда,
Гоҳ Торобий, Йўлчи гоҳ,
Сен себикли даврим ўгли
Бегумон, бештибоҳ.
Хизматингдав, ҳикматингдав
Элу юрт мапгу ризо,
Ўчмагай. поминг асрлар
Сўнгидав бергай садо.

АБДУЛЛА ҚАҲҲОР

(Устознинг 60 йиллиги муносабати билан бир гуруҳ
адиблар довои оша Фарғона водийсига сафар қилган
эдик. Бу шеър ўша пайтлази ёзилган.)

Йўллар ортимизда қолар эдилар,
Саҳролар қоларди чексиз, бетакрор.
Нега улар чексиз, десам дедилар:
Бу ердан ўтганди Абдулла Қаҳҳор.

Йўллар ортимизда қолар эдилар,
Чўққилар қоларди юксак ва қатор.
Нега улар юксак, десам дедилар:
Бу ердан ҳам ўтди Абдулла Қаҳҳор.

ТЎҚАЙ

Мен демам асло сени: шўрлик Тўқай,
Дардлисан, лекин мудом нурлик Тўқай,
Чунки сен озод замонни пстадинг,
Мақсадияг ҳурлик эди, ҳурлик, Тўқай.
Ўзбегу тотор, қозоқ, бошқирд бўлиб,
Кўринурсан менга гоҳ турлик Тўқай.
Сен қоронғу кечалар битдинг ёниб,
Тиқди гўрга аслида зўрлик, Тўқай.
Ҳақ сўзпига миллатинг кўз тикса ҳам,
Неча зотлар қилдилар кўрлик Тўқай.
Россия Ленин бўлиб келди қачон
Кетди элдан камситиш, хўрлик, Тўқай.
Ҳеч ажаб эрмас Сени ёд айласам,
Иккимиз ҳам бир қил, ўрлик, Тўқай.

МУСТАЙ ҚАРИМГА

Ажаб, битта юртинг учта номи бор,
Гарчи у уч номлик битта бўстондир.
Узоқ тарихлардан бир ном барқарор,
Ўрта Россияда Ойгулистондир¹.

Ажаб, битта юртинг учта номи бор,
Ойгулдан тарқалган бир гулистондир.
Бу кун номи унинг метин ва пойдор,
У — азиз, мўътабар Бошқирдистондир.

Ажаб, битта юртинг учта номи бор,
Учинчи ушбу ном менга аёндир.
Бу шеърий қўрғондур, мангуликка ёр,
Бу улуг шеър юрти — Мустайпстондир.

¹ Ойгулистон — Бошқирдистоннинг қадимги номи.

ҚАРДОШ ШОИРГА

Шаҳар талашмагин, дарё талашма,
Истеъдод талашма, даҳо талашма.
Табиат яратган яйловда хуррам,
Биздек ўтлаб юрган жонзодсан сен ҳам.
Бу кўҳна тупроқни қовласанг агар,
Чиқар неча номсиз дарё ва шаҳар.
Кечмиш даҳоларнинг айтган сўзлари —
Аҳли дивнатнинг мулкидир бари.
Тангрини илк бора ўйлаб топган ким?
Бу савол қошида барчамиз ҳам жим...
Қурбнинг етса магар қўрғон яратгин,
Оламни ўзингга майли, қаратгин.
Қиммат бергин бизга асл, бебаҳо,
Номингни атайлик майлига, даҳо!
Тариқдай замин бир ва Инсон бирдир,
Билмаган мардумга бу ҳолни билдир!
Шунда мен қошигда эгарман бошим
Ва сени атарман чипдан қардошим!

ЁШ ШОИРЛАРГА

Жуда ғалатидир бу кўҳна олам,
Менинг кўзим билан гар боқиб турсанг.
Қизиқ, дарҳақиқат, кап-катта одам,
Ёш бола сингари шеър ёзиб юрсанг.

Мени кечирсинлар қарри шоирлар,
Кечирсин, кимки гар ўз қадрин билса.
Ахир нима қилай, чорласа сирлар,
Ахир нима қилай, шеър ёзгим келса!..

СИРДАРЕ

*Журналист Абдурахим Абдуллаев
хотирасига*

Шаҳарлардан узоқ,
Кентлардан йироқ,
Оқасан, ўзингни овутиб гўё.
Юришинг сокипу, туришинг овлоқ,
Номинг ҳам шу сабаб асли Сирт дарё.
Тўлқинларинг тиниб чашмадек сиздинг,
Ҳар дилда уйғотиб шафқат-раҳми.
Шундай аҳволингда қандоқ оқиздинг,
Ўзингда ҳам ёввош Абдурахимни.

АЙТИШУВ

IV

* * *

*Соч ҳам тўкилмоқда, омонатдир тиш,
Изғирин юракка ураётир ниш,
Баҳорим бетўхтов қиш томон ўтди,
Ёз, кузни қисқартди машаққат, ташвиш.*

ВАЪДАЛАР

Мен қўрқаман Янги йилга
Шеърлар битмоқдан,
Ўқувчимга йўқ нарсани
Ваъда этмоқдан.
Айтилдимни — бажарилса
Ваъда ва тилак,
Йўқса, бир йил кўздан йироқ
Юрмоқлик керак.
Ваъда бериб айтамыз биз:
Йўқолгай нифоқ,
Меҳнат қилгай катта-кичик
Бўлиб иттифоқ.
Қарабсизки қай бировлар
Аҳдни бузгайлар,
Зум ўтмайини ўзларича
Режа тузгайлар.
Ваъдамыздан ўрин олар
Албатта виждон,
Янги йилда, деймиз, ҳар ким
Бўлгай покдомон.
Лекин риё бир бурчакда
Пойлаб туради.
У ҳам энди кимларнидир
Йўлдан уради.
Шухратнараст, лўттибозга
Ўрин йўқ сира!
Ҳар биримиз бўлажакмиз
Соф ва бокира!—
Янги йилда ана шундай
Янграб сўзимиз,

Эртасп-чи, лўттибозмиз
Баъзи биримиз,
Дўсту ёрга меҳримизни
Этамиз изҳор,
Сўнг йил бўйи бегонадир
Кимларга дийдор.
Япги йил-чи, барчасига
Қарагай кулиб,
Келаберар, кетаберар
Ишончга тўлиб.
Қарпмайман, мангу ёшман
Деганининг, бироқ,
Қасамига бовар қилмас,
Солмагай қулоқ,
Ундайларнинг кўзини жипдек
Ешлаб ўтар у,
Сочларига бир тола оқ
Ташлаб ўтар у.

ГУРУҲБОЗ

Битта ўзи пашшани ҳам йўқолмайди,
У жойга ҳам битта ўзи чиқолмайди.
Қайга борса атрофига шерик тўплар,
Йўқолса ҳам битта ўзи йўқолмайди...

МАЙМУНИЯТ

Туриб туриб маймун бир куп
Бошини қашлади,
Ва маймуний режаларни
Туза бошлади.
Деди:— Шукур, ўлиб кетмиш
Ҳулханий бобо,
Демак, бизнинг давримиз ҳам
Келмиш мутлақо.
Крилов ҳам марҳум эмиш
Аллақачонлар,
Ўзимизга қолган демак
Энди замонлар.
Не қилсак ҳам қўлимизда
Инов-ихтиёр,
Бизнинг йўлни тўсолгувчи
Энди ким ҳам бор?
Шундоқ дея маймун ширин
Ўйларга борди,
Сўнг таваккал... шоирликни
Бошлаб юборди.
Маймунова фикрлардан
Назм тизди у,
Ўрмон бўйлаб кеча-кундуз
Изғиб кезди у.
Қарасаки ишлар тузук,
Илҳомлар равон,
Мушугнинг «пишти» демайди
Бирорта ҳайвон.
Маданият соҳасида
Керак бўлар дер,

Уни бир кун қабул қилди
Хатто жаноб шер,
Сийланди у, ибрат учув
Унвои берилди,
Маймун эса керилгандан
Энди керилди.
Хайвои зотия меъсимайин
Қўйди у буткул,
Биз маймунлар, деб бошларди
Нутқини нуқул,
Лабларида камтарона
Бир мамнуният,
Дерди:— Олам гултожимиз
Биз маймуният,
Оҳ, инсовлар. Қилолмасман
Уларга тоқат.
Шу борада маймун чора
Изларди фақат.
Охир ўйлаб маймун топди
Шундоқ нақлни:
Инсовларнинг орасида
Дарвин, ақлли.
Тошиб кўришг. Улуғ олим
Бизни алқаган,
Гулханий ҳам, Крилов ҳам
Биздан тарқаган.

ТИЛАК

Сино айтган экап,
Чанг бұлмаса гар,
Миңгга кирарди, деб,
Инсон боласи.
Дорига ўрганган,
Қовундай қайсар,
Чангга ҳам кўнникиб
Қолдик, чамаси.
Ҳаким бұлмасам ҳам,
Мен айгай сизга,
Узоқ яшамоққа
Бор битта ёрлиқ:
Миңгга бормасак ҳам,
Кирардик юзга,
Дунёда бұлмаса
Гар диплозорлик.

* * *

Бир вақт бошоқ эдим, қирларда ўсдим,
Сўнг яхлит доп бўлиб қўлингга

тушдим...

Кейин-чи, ташладинг тегирмонга сен,
Кафтингда уш бўлиб турибман,

дўстим.

ЭСКИ ҚУДУҚ

Ҳамма биладиган ривоят булдир:
Эмиш Искавдарнинг бор экан шохи,
Уни яширолмай сартарош қурғур
Қудуққа айтибди, шулдир гувоҳи.

Яшаб келмоқдаман ўзимга кўра,
Ўтган-кетган сирдан кўнглим эрур тўқ.
Лекин недир менга етишмас сира,
Балки етишмайди у эски қудуқ.

ЯЛАНҒОЧ САТРЛАР

Сиз, менинг яланғоч сатрларим,
Доронинг олдида Широқ каби,
Еки узоқ борса,
Лайлининг қошида Мажнун янглиғ,
Ёхуд муз қобиғидаги Карбишев мисол,
Сиз, менинг яланғоч сатрларим...

Сизни ўраёлмадим бахмалга,
Шамоллардан сизни асраёлмадим.
Очиқ яра каби сизилладингиз,
Турфа назарлардан безилладингиз.

Менинг кўз олдимда турдингиз мудом,
Дояларга муте чақалоқ каби.
Еки Чигатойда устозимдек юпун,
Сиз, менинг яланғоч сатрларим...

Тарих унсиз эди, унсиз бўлиб қолар,
Келажак узоқдир, тили йўқ унинг.
Бунинг олдида печоғ масъулсиз,
Сиз, менинг яланғоч сатрларим...

Ҳали кимларнидир мақтамоқ керак,
Ҳали худочалар ясамоқ керак,
Ҳали пайгамбарлар ясамоқ керак,
Ҳали авлиёлар ясамоқ керак.

Сиз ҳали ўзингизни одам сапайсиз-а,
Сиз, менинг яланғоч сатрларим...

Тортнинг юзингизга алдамчи пиқоб,
Елгоц дабдабадан чечаклар тақинг.

Балки безанурсиз маликалар мисол,
Балки жилмаярсиз худочалар мисол,
Хозирча дунёда маъсумсиз балким:
Сиз, менинг ялангоч сатрларим...

Боқинг. қораймоқда ер, осмон, офтоб,
Фариштаман, дейди булутлар тағип,
Елғиз тентирайсиз, хоксор, бениқоб,
Сиз, менинг ялангоч сатрларим...

АЙТИШУВ

А ж д о д л а р:

— Самарқанду Бухерони бизлар қурганмиз.

А в л о д л а р:

— Бизлар эса сиз қурганини бориб кўрганмиз.

А ж д о д л а р:

— Шахматни биз ўйлаб топдик, шавқларга тўлдик.

А в л о д л а р:

— Бизлар эса уни ўйнаб чемпион бўлдик.

А ж д о д л а р:

— Ипакни ҳам етиштирдик қадим замонлар.

А в л о д л а р:

— Бизлар эса у ипакдан эшдик арқонлар.

А ж д о д л а р:

— Тыл яратдик, ёзув туздик гўзал ҳамда бой.

А в л о д л а р:

— Биз уларга музейлардан топиб қўйдик жой.

А ж д о д л а р:

— Биздан қолди шўх дарёлар, кўллар мусаффо.

А в л о д л а р:

— Уларни ҳам қуритгаймиз бир кун, иншолло..

А ж д о д л а р:

— Биз порохни хумга тиқдик кашф этган охи.

А в л о д л а р:

— Хум устига ўтиргиздик бизлар дунёни.

ЭЛ ҚЎЛЛАСА

Эл қўлласа, азизим, омон бўлсак, ажабмас,
Қўлламаса — ранг-рўйи сомон бўлсак, ажабмас.
Элини биздан қизганиб сўз айтгувчи зотлар бор,
Улар учун бир умр ёмон бўлсак, ажабмас.

- * Умр ўтаётир,
 Ҳушёр бўл, болам,
 Энди қақшаётир отанг асаби,
 Малол келаётир ҳатто байтлар ҳам
 Омоч тортаётган қўш ҳўкиз каби,
 Ташқарида секин қораймоқда куз,
 Баргларни зил ҳаво келмоқда босиб,
 Томай-томай деган томчидай юлдуз
 Менинг руҳиямга ғоят муносиб,
 Нимани кўрдим мен ёруғ дунёда,
 Наҳот шунча оғир тириклик иши,
 Дардим етмагандай, ундан эиёда
 Жажжи опаларинг чексиз ташвиши,
 Елгизлик, падомат, оғриқ, хусумат
 Умр йўлларимни буржга тикдилар,
 Тақирда ўстирган эдим бир дарахт
 Мевамни тердилар, сўнгра йиқдилар,
 Чарчоқ енгаётир, унутма болам,
 Эҳтиёг боқ энди ўнгу ҳушимга,
 Ором олсам агар, пият қил ҳар дам,
 Ёруғ кунлар кирсин менинг тушимга.

УЗЛАТ

Менга узлат керакдир,
Издихомдан тўйганман,
Тўда-тўда жойларга
Энди бормай қўйганман.
Иштиробли турмушнинг
Савдоси зўр бағоят,
Ишжа, нозик руҳни у
Елгиб олди ишҳоят.
Узлат излаб бормаган
Жойим балки қолмади,
Ҳеч бир гўша келгин деб,
Оғушига олмади.
Узлат қайда мен учун,
Балки йироқ элларда,
Қадам етмас тоғларда,
Ит яшамас чўлларда.
У ёқларга йўлимни
Бура олмай ҳайронман,
Нечук ўксук бандаман,
Нечук бахтсиз инсонман.
Дўсту ёрдан юрагим
Айрилар нари-нари,
Узлатнинг соғинчи бу,
Елғизлик дарди бари,
Қай ёвуз куч дафъатан
Солди мени бу ҳолга,
Нечук уйғоқ идроким
Мойил бўлди малолга.
Замон-замон баҳона,
Дўстлар юзин бурдилар,

Энди улар ўзга юрт,
 Ўзга маскан қурдилар.
Мен улардап йироқда —
 Танҳо қолдим оқибат,
Хаттоки, жонзотлардан
 Безган бир дарвинсифат.
Энди мен қайи бориб,
 Қай йўл билан кетгайман.
Қайга элтиб оёгим,
 Қай узлатга етгайман.
Билдимки мен, неки бор
 Бевафодир ушбу кун,
Кечирганим — кўрганим
 Бебақодир ушбу кун.
Менинг каби марлуд дил
 Топилгайми, билмасман,
Гирёндирман, ғафлатни
 Кипригимга илмасман.
Мен узлатни элимнинг
 Юрагидан ахтаргум,
Ўксукларнинг энг шивҳон
 Тилагидан ахтаргум.
Дарвозангни чертиб мен
 Келсам, жонажон укам,
Ташрифимни қабул эт,
 Меҳмоннавоз, ай бекам.
Юз ўгирма, бу йўлчи
 На қувонч, на кулфатдир,
Унинг ёлғиз илинжи
 Узлат эрур, узлатдир..

ИСТАҚЛАРИМ

Янги йил ҳам келаётвр,
Дўстларим, бугун
Янги-янги бахт тилаймиз бир-биримизга.
Янги зафар, янги омад, янги байт учун
Янги-янги аҳд тилаймиз бир-биримизга.
Ҳамма нарса янги-янги бўлсин майлига,
Қутлуғ бўлсин гўдакларнинг янги қадами.
Ўша янги қадам билан ўссин, майлига,
Коммунистик асримизнинг янги одами.
Ҳамма нарса янги бўлсин, дўстларим, фақат
Чехрамиздан аримасин ҳаётнинг рангги.
Ҳамма нарса янги бўлсин, дўстларим, фақат
Ғам бўлмасин, эски ғамлар бўлмасин янги!

Таржималар

А. С. Пушкин

ҲИКМАТ

Кулбада биттагина
шам ёниб турар эди,
Равшан бўлди, ёқингач
яна битта шамчироқ.
Бежиз эмас, қадимги
донолар деяр эди:
Тўй яхшию ва лекин
кенгашли тўй яхшироқ.

ЯНГИЛИК

«Хўш, дунёда нима ган,
қавақа янгилик бор?»
У эса тура берди
бежавоб, ютиб нафас.
Охир деди: «О, дўстим,
эзмалик кимга даркор,
Сен — аҳмоқсан, бу эса
асло янгилик эмас».

ТЎҒРИ БАШОРАТ

«Касалим тузаларми?»—
Шер эшакдан сўради;
Эшак эса ўйламай
деди: «Аё шоҳ жаҳон,
Ўлмасангиз, яшайсиз,
Ўлмаганлар туради».
Икки карра икки — тўрт,
бу эшакка ҳам аён.

ДУНЁ

Шундоқ эди бу дунё,
шундоқ бўлур ҳамиша,
Кўҳна бир ҳақиқатнинг
дўкони ёпилмайди:
Доно одам жуда кам,
гарчи кўп илм пеша,
Бисёрдир таниш-билиш,
лекин дўст топилмайди.

Т. Шезченко

* * *

Ҳавас қилма сармоядорга,
Ҳавасларнинг сабиля қолади,
Дўстликни ҳам, муҳаббатни ҳам,
У ақчага сотиб олади.
Ҳавас қилма қудратли зотга,
У барчага ўтказар зугум,
Донгдорга ҳам ҳавас айлама,
Донгдорнинг ҳам аҳволи маълум.
У билади, одамлар асло,
Хуш кўрмагай асл сийратни.
Донгдор зотнинг ўзини эмас,
Севадилар фақат шуҳратни.
Бамисоли жаннатдаги ҳур,
Ювошгина юршиар ёшлар.
Бир қарасанг, қовушгандан сўнг,
Улар ҳам ўз гавғосин бошлар.
Одамларга ҳавас қилма ҳеч,
Олам кезиб излама жаннат.
На заминда ва на осмонда
Тополмассан сен уни ҳеч вақт.

* * *

Тутқунликда яшайман таяҳо,
Биронта ҳам ҳасратдошим йўқ.
Ўз ўйларим ичра мев адо,
Сўзлашарга суҳбатдошим йўқ.
Ахтараман парвардигорни,
Дуч келади нуқул бошқалар.
Йиллар эди мендай абгорни,
Бошим узра кулфат тош қалар.

Баҳоримнинг қутлуғ чоғига,
Соя солди булутлар хира.
Эсламоққа гоҳи-гоҳида,
Топилмайди ёруғ хотира.
Юпанч керак дилимга, аммо,
Бир мулойим сўз менга, қани?!
Холим шудир: қор кўмган гўё,
Ҳали совимаган мурдани.

Е. Чаренц

* * *

Қуёш яллуғини эмган армани забовини севгайман,
Қадим сози таратган оҳ ила фиғовини севгайман,
Чечаклар гуркирар, муаттар гуллар ҳам дилга хуш,
Наири қизларин позик рақс ила хандонини севгайман.

Менга хушдир мовий осмон, чақин кўл, тин-тиник
сувлар,
Қуёш ўти ва тоғларда бўрондан учган ғув-ғувлар,
Қоронги кулба бенардоз, дилимга хушдир ушбулар,
Менга тоши табаррук қадим шаҳар-қўрғонини
севгайман.

Қаёнда бўлмайн дардли қўшиқларни унутмасман,
Дуодек кўҳна битиклардан асло ўзини айри тутмасман.
Ватан жароҳатидап ортиқ не юракни айлағай пора,
Бағир қон, етим Ҳаястон, дил ёронини севгайман.

Менинг мунглуғ дилимга ўзга армон йўқдир оламда,
Кучак, Нарекацидек асл инсон йўқдир оламда,
Арарат мисли нуроний, чўққи бир шоён йўқдир
оламда,
Масис тоғимнинг то мангу шавкат-шонини севгайман.

РУБОИЙЛАР

Эй, ҳусни шафтоли гулидай жонон,
Дудоғингнинг атри дардларга дармон.
Жонон бисотида бир боғча бордир,
Шафтолусин тотиб кўрсайдим бир он.

* * *

Аччиқлашма, деди, эй ёр, бу кеча,
Тингла насиҳатин, дилдор, бу кеча.
Очарман қўйнимни сенга, сабр айла,
Қасосга шайланма зинҳор, бу кеча.

* * *

Арвотга бандани чулгайдн кафан,
Бу ишга шарнат ўзи йўл берган.
Менинг кафаним-чи, бир рубоийдир,
Бунга йўл берувчи ҳеч дин бормикан?

* * *

Бир бўса бер менга қавд лабларингдан,
Бир эмас, икки, уч, тўрт, бешни бер сан.
Олти, етти, саккиз, тўққиз бўса бер,
Сўнг эса ўн бўса лутф айла бирдан.

* * *

Сени ёндирдилар, айт-чи, шам, нечун,
Ёндириб, унутиб кетдилар бутун?
Ўзинг айт, найласин, инсон ўзи ҳам,
Яралган бўлса гар ёнмоқлик учун?

* * *

Эй дўст, муҳаббатнинг умри тузоқдир,
Орзум истагингдир, бу сўзим ҳақдир.
Қароримни олди сифоришларинг,
Сабр деганлари мендан узоқдир.

* * *

Кел, эй, сўзи икки ишвакор ўғлон,
Бутун қилмишлари фитнакор ўғлон.
Берган ваъдаларни узум сувидек,
Қадаҳдан тўкма сен, айла ор, ўғлон.

ШЕЪРИЯТ

Замин деб билган чоғ сени, шеърият,
Емғирдай ёғиядим ўтлоқларингга.
Гоҳида бешафқат кўчкин қор сифат,
Ваҳму қутқу солдим қучоқларингга.

Күшод ва муқаддас яловнинг тутиб,
Бўлдим лашкарингнинг олдий аскарин,
Сени гоҳ дарёдек тасаввур этиб,
Ўзимни ҳис этдим ирмоқ сингарин.

Бурқсиб тутаган чоғ туман ва тутун
Тангри ё расулмас, инсонинг бўлдим.
Қутлуғ даргоҳингда таънасиз, забун,
Содиқ дастёрингу дарбонинг бўлдим.

Сенинг мавжудлигинг фаҳм этурман то,
Токи тарк этурман уйқуни саҳар.
Гўзал кўрингайдир кўзимга дунё,
Асло туюлмагай бу ҳаёт заҳар.

Химматим ҳаққига ғамдан, кулфатдан
Майли асрамагин мени умрбод.
Асра лоқайдлигу енгил шуҳратдан,
Токи келтирмайин мен сенга иснод.

Данте Алигьери
«ИЛОҲИЙ КОМЕДИЯ»

«Аъроф» китобидан

Биринчи кўшиқ

Энди хуш сувларда кўтаргум елкап,
Даҳо иқтидерим чарх урар тағип,
Ғаддор мавжларда у адашиб елгап.

4. Васф этай иккинчи салтанат бағрин.
Рухлар бу манзилда покланиб расо
Топарлар абадий хилқатнинг хаирин.
7. Созим ўликларга жон этсин ато,
Муқаддас музалар — берингиз мадад.
Каллиона ўзи қўллаб донмо,
10. Бир чоғлар лиранинг торин бешафқат
Хакка пора-пора айлаган маҳал
Торга қайтабошдан бергандай рағбат.
13. Шарқнинг зумрадидек қувончбахш, ял-ял,
Олам туби қадар тиниқ ва теран
Юксак ҳаволардан руҳ топиб сайқал,
14. Яйраб чақнаганди чашмим ҳам бирдан,
Кўзим толиқтириб, қаддим этган ё
Зулматдан қутулган эдим ахийран.
19. Муҳаббат чароғи у — гўзал Зухро
Шарқни кулгуси-ла этди нурафшон,
Қошида Балиқчи буржи ҳам қаро.
22. Нигоҳим қаратдим қутбга томон,
У ёнда инсонга илк бор сочган нур
Тўрт юлдуз чарақлаб бўлди намоён.

25. Замин ҳам уларнинг нуридан масрур,
О, шимол ёқдаги ташландиқ дийр,
Ул шуъла бизларнинг бошда йўқ эрур
28. Ўша эллар сари боққач мен бу бор
Шимолни қутбга ташладим нигоҳ,
Етти оғанини бекитмиш узор.
31. Қаршимда қария кўривди ногоҳ.
Муҳтарам эди у, бамисли ўғил
Назарида падар шундайдир, биллоҳ.
34. Соқоли кўк ола ранггадир мойил,
Соқолга чулгашган эди батамом
Кўксига осилиб тушган қўш кокил.
37. Муқаддас тўрт юлдуз нури бардавом
Ёритиб турарди чеҳрани олин.
Юзи офтоб мисол — хулласи калом.
40. У деди силкитиб пахмоқ соқолин:
«Сўқир шаршарага ўтказган кимдир
Ва кимсиз? Айтингиз бу ҳолнинг фолин».
43. Ҳодий ким? Заминнинг қоронғу, басир
Мудҳиш қаватидан чиқдингиз қандоқ?
Машъалани қайдан топдингиз, ахир?
46. Дўзах йўриқларин енгисиз мутлоқ,
Ё пайдо бўлдими янгича расм —
Сабийлар қошимга келмиш бесўроқ?»
49. Раҳбоним у томон солди-ю разм
Менга имо қилди, эгин дея қад,
Тиз букишни менга айтди устозим.

52. Деди: «Келганим йўқ ўзимча мивбад,
Самодан ўтинди менга бир аёл,
Манов ҳамроҳимга бергил, деб мадад.
55. Бизларнинг қисмати, қизиқиб алҳол,
Билмоқчи экансан — ироданг қонун,
Бажо айлагумдир, келмас ҳеч малол.
58. Ажал уни чулғаб олмаган бутун,
Роса яқинида кўрсатганди бўйи,
Бир бахъя қолганди ўлмоғи учун.
61. Баён этганимдек, ба амри моҳруй
Мадад учун бордим қошига жадал,
Зулматдан ўтказдим топиб бир йўл, Жўй.
64. Гувоҳкорлар қавмин кўрсатдим тугал,
Истайман, назардан ўтказсин бир-бир
Сенинг меҳрингдаги қавмларни бу гал.
67. Нечоғ сарсон бўлдик — этмасман тасвир,
Сенинг ҳузурингга етишдик, ё руҳ,
Мени самовий сас қўллади, ахир.
70. Унинг ташрифига кўргаз таважжуҳ;
Унинг истагани озодлик, билъакс
Озодлик дегани умрбахш шукуҳ.
73. Сен эркининг қадрини билардинг, хуллас
Утигда ўзингни ўлдирдинг, илло
То маҳшар ҳур бўлиб қолай, дея, бас.
76. Биз ҳеч бир йўриқни бузмадик, аммо,
Бу — тирик; Миноснинг менга дахли йўқ.
Жўйим Марцияга яқиндир, зеро.

79. Марция сев учун оҳ чекар тўлиқ.
Унинг ҳурмати деб, о, руҳ покдомон,
Бизга илтифот қил, айлагин қуллуқ.
82. Етита қасринг бор, берсанг гар имкон
Кўрайлик, Марция қонида мен то
Сенинг ҳам шарафинг айлаини баён».
83. У деди: «Тириклик чоғимда, оё,
Марция этгани шунчалар мафтун,—
Бажардим, унинг-чун не бўлса раво.
88. Энди орамизда ёвуз бир тўлқин
Руҳимни забт этган сеҳрли қудрат,
У аёлга энди лоқайдман лекин.
91. Самовий хопим гар буюрмиш хизмат
Менга шу етарли, ортиқча савол,
Ортиқча далолат, ортиқча ҳасрат.
94. Қампш камар билан белин боғлаб ол,
Сўнгра юзларини ювгин яхшироқ,
Губор ҳам қолмасин, бўлсин пок, ҳалол.
97. Жаннат осмонининг ажиб, ярқироқ
Тўдасига мансуб хос фаришта бор.
Мумкин эмас унга бу ҳолда боқмоқ.
100. Оролнинг теграси ўралган қатор,
Пастда уммон мавжи жўшар доимо
Ботқоқлик ёқалаб ўсган қамишзор.
103. Сербарг ёхуд заранг наботот асло
У жойда кўкармас, бор бунга сабаб:
Мавжга дош беролмас улар мутлақо.

106. Қайтарқан, юрмангиз сира у тараф;
Тог томон элтади Сизви қайси роҳ —
Билиб олажаксиз офтобга қараб».
109. У гойиб бўлганди, мен бўлса, эвоҳ,
Даст туриб отилдим устоз бағрига,
Не гап?— деган каби ташладим вигоҳ.
112. У деди: «Жилайлик энди нарига,
Юр, болам, бу жойлар қия — ёнбағир,
Айлашиб тушамиз адирларига».
115. Тонгга тоб беролмай, зулумот базўр
Еришиб коларди: ташладим назар
Ва кўзга чалинди долғами баҳр.
118. Кимсасиз нишабдан кетдик сарбасар,
Бамисли адашиб йўлин топган зот
Ўзини биз янглиғ шодумон сезар.
121. Шудринглар насимда бўлмайив барбод,
Ҳали қуримасдан, офтоб тафти-ла
Баҳслашган жойларга етганда, устод,
124. Шудрингли майсани босди кафти-ла;
Устоз муродини англаб ўша зум
Унга яқинлашиб бордим шахт пла.
127. Ва тутдим ёш ювган яногим, юзим;
Рухсорим поклапти, балки умрбод
Дўзах изи унда топганди тўзим.

130. Кимсасиз соҳилга чиқдик икки зот,
Бу жойда ҳеч кимса асло, ҳеч қачон
Қайта йўл юрмаган, из солмаган бот.

133. Бовужуд, устозим қамишдан чунов
Камар тўқиб берди. Ажаб! Во, ажаб!
Узилган поянинг ўрнида шу он

Пайдо бўлар эди янгиси, ёраб!

ХІХ БУТУНИНГТИФОҚ ПАРТИЯ
 КОНФЕРЕНЦИЯСИ ЗАЛИДАН
 ШЕЪРИЙ МАКТУЪ

Мени замонсоз дея маломатга буркаманг,
 Ўзбек ҳам ўз-ўзини ташимоги керакдир.
 Ўзбек ўгли минбардан халқи учун чалса занг,
 Билингки, бу виждондир, билингки, бу юракдир.
 Мамлакат пойтахтидан битта мухбир мисоли,
 Жонажон Тошкентимга шундоқ хабар бераман:
 Ҳар қандайин миш-мишу тухмат, нғводаи холи,
 Ялангтўш ўзбек бўлиб тагин кўкрак кераман.
 Олуча неча пулдир, гўштнинг нархи қанақа,
 Ушбу гаплар ечилур, ҳеч қаёққа кетмайди,
 Бамисоли тулпорга камлик қилгандай тақа,
 Очиқ айтсам, ўзбекка озроқ омад етмайди.
 Аллақайси бурчакда писмиқ бир хаёл билан,
 Бизларнинг шаънимизга сақламангиз сиз кеклар.
 Меҳнаткашу заҳматкаш эркагу аёл билан,
 Асрларни оралаб келаётир ўзбеклар.
 Отма таъна тошингни менга, ай номард банда,
 Дафъатан сўз айтишга ким берди сенга ҳуқуқ,
 Шуви билки, ўзбекнинг орзуси бўлмас канда
 Оёқ бутдир, айни вақт эл ақлдан озган йўқ.
 Улуғ Масков тарафдан ишончим комил, бутун,
 Азиз юртдошларимга салом дейман бир йўла,
 Буюк анжуман чоғи ҳеч ўчмас тарих учун,
 Сатрлар ёзаётир фарзандингиз Абдулла.

ШИРКАТ

(Халқни талаб юрган баъзи кооперативларга)

Хар бир танаббуснинг бор ўз замони,
Яхши томоню ёмон томони.
Замондан орқада қолиб кетмай, деб
Ширкат тузиб олмиш гала мўлтови.
Улар остонаида ётиб оларлар,
Улигин елкангга орғиб оларлар.
Тилаган парасин берсанг бердинг-ку,
Бермасанг, кўнлашиб, тортиб оларлар.

УМР

Инсон туғилади асли белибос,
Бир парча эт бўлиб келар жаҳонга,
Либосу ҳашамдан бўлмай у халос
Кетар чоғида ҳам сўнги маконга.

Лекин, ўртадаги умр-чи, умр...
Ўчмас тамга бўлиб қолмай то абад.
Балки ёғар унга раҳмат деган нур,
Балки кўмар уни маломат, нафрат.

ТАРАҒҶИЕТ

Ҳозир гадолар ҳам гоят мукамал,
Ишан дипломатик йўлдан бошлайди.
Эгасидан у-бу сўрашдан аввал
Итига, албатта, суяк ташлайди.

БИЗ

Биз аввал ҳам ёмон эдик, ҳануз
ёмонмиз,
Раҳмон боқмас, иблис ёқмас шўрлик
инсонмиз.
Сўз сўзласак — маҳмадона, жим
турсак — соқов,
Шу тариқа, на буғдоймиз ва на сомонмиз.

ГАП БИТТА

Парво қилманг, бўлмаганин
 бўлдирамиз,
Паймонаси тўлмаганин тўлдирамиз.
Бир замонлар отар эдик, осар эдик,
Энди эса мажлис қилиб ўлдирамиз.

ЎЗИМИЗ

Сен бизни кечиргин эй, Наврўзимиз,
Ғафлатда чалғиди ул кун кўзимиз.
Юзингга шапалоқ тортиб юбордик,
Шўрпахта босамиз энди ўзимиз.

ЭНГ ҚУЛАЙ ЖАВОБ

— Биладан, дунёнинг бор баланд-пасти,
Буларсиз юксалиш бўлмагай асти.
Лекин, эй файласуф, менга жавоб бер,
Нечун яхшиликнинг қисқадир дасти.

— Хаёлинг беҳуда гап билан банддир,
Энг оддий жумбоқ ҳам сенга каманддир
Майли қулогингга айтай эй, шоир,
Чунки ёмонликнинг қўли баланддир.

ИМЗО ЙИГИШ

Элимизда бир нақл бор:
Кўининг оши мазали,
Шунданмикин, кенг тарқалди
Имзо йигиши касали.

Қоровулни ҳайлаш керак,
Камлик қилди бир калла.
Унга қарши хат ёзилди,
Имзо чекди маҳалла.

Қоровул дер: ёмон эмас
Шувча доврүқ — шоним бор.
Мен ўзимча ўйлар эдим
Бир имзолик жоним бор.

Келишноша огироёқ,
Ташвишдадир ховадон.
— Йой хозирлаб қўйсақ дуруст
Яқин туғуруқхонадан.

Кув бола қўлда қалам
Қишлоқ бўйлаб кезади.
«Келин тугсин» деган хатни
Беш юз имзо беади.

Чойхонада кўкрак кериб
Сўзлар солдат отаси.
— Хат олувдим, қўл қўйибди
Ўғлимизнинг ротаси.

Хурматини қилиш керак,
Иўқса, кўнглим тўлмайди.
Жавоб хатга мингта имзо
Тўпламасам бўлмайди.

Бу гапларни ҳазил билан
Ёзмоқдаман, албатта.
Улуғ бахт-ку агар сени
Юрт қўлласа кулфатда.

Бироқ гоҳо бундайроқмиз,
Гоҳ содда, гоҳ айёرمىз.
Таъзияда имзо чиқса,
Ўлишга ҳам тайёرمىз.

Қутулолмай қолдим дўстлар
Мен ҳам имзо комидан.
Шеърни ҳам ёздим асли
Миллионларнинг номидан.

ИРИМ

(Ҳазил)

Ким нимани айласа армон,
Қўмсаб келган ўшани азал.
Атаганлар қизни Ўғилхон,
Бу — ўғилга ишора, масал.

Ҳозир меҳр булоғи тилди,
Бу ҳолни ҳам иримга йўйинг.
Қизларингиз туғилса энди,
Номларини Меҳрихон қўйинг.

«ҚУЛТ-ҚУЛТ»

Мен ҳангома
 талабгори,
Яъни ўша-ўшаман.
Бор гапларнинг ёнига
 гоҳ
Хаёлотни қўшаман.
Яна шеърий йўл
 танладим,
Ёзолмадим насрда.
Ахир шитоб услуб
 керак
Бизнинг учқур асрда.
Шу денг, замин
 олимлари
Йиғилдилар бир кунп.
Ва дедилар:—
 Токайгача
Бўламиз ер тутқуни.
Илмимизнинг
 меваларин
Пайти келди —
 терайлик.
Келинг, йироқ юлдузларга
Ёзма хабар берайлик.
Борлигимиз
 билдирайлик,
Садо чиқсин биздан
 сал.
Хабаримиз етса-етар,
Етмаса ҳам,
 таваккал!

Олим халқни галати
 халқ,
Бир келмасин
 жунбушга.
Ҳамма гапни
 йиғиштириб,
Киришдилар шу ишга.
Энг аввало ёзув учун
Магнит тахта топишди.
Силлиқ қилиб
 тарашлашди,
Ортиқ жойин чопишди.
Заминдаги
 овозларнинг
Йиғиш керак
 барчасин.
Тузин керак ўзига
 хос
Шовқин-сурон
 картасин.
Атай бориб,
 девгизларнинг
Гувиллашин
 ёздилар.
Жунглидаги
 ҳайвонларнинг
Увуллашин
 ёздилар.
Қайд этдилар,
 япроқларнинг
Шитир-шитир
 сасини.
Ҳансираган
 тулпорларнинг
Пускурган нафасини.

Баҳор чоғи
 гулдуракнинг
Садосини ёздилар.
Тонгда ёниқ
 булбулларнинг
Навосини ёздилар.
Гўдакларнинг
 кулгусию
Йигиси ҳам битилди.
Чигирткалар чириллаши..
Бари муҳр этилди.
Ҳеч унутиб бўлармиди
Бастакорни,
 куйчини.
Қўшишдилар
 Чайковский
Ҳамда Мулла
 Тўйчини.
Ер юзида не сурою бор
Бир-бир санаб
 ўтишди.
Ҳатто милтиқ овозин
 ҳам,
Мактубга зарб этишди.
Хуллас, ишлар бажо
 бўлиб,
Йигилдилар сўнги
 бор.
Хурсанд эди аҳли вилм,
Наеиб этса — умид ёр.
Кимдир деди:—
 Хўп ҳоридик,
Чарчоқли сал
 қувайлик.
Келинг, дўстлар,
 қадақ олиб,

Шу ишин бир
 ювайлик,
«Қулт-қулт» қилиб
 майи побдан
Қуйишдилар,
 ган тамом!
— Салом, йироқ
 юлдузлар — деб
Ичишдилар,
 вассалом.
Сўнг магнитли
 ракетанинг
Қонқогини ёнишди.
Оқ йўл тилаб,
 шартта уви
Копотга отишди.
Ииллар ўтди
 мушғайишиб,
Ииллар ўтди
 чопишиб.
Шу орада не-не олим
Ерга кетди
 қапишиб.
Манзили йўқ саёқ
 мактуб
Фазони хўб
 айланди.
Охир бориб,
 аллақандай
Сайёрага бойланди.
Шубҳа йўқки,
 эвди уён
Кўчар мавзу — темамиз.
Хуллас, ўша бир
 юлдузга
Бориб тушди кемамиз.

Бахтни қарапг,
у жойнинг ҳам
Фуқароси бор экан.
Илму урфон,
онг, тафаккур
Уларга ҳам
ёр экан.
Етук экан улар гоят,
Не-не сирлар дастида.
Ажаб, лекин,
яшар экан
Улар ернинг остида.
Қайбирови
сайховликка
Чиқиб қолиб бир
куни.
Ногоҳонда топиб
олмиш
Биз юборган
қутини.
Ваҳимани кўринг
энди,
Юлдузликлар
бўлмиш жам.
Ахир йироқ самовотдан
Хабар келмиш
чинакам!
Бу туҳфанинг пелигини
Улар дарҳол
туймишлар.
Матоҳимиз
оласолиб
Патефонга қўймишлар.
Бироқ ҳеч не
англашмабди,
Ажаб, ажаб, ажабо!

На бирор бир таниш
 сас бор
Ва на таниш
 бир садо.
Ҳа, оламда
 овозлар мўл,
Саноғин ким
 биларкан.
Шу соҳада улар
 биздан
Тамоман фарқ
 қиларкан.
Гувиллашни
 англашмабди —
Уммонлари йўқ демак.
Увуллашни
 англашмабди —
Ҳайвонлари йўқ
 демак.
Демак улар милтиқ
 отмас,
Тулпор миниб
 чопмайди.
Мусиқанинг ўрнини
 ҳам
Бошқа нарса
 қоплайди.
Гўдаклари
 йиғлашмайди,
Гулдираклар бермас
 сас,
Булбулларнинг
 сайраши ҳам,
Улар учун йўқ, абас.
Ўзимизга қиёс қилиб

Камситмайлик
барчани.
Дейлик, биз ҳам
билмаймиз-ку,
Инсоф деган
нарсани.
Юлдузликлар
жим қолишди.
Ҳафсаласи тамом
пир.
Ахир қанча
кавлашмасин
Гап чиқмади, бари бир.
Сўнгги бора
айланганда
Патефоннинг
бурови.
«Қулт-қулт» деган
бир товушини
Илғаб қолди бирови.
Тўхтаг!— деди,
— Гап буёқда!
Таниш садо тошди.
Энди бирдан
тушқунликнинг
Эшиклари ёшилди.
Юлдуз бўйлаб
ўша заҳот,
Тарқалди-ку бу хабар:
— Оламшумул
янгиликдан
Қолманг, дўстлар,
беҳабар.
Минг-минг шукур
ёлғизмасмиз,
Гўшадешлар бор экан.

Аллақайси бир
пучмоқла
Шишадослар бор экан.
Жавоб йўллаш керак
энди,
Улар ҳам хўб чопишди.
Ўзларининг
қонларидан
Магнит тахта топишди.
Бироқ бошқа
овозларни,
Улар четлаб ўтдилар.
Фақатгина ўзларининг
«Қулт-қулт»ини
битдилар.
Шу кунларда ўша
мактуб
Елаётир биз томон.
«Қулт-қулт» деган
таниш садо
Келаётир биз томон.

РЕНТГЕНЧИ ДЎСТИМГА

Сизга талпини вади бор бемор зоти,
Аёли, аркаги, кекса, ёши бор.
Айтиб бероласиз ўша заҳоти
Кимнинг буйрагида, дейлик, тоши бор.

Сизнинг касбингиз ҳам аслида ижод,
Сиз ҳатто зарурсиз бизнинг Союзга.
Қайси бир шоирда бордир истеъдод?—
Аниқлаб берсангиз қавийди бизга.

(Болаларга)

Жуда узоқ-узоқлардан
 Боқасан сен биз томон,
 Билиб бўлмас, хафамсан,
 Хурсандмисан, қадрдон?
 Еш умрингни фидо этган
 Эзгу кураш қаёқда?
 Ўчмаганми сенинг қонинг
 Алвон тусли байроқда?
 Ййдоқ қолган тулпорингга
 Бирон эга чиқдим?
 Е уни ҳам дараларда
 Евуз кучлар йиқдим?
 Сен ўйлаган келажакнинг
 Рапги — шакли қанақа?
 Сени ким деб ёд этарлар,
 Қилмасларму калака?
 Тарих деган бу чархпалак
 Қай йўсинда айлабди?
 Мағлуб кему голиб кимдир,
 Ким найрангга шайланди?
 Мозорингга чечакларни
 Қўярларми чин дилдан?
 Йиғинларда шаънингга сўз
 Айтарларму кўнгилдан?
 Жуда узоқ-узоқлардан
 Боқасан сен биз томон,
 Билиб бўлмас — хафамсан,
 Хурсандмисан, қадрдон?
 Узун туплар кўз олдимдан
 Сенинг умринг ўтади.

Бизларни ҳам ҳали қанча,
Ўтли кунлар кутади.
Арзирмикин келажакка,
Фидо қилсак биз ҳам жон,
Ҳа, бизни ҳам шу саволлар
Қийнаётир қадрдоп.

РАНЖКОМ

Драматик достон

Азизим, дил қасрига бесўроқ кира кўрма,
Унда қўш-қўш плонлар, аждаҳолар ётади.
Сен бировни топмай деб беҳудага от сурма —
Ҳар кимнинг ўз қуёни ўз уфқига ботади...

Қ А Т Н А Ш У В Ч И Л А Р

Раис
Биринчи аъзо
Иккинчи аъзо
Савдойи одам
Ғоз кўтарган чол
Фаррош аёл

«Ҳашарот» журнали редакцияси хоналаридан бир

Р а и с

Шундай қилиб, янги ширкат туздик, ўртоқлар.
Мен раисман. Сизлар аъзо. Ҳозирча каммиз.

Б и р и н ч и аъзо

Ҳечқиси йўқ, камтар ўтар тарихий чоғлар,
Энг муҳими, «Ҳашарот»дан вакиллар жаммиз.

Р а и с

Биз маънавий ташкилотмиз — «Ранжком»миз яъни,
Ўзгаларни ранжитмоқлик бизнинг ишимиз.
Баб-баробар «сийла»гаймиз барча-барчани,
Дуч келганга қадалади ўтқир нишимиз.
Турли-туман идоралар мақсадларини гоҳ
Хаспўшлашиб, олифталик қилиб юрарлар.
Одамлар бор, кўринишдан гўё хайрихоҳ,
Аслида-чи, бир-бирларини қонин сўрарлар.
Бизлар ундоқ икки гапни кимсалар эмас,
Мақсадимиз яширмаймиз одамизоддан.
Биз — «Ранжком»миз, биз ҳаммани ранжитамиз, бас,
Шу — асосий вазифамиз, чиқарманг ёддан.
Беманфаат дўзахда ҳам ёнмаймиз аммо,
Қайси мушук ётар экан офтобда текин.
Ишимизни эрмак деб ҳам билмангиз асло,
Сал кейинроқ тўхталаман бу ҳақда лекин.

Б и р и н ч и аъзо

Модомики, ер юзида янги ташкилот —
Янги қавм барпо бўлмиш, қутламоқ керак.
Бирлик яхши, чапг чиқармас дерлар ёлғиз от,

Ташкилотни ҳар жиҳатдан бутламоқ керак.
Шу маънода пайдо бўлди уч-тўртта савол,
Ўшаларни ҳал қилайлик, муҳтарам раҳбар.
Биричидан, низом керак етук, баркамол,
Иккинчидан, бизнинг юмуш анча серхатар.
Қандоқ қилиб ранжитамиз? Услуб қанақа?
Борми бизда ҳайфсан ёки рағбатлантириш?
Дабдурустдан бирор мажлис ёки маърака
Бизни бадном қилиб қўйса, бу ҳам оғир иш.

Р а н с

Энг аввало, аъзо бўлиш шартлари мавжуд,
Бунинг учун қасампома — ариза даркор,
Турли сийқа туйғуларни этгайсиз унут,
Номуссизлик бизга — номус, орсизликдир ор.
Ота-она, дўсту ёрон деган гаплар ҳам
Манфаатга ярамаса пуч гап, албатта.
Сафимизни кенгайтириш керак мунтазам,
Бу ўривда ғўр ёшларнинг роли кўп катта.
Сурбет бўлинг, сурбет бўлинг. Бизнинг шиор — шу.
Ўз-ўзидан келаберар қолган унсурлар.
Тухмат, ирво, чақув, ҳасад — булар бор гап-ку,
Эл ичида вақт-бемаҳал қўзганг ур-сурлар.
Кўнгли бўшлик қилган аъзо, демак, лапашанг,
Эрта тонгдан ният билан уйдан чиқингиз.
Фақатгина ранжитмоқлик руҳида яшанг,
Дуч келганини лойга чапланг, чоҳга тиқингиз.
Сизни бадном қиладиган мард йўқ бу замон,
Мажлисларни бўлиб ташланг ошкора, дадил.
Аксар одам ўз тинчиши ўйлар бегумон,
Ўшаларни энг аввало чўчитмоқ мақбул.

И к к и н ч и аъ з о

Ғоят теран фикрларни айтдингиз аммо,
Менда жиндек саросима уйғонди, тақсир.

Еш болани ранжитмоқчи бўлсак мабодо,
Не қилайлик? Урай десаиш, у гўдак, ахир.

Р а и с

Ташвишланманг, ўйлаганмиз бу муаммони,
Еш болалар масаласи анча жўн, осон.
Кўча-кўйда бир жужуқни учратган оми,
Бошгинасин силаб қўйинг, бўлинг меҳрибон.
Отасининг кимлигини сўранг, албатта,
Ширинликда новвот билан асалдан қайтинг.
Гап сўнгида бақрайингу, болага шартта:
Сенинг отанг тамом бошқа одам, деб айтинг.
Апа энди томошанинг зўри чиқади,
Уйга боргач, эшитганини айтади бола.
Ҳар қандайин эркакни ҳам шубҳа йиқади,
Қолган гаплар, кўрибсизки, судга ҳавола.

И к к и н ч и а ъ з о

Тамомила қойилман мен. Зўрсиз бағоят.
Лекин ҳаёт уммонининг сарҳади борми.
Дуч келади бизларга ҳам шундоқ вазият,
Дейлик, бориб кўриш керак бирор беморни.
Уни қандоқ ранжитайлик?

Р а и с

Бўлди, тушундим,

Бу соҳада бордир менинг камтар тажрибам.
Мен ҳам ҳаёт гулшанида кўкардим, ундим,
Демак, турмуш синовидан ўтган ҳар режам.
Вақти келди, ҳадисимни берайин айтиб,
Бир кимсани жиним суймас эди мутлақо.
Пайт пойладим, юрагига ниш урайин деб
Ва ахийри ниятимга етказди худо.

Не бўлди-ю, оғриб қолди ўша муттаҳам,
Ким билади, гриппиди, ким билсин, тумов.
Менга эса керак эди худди шундай дам,
Унинг ҳоли сўраш учун бордим мен дарров.

Б и р и н ч и а ъ з о

Хўш-хўш, кейин пима бўлди?

Р а и с

Бозордан шу кун

Олма, анор ва ҳоказо харид айладим.
Унутмангки, бемор зоти ҳаминша мўмин,
Яхши гапнинг гадоси у қадимдан-қадим.
Шу тариқа ноёб фикр келди калламга,
Энг аввало аҳволидан бўлдим бохабар.
Кўнгил сўраб кўзёш қилдим, тўлдим аламга
Ва шу асно жиддий туриб дедим:— Алҳазар!
Бу дунёда шунақанги дардлар бор, ҳайҳот,
Ўшалардан асрасин, ҳа, ракдав асрасин.
Билинг, шубҳа аскарлари суриб келса от,
Еостиради ҳар қандайин ишонч наърасин.
Икки-уч бор такрорладим ўлим сўзини,
Кўз ўнгимда ранги унинг ўчди батамом.
Таҳликада ўнглаёлмай қолди ўзини,
У шубҳага қул бўлганди энди, вассалом.

И к к и н ч и а ъ з о

У ўлдими?

Р а и с

Тирик мурда, ўлгандан баттар,
Болаларин йиғиб олиб, дод-вой этибди,
Менда бир дард бўлса керак, дея баччагар

Элдан бурун пепсияга чиқиб кетибди.
Ўғитим шул: ҳар соҳада зеҳн, қунт керак,
Доно бўлинг деганлар-ку, ўрғаниб оз-оз.
Жангларда ҳам ғалабага ҳийладир тиргак,
Эслаб кўринг, хор бўлганми ҳеч вақт найрангбоз.
Чекишдан ол, сўзлайвермай битта мен ўзим,
Бошим эмас, ғовлаб кетди сочим ҳам балки.

(Биринчи аъзога)

Тароғидғни бериб тургин оғайни, бир зум.

Б и р и н ч и а ъ з о

Тароқ менда нима қилсин, ахир мен кал-ку.

Р а н с

Қойилмисан? Бу ҳам меннинг битта усулим,
Атай тегмоқ бўлдим сенинг қитиқ патингга.
Майли сенга ибрат бўлсин менинг бу йўлим,
Лекин гап шу, ишоп доим ўз қудратингга.
Камбағални кўриб қолсанг бойликдан сўз оч,
Кўзи ожиз кимсаларга қуёшдан гапир.
Биз тантана қилажакмиз. Ёзгаймиз қулоч.
Бошқаларни камситиш ҳам ахир зўр тадбир.

(Хонага Савдойи олим кириб келади.)

С а в д о й и о л и м

Қайда менинг капалагим, топингиз қани?
Уни қувлаб келмоқдаман Тўйтепа ёқдан.
Ҳеч бир кимса учратмаган бундоқ нусхапи,
Қаётлари йилт-йилт этар йироқ-йироқдан.
У шу қадар ақллики, қўним топса гар
Илмий иш ҳам ёза олур ўзи ҳақида.

Хонангизга учиб кирди ноёб дарбадар,
Менга маълум сизнинг қилмиш, сизнинг ақида.
Ош тагига бостиргайсиз канагимни,
Ана, ана, пешонамга қўнди у бориб.

Р а в с

Аҳли дониш эсдан оғса билмас раҳми,
Не қилардик келса у гар чўқмор кўтариб!

(Савдойи олимга)

Мулла ака, менга бир зум тутингиз қулоқ,
Куни кеча Москвадан вакиллар келди.
Бизнинг илмий дунёмизни ўрганиб узоқ,
Каналакнинг дарагин ҳам эшитди, билди.
Каналакнинг бахтип ўйлаб, илмий гамип еб,
Кўргазмага ҳурмат билан ола кетдилар.
Изимиздан етиб келсин ўша олим деб,
Тайёрага махсус билет харид этдилар.

(Бир парча қогоз узатиб)

Мана билет. Уча беринг Московга томон,
Кўргазмада сизни хушнуд «кутиб» оларлар.
Аниқ фаннинг ривожини истайди замон,
Ҳеч шубҳасиз улар сизга қойил қоларлар.

С а в д о й и о л и м

Каналагим эркакмиди, аёлми билмам,
Қайбири у, учиб кетмиш Московдай ерга.
Темурлангнинг дош қозони сингари у ҳам
Ўрмитажнинг мулки бўлиб қолмаса гўрга.
Кетдим! Раҳмат!

(Чиқиб кетади.)

Р а и с

У аслда аукко зот эди,
Унинг бошин касбдошлари едилар бешак.
У савдойи бўлиб қолмиш, азбаски, энди
Олимларнинг усулин ҳам ўрганмоқ керак.

И к к и щ и а ъ а о

Истеъдодни улашганда қодир худойим
Сизга сира иккиланмай ёмбисин берган
Бахтимизга омон бўлинг, бор бўлинг доим,
Олам ичра учрамайди сиздай зўр мерган,
Хар сўзингиз нишонига теккай бехато,
Зарур бўлса, гулхан қилиб ёқурсиз қорни.
Дилда шундай таассурот айладим пайдо,
Тан олсангиз керак фақат парвардигорни?

Р а и с

Билиб қўйинг, мен даҳрийман, худосизман, ҳа,
У бор бўлса, ёқасидан олардим шаксиз.
Бергани йўқ у на бойлик ва на мартаба,
Хулосам шул: биз кабилар унга кераксиз.
Устоз бўлгай бизга фақат моддий шу турмуш,
Осон гапми, па сонда, па саноқда бормиз.
Бизга насиб айламади дурустроқ юмуш,
Омад бизни четлаб ўтди, ташландиқ, хормиз.
Ҳайъатларга сайлашмаймиз, аҳтиромлар йўқ,
Шону шуҳрат, довғу амал бегона бўлган.
Тирноғимиз учигача ҳасратга тўлиқ,
Бизга тунлар уйқусизлик ҳамхона бўлган.
Мана, журнал чиқарамиз «Ҳашарот» деган,
Ходимларнинг ярми пўстак, ярми тирранча.
Кўча-кўйда парранданинг нишхўртин еган
Ҳашаротдан ўзимизнинг фарқимиз қанча?

**Мухаррир-чи, ўз пафипи билмаган нодон,
Бири икки бўлмаган чол, айниган мия.
Икки марта халқ душмани бўлса-да, ҳамон
Қичқиради, коммунизм қураминз дея.**

Б и р и н ч и а ъ з о

**Камситмайлик коллективни бунчалар ахир,
Биз ҳам давлат идораси, муҳримиз бор.**

Р а н с

Бас!

**Ноп ушоққа кўзип тиккан, манглайи тақир
Қафасдаги қуш нимаю сен нима, галварс.**

Б и р и н ч и а ъ з о

**Ўртоқ ранс, бундай деманг, қилманг ҳақорат,
Гапингизни қайтиб олинг, талаб қиламан.
Иккинчидан, қушманми мен ёки ҳашарот,
Сиздан кўра менга маълум, ўзим биламан.**

Р а н с

**Апа энди ўхшайсан сурбетга сал-пал,
Иншоолло, келажагинг порлоқ бўлгувси.
Жаагариллик зина бўлса, сурбетлик ҳайкал,
Виналардан жадал ўтсанг — бахтинг кулгувси.
Агар қаттиқ теккан бўлсам, сўрайман узр,
Лекин дўстим, қиз боладай чека берма оҳ.
Биз — «Ранжком»миз, ранжитмоқлик услубимиздир,
Бизнинг соҳа шунақа, деб қилдим-ку огоҳ.
Энди ўзак режамизни берай мен сўйлаб,
Бу — гоаявий, ижтимоий йўриқ батамом.
Ҳар бирингиз биласизки, мамлакат бўйлаб,**

Ошкоралик, қайта қуриш этмоқда давом.
Жуда муҳим жараён бу, мен сизга айтсам,
Янгиланиб бораётир буткул жамият.
Жафо чеккан ўз йўлига, бизнинг учун ҳам
Етмиш йилда бир бор келди бундай вазият.
Фойдаланиб қолмоқ керак, фурсатни билиб
Ошга қўлни чўзмоқ керак беор ва хира.
Ўзингизни кўрсатингиз фидойи қилиб,
Озингизга нима келса — қайтарманг сира.
Гапингизда маза-матра қолмаган чоғи
Халқ номидан сўзлайман, деб ҳайқиринг паққос.
Халқ шундай бир денгиздирки, йўқдир қиргоғи.
Бу денгизга шўнгиш керак, мисли қув ғаввос.

И к к и н ч и а ъ з о

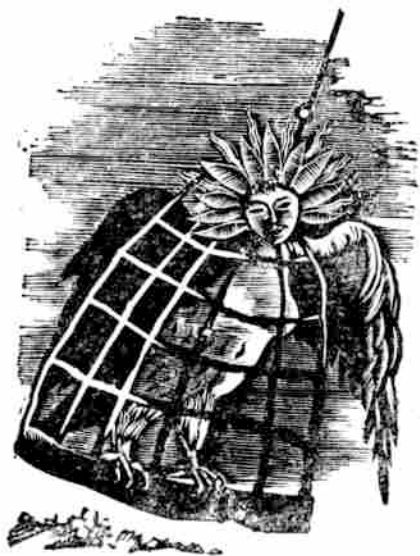
Ахир, биз ҳам халқ эмасми?

Р а п с

Ҳа, баракалла,
Топагоҳсан, файласуфдан йўқдир кам еришг.
Манфаат деб мағзавага ташлангиз калла,
Қўй терисин ёпинингу сурувга киришг.
«Мен» ўрнига «Биз» деб сўзланг ҳар қайда, мудом,
«Биз»лигингиз бирор кимса кўрмас текшириб.
Мўлтонининг қўрчогидай қилингиз муқом,
Керак бўлса аргумоқдай туринг пишқириб.
Сизни бирор маросимга чорлаш шарт эмас,
Ҳейъатларга чиқиб олвинг, эгаллангиз жой.
Биливтирмай низо қўзганг ҳар қайда, хуллас
Биз қатнашган маъраканинг аҳволига вой.

И к к и н ч и а ъ з о

Битта мисол келтирайин, берингиз рухсат,
Бунга ўзим гувоҳ бўлдим.

И к к и н ч и а ъ з о

Агар чиндап юрагингда бўлса шижоат,
 Довдиратиш мумкин экан ҳамма-ҳаммани.
 Қайси куни маҳаллада ўтказдик тадбир,
 Атеистик масалани ўртага қўйдик.
 Тафтиш қилдик одамларнинг исмин бирма-бир,
 Аммо-лекин баъзиларин бепичоқ сўйдик.
 Кўчамизда бир лектор бор, Худойқул оти,
 Ёзувчи деб тегар эди гашимга нуқул.
 Сен — диндор деб эълон қилдим ўша заҳоти,
 Чунки дедим, сенинг исминг айнан Худойқул.
 Кайфи учган кўкпоридай бақрайди аввал,
 Не деярин билмай қолди буткул довдираб.
 Исмин қўйган аждодларин сўкди галма-гал,
 Сўнг яшна бошлади у менга жовдираб.
 Деди:— Кўнглим тўлмас эди асли исмимдан,
 Ўз вақтида танқид қилдинг, дардингни олай.
 Ихтиёрий воз кечаман «Худой» қисмимдан,
 Майли исмин ярим бўлсин, «Қул» бўлиб қолай.
 Пойлагандай иккинчи бир нотик сўз олиб,
 Деди:— Бизнинг давримизда қул йўқ мутлақо,
 Қулу қулдор сифллари кетган йўқолиб,
 Худойқулнинг «қул» қисми ҳам сиёсий хато.
 Шундай қилиб, бир фуқаро куппа-кундузи
 Ўз исмидан ихтиёрий қолди айрилиб.
 Ҳа, қопқонга келиб тушар галварслар ўзи,
 Қўрққанидап соясига боқмас қайрилиб.

Р а п с

Истеъдодинг бор экану айтмайсан, хумпар,
 Ўрибосар бўлсанг дуруст менга аслида.

Излаб топпиг, қайда изгир туҳматчи, учар,
 Аниқлангиз, ким юрибди кимнинг қасдида.
 Айни шулар аъзо бўлур «Равжком»га лойиқ,
 Сиз уларга вазифалар ваъда қилингиз.
 То ҳуқуқни танигунча муте халойиқ,
 Курсиларни эгаллаймиз, шунн билингиз.
 Донги чиққан шахсларни битта-битталаб
 Бадном қилиш осон эмас, мураккаб иш бу.
 Бир замонлар «нобон»ларни қўйганлар қамаб,
 Бизнинг эса йўруғимиз, йўлимиз ушбу:
 Энг аввало куракда йўқ миш-мишлар тўқинг,
 Порахўр денг, хотинбоз денг ҳар қандай зотни.
 Уша заҳот тегмаса ҳам нишонга ўқинг,
 Заҳарлайсан ҳеч бўлмаса битта ҳаётни.
 Бегуноҳнинг туҳмат гапга чидаши мушкул,
 Асаблари қақшай-қақшай бўлади одош.
 Уйқусизлик уни ҳолдан тойдирар буткул,
 Қарабсизки, бизга энди инфаркт кўмакдош.

Б и р и н ч и аъ з о

Тақсир, мен ҳам баён қилай бир воқеани,
 Жадаллашиб бораётир ҳамма соҳа ҳам.
 Демокриман, бизни ортиқ қийнамай, яъни
 Биратўла ўлаберар баъзи бир одам.
 Биласизки, мен овчиман, овга ишқибоз,
 Ҳатто улар союзининг аъзосидирман.
 Лийқ, бўри, тулки, каклик, ўрдак ёки ғоз,—
 Барчасининг кушандаси — қазосидирман.
 Урадирман осмондаги турваннинг кўзин,
 Унутмайман аммо-лекин меъёр, ипсофни.

Р а в ж

Маърузангни бўламан мен, берсанг гар изн,
 Ўртоқ овчи, йиғиштиргин сафсата, лофни.
 Айт-чи, пима демоқчисан?

Биринчи аъзо

Дарвоқе, узр,

Эҳтиросга сал берилиб, ўтлаб кетибман.
Унутмангиз, овчилик — бахт, овчилик — ҳузур,
Ов изидан юриб, қанча довои ўтибман.
Орамизда зўр бир овчи бор эди, хуллас,
Эгарланган отдай эди доим омади.
Тузориға тушар эди учиб юрган хас,
Бу атрофда қулатмаган ови қолмади.
Ҳасад билан қарар эдик унга муттасил,
Сафарларда қўяр эдик доим яккалаб.
У бор жойда ичимиздан кетар эдик зил,
Юрар эдик мазорига пинҳон гишт қалаб.
«Табиатни асранг», деган шиор остида
Бир анжуман уюштирдик бизлар ҳам атай.
Ҳалигини оёқ ости қилмоқ қасдида,
Тўпланишдик, ҳар биримиз ташлашмоққа шай.
Мамлакатда қайбир ҳайвон қирилиб кетган —
Ҳаммасини шу овчининг айбига йўйдик.
Эрамиздан минг йил бурун уруги битган
Балиқларининг хунини ҳам бўйинига қўйдик.
Ениб кетган тўқай борми, қуриган кўлми —
Ҳаммасини бирга қўшиб, шошира бердик.
Барчасига сен айбдор, деб шон қилиб қўлпи,
Атрофини ўраб олиб, гапирабердик.
Ултирарди у бонини эгганча, гарапг,
Танқид уни гирдобига чунон олибди.
Жавоб бер деб туртиб кўрсак, миқ этмас, қарапг,
У ўтирган жойидаёқ ўлиб қолибди.

Р а и с

О, юрибмиз биз ҳам ҳали «Рапжком»ни тузиб,
Бизнинг ишлар ҳали қуруқ оғизда экан.
Сизлар барча ташкилотдап кетибсиз — ўзиб,

Асли «Раиҷком» сизнинг ўша Союзда экан.
 Хаёлпараст файласуфлар асрлар бўйи
 Одамзодни улуглашиб келарлар бекор.
 Ҳайвон билан баробардир Инсон феъл-ҳўйи,
 Балки ундан бешбаттарроқ ёвуз ва маккор.
 Бир-бирига дўст бўлолмас аҳли оломон,
 Уни йўлга солар фақат қилич ё фириб.
 Қани, айтнинг, саодатли бўлдимки Инсон
 Насиҳатгўй шоирларнинг гапига кириб?
 Одамзодда ортиқ аъзо тирпоқ, кўричак,
 Ҳайвонотдан қолиб кетган азалий мерос.
 Инсонларнинг руҳида ҳам бешубҳа, бешак,
 Кўп ҳайвоний ҳирслар яшар, шинҳоний холос.
 Одамларни бошқаради ёлғиз сўз: Ўзим!
 Ўзим!— дея бир-бирларин кўзини ўярлар.
 У тараф ҳам, бу тараф ҳам топганда тўзим,
 Гўрларига қаққайтириб ҳайкал қўярлар.
 Ҳайкалларга сиғнади тириклар яккаш,
 Каромати пима унинг — йўқ зарра дарди.
 Бир жиҳатдан қулай экан ҳайкалдек яшаш,
 Тилга кирса — нодонлиги аён бўларди.
 Шу сабабдан, очиқ-ойдин бир гапни айтай,
 Фидойилик деган нарса ҳавойи бир гап.
 Ўзинг учун ҳар юмушга бўла олгин шай,
 Сени алдаб кетишмасдан улгургин алдаб.

(Хонага дафъатан ғоз кўтарган чол кириб келади.)

Ғоз кўтарган чол

Мен омадсиз ихтирочи пенсионерман,
 Ҳа, дарвоқе, барчапгизга саломлар бўлсин.
 Энг охири «Ҳашарот»га ҳасратим дерман:
 Мадад беришг, шу ғознинг ҳам толеи кулсин.

Р а н с

Жафо чеккан қай бирингиз? Сизми ёки гоз?
Мақсадингиз баён этинг, қотирманг бошни.

(ўзича)

Мен ҳайронман, журналимиз пачавами, соз,
Қизиқтирар нуқул довдир, тентак, авбошни.

Б и р и н ч и а ъ з о

Аmmo-лекки гози роса семирган экан..

И к к и н ч и а ъ з о

Сен ҳам бўрсиқ бўлар эдинг, кўтариб юрса.

Б и р и н ч и а ъ з о

Не бўлса ҳам шундайларга бермоқ керак тан.

И к к и н ч и а ъ з о

Қандин урсин, ким уддалаб даврини сурса.

Г о з к ў т а р г а н ч о л

Етмиш йилки курашамиз биз пахта учун,
Айни вақтда ҳеч чекинмас вилт деган бало. ,
Бу ваҳший қурт тешиб ташлар кўракни бутун,
Адабини беролмади биронта даҳо.
Ўша қуртнинг кушандасин топдим, азизлар,
Жаҳопшумул янгиликни қадрлаш даркор.

Р а н с

Янгиликни бир оз уқмай турибмиз бизлар,
Вилт қуртига гознинг қандай алоқаси бор?

Ғоз кўтарган чол

Биласизми, ағатларни ҳисоблаб чиқиб,
Ҳар бирининг орасига қўйиш керак ғоз.
Улар зумда қуритгайдир вильтларни чўқиб,
Пахта эса мўл бўлади! Иллар печоғ сози!

Р а н с

Ғозингизни қолдиргайсиз қабулхонада,
Ўргангаймиз тумшуғидан ўтигача то.

Ғоз кўтарган чол

(мамнун)

О, Сиздайлар бор эканки бу замонада
Биз кабилар кўча-кўйда хор бўлмас асло.

(Чиқиб кетади.)

Р а н с

Қариса ҳам қуйилмаган эси наст лўли,
Ихтиросини чойхонада синаб кўргаймиз.
Оҳ, ғозга ҳам бориб етди «Ранжом»нинг қўли,
Келинг, гаини соҳамизга яна бургаймиз.

Иккинчи аъзо

Мен фалсафий фикрларга йўқроқмап, аммо
Турли-тумап қитмирликни ўйлаб топамап,
Афандидек, йўқ нарсани кўрсатиб гоҳо,
Оломонни эргаштириб, олга чопамап.
Дейлик, бирор анжумани бузмоқлик лозим
Ва аини пайт хуфя бўлиб қолмоқлик керак.

Боз устига қараб турса аҳли лавозим,
Бундай пайтда лозим бўлар пинҳоний қарсак.

Б и р и н ч и а ъ з о

Ҳеч пинҳоний бўлармикин қарсак ҳам, жўра,
Бўрттириш ҳам эви билап, сўзлагин билиб,

И к к и н ч и а ъ з о

Оёқда тик турган бўлсанг, ҳайиқмай сира
Қарсақни ур, қўлларингни орқага қилиб.

Б и р и н ч и а ъ з о

Гар ўтирган бўлсанг-чи, хўш?

И к к и н ч и а ъ з о

Элгашиб шартта,
Тиззаларинг орасида чалабер чанак.
Ё ерни теп. Унутмаки, ўша фурсатда
Мажлис аҳли сени қўллаб юборар бешак.
Нотиқ худо бўлса ҳамки, энди бефойда,
Мулзам бўлиб ташлаб кетар машъум минбарни.
Айбдорни ким топа олур? Бузгунчи қайда?
Билиб қўйсак зарар қилмас шувдоқ ҳунарни.

Р а и с

Сен ҳам бало чиқиб қолдинг.

И к к и н ч и а ъ з о

Ешлигимданоқ
Шу соҳага меҳр билан қучоқ очганман.

Кўчамизга бирор мошин келиб қолган чор,
Мен, албатта, гилдирагин тешиб қочганман.

Р а н с

Гарчи бир оз майдалиқдир гилдирак тешиш,
Лекин бу ҳам асқотади «Ранжком»имизга.
Бизда кўфр савалмагай ҳар қандайин иш,
Лоийиқ бўлсак басдир доим ўз номимизга.
Ҳаёт асли кураш деган машҳур нақли
Биз ҳам турмуш тарзимизга этайлик татбиқ.
Бунинг учун ишга солиш керак ақли,
Энг аввало, мақсад йўли қилайлик тадқиқ.
Музейларда кўргандирсиз — совут-қалқонли
Говак гавда — сарбозларнинг либослари бор.
Уни кийса бирдек бўлар жонсизу жонли,
Фарқлаб бўлмас, териб қўйсанг мингтасин қатор.
Ҳа, уларнинг оддийгина ҳаракати ҳам
Ўша темир кийимларга мослашган, қатъий.
Ана шунга ўхшаш эрур амалдор одам,
Энг зўриин бюрократ дерлар ашаддий.
Айни чоқда бюрократни гилоф ичидан
Шиллиққуртдек олмоқдалар бир-бир суғуриб.
Биз плоддек фойдаланиб ҳийла кучидан
Гилофларга кириб олсак бўлди улгуриб.
Қолган ишлар ўз-ўзидаш этади давом,
Ҳукмимизда катта-кичик, ёшу қари — бир.
Темир совут қаршисида миқ этмас авом,
Ичида ким иш юритар — унга бари бир.

Б и р и н ч и а ъ з о

Не қилайлик етмоқ учун бундай муродга?
Жаҳоншумул вазифани қўйдигиз, рости.

И к к и н ч и а ъ з о

Иккиланмай тик боқайлик, дейман ҳаётга,
Чўққи йўқдир, то етмаса «Ранжком»нинг дасти.

Р а н с

Афсус, энди юмалоқ хат йўқотди кучин,
Энди фақат таваккал, деб насиба теринг.
Одамларнинг орасини бузмоқлик учун
Энди ошкор бир-бирига ёмонлай беринг.
Сурбет бўлинг, такрорлайман яна бир карра,
Халойиқнинг юрагини беомон тинланг.
Азаларда қаҳ-қаҳ уринг тап тортмай зарра,
Тўйларда-чи, дабдурустдан ўкириб йинглапг.
Сайловларда бўлинг донм ҳозир у позир,
Бу ўринда таяшингиз нафсдек балога.
Бир килодан гўшт тарқатса одамлар ҳозир
Шайтонни ҳам сайлаб қўяр арши аълога.

Б и р и н ч и а ъ з о

Масаланинг бир жиҳатини ўйлайман ҳануз,
Кечалари уйқум қочиб кетади гоҳо.
Бизни таъқиб этмайдими ахир минглаб кўз,
Не қиламиз, қўлга тушиб қолсак мабодо?

Р а н с

Ҳа, атрофда кенг, каттакон жамият ҳам бор,
Аён гапки, унинг йўлини бўлмайти тўсиб.
Шуниг учун дейманда мен, иш тутинг ҳушёр,
Шуниг учун дейманда мен, иш уринг пусиб.
Барча гапни ошкоралик бўйинга юкланг,
Биз даврининг аскаримиз, деб айтиг паққос,
Ҳолингизни бирор кимса қилар бўлса танг,

Қайта қуриш душмани, деб солинг айҳанпос.
Езилмаган қонунлар бор, бўлигиз огоҳ,
Бирор жойда тилингиздан қолманг тутилиб.
Эсланг ахир, жиноятчи жаволардан гоҳ
Бизга бошлиқ буюрган, деб кетган қутилиб.
Истеъдодли устомонлар юртда ҳали кўп,
Озми ахир бу дунёда жоҳил, мувофиқ.
Гарчи улар кўчаларда юрмаслар тўп-тўп,
Ҳар биттасин, феъли лекин бизга мувофиқ.
Куни кеча газетада чиқди бир хабар,
Унда баён қилинибди фожиавий ҳол.
Мазмунини айтиб берсам сизга мухтасар,
Унинг ибрат жиҳатини илғайсиз дарҳол.

И к к а л а а ъ з о

Эшитайлик! Эшитайлик!

Р а и с

Қайбир қишлоқда

Ака-сингил етимчалар яшаган экан.
Ота-она меҳрин билмай, хилват, овлоқда
Ўзларича ошларини ошаган экан.
Вақти етиб, уйланибди ака бир қизга,
Келин бўлиши сатанг чиқмиш ва гоят бахил.
Мол-дунёдан ўзгани ҳеч плмаскан кўзга,
Оилага сиғмай қолмиш эпти у сингил.
Бу дунёда сира роҳат кўрмаган ака
Дўмбоққина келинчакка қолмиш боғланиб.
Сингил эса яшар экан мунглуғ ва якка,
Золим келин зугумидан кўнгли доғланиб.
Хонадонда битта игна йўқолса ҳам гар,
Келин уни шум сингилдан кўра бошлабди.
Эртаю кеч етимчани келиндан баттар
Ўз туғишган акаси ҳам ура бошлабди.

Хўрликларга чидай олмай, етим қиз охир
Ўз-ўзига ўт қўйибди, тамом, вассалом.
Энди кўзёш тўкар эмиш акаси моҳир,
Жамиятни айблар эмиш қизталоқ фирром.
Аллақачон ижроқўмнинг битта котиби
Вазифадан олинибди шу масалада.
Ҳа, у йигит ҳеч шубҳасиз таланти соҳиби,
Сувдан қуруқ чиқиб кетмиш поэтик налада.
У ҳақиқий сурбет экан, холи виждондан,
Рост-да, кимга фойдаси бор позу фироғинг.
Ҳеч биримиз тушмаганмиз ахир осмондан,
У йигит ҳам мевасидир мана шу боғнинг.
Ана энди мафкуравий ишларни сўкиб,
Йўқ эшикка бош уради довдир матбуот.
Қотиллар-чи, юрар сохта кўз ёши тўкиб,
Ҳам сиқилдап, ҳам жазодан бир йўла озод.
Бу тузумнинг ярим умри лоф билан ўтган,
Фуқаро ҳам усулига кўнибмиш гоят.
Аксар ҳолда йўқ нарсани бор қилиб битган
Ровийлари ҳанузгача тўқир ривоят.
Оч қоринга кекиради ҳозиргача то,
Шнор ясар, иштонлиги — чит бисотидан.
Елгон гапга у чиндан ҳам ўрганмиш, ҳатто,
Уриб қолар оби-ҳаво маълумотидан.
Ҳали бери давр биздан узолмаган қўл,
Бизлар унга ўқтин-ўқтин керак бўлармиз.
Такрор айтай, эл ўзига тонгунича йўл,
Истаганча айш сурармиз, ўйнаб кулармиз.
Аммо дўстлар, эҳтиётлик ҳеч сўзсиз даркор,
Худо уйи — масжиднинг ҳам бор асос-сипчи.
Дўхтирлардан таниш топиб, зинҳор-базинҳор
Справка топиб қўйинг, у — кўнгил тинчи.

Б и р и н ч и а ъ з о

Қанақавги справка?

Р а и с

У — мушкул кушод.

Ҳар қандайин балони ҳам эта олур даф.
Эсипаст деб ёзиб берса, ҳаммаёқ обод,
Жинвилардан пора олган дўхтирга ҳам наф.
Қарабсизки, ҳар қандайин кучли қонун ҳам
Оддий қоғоз қаршисида йўқотар заҳрин.
Тентакларни қамашмайди.

И к к и н ч и а ъ з о

Зўрсиз чинакам.

Р а и с

Шу тариқа сўндпрамиз ғанимлар қаҳрин.
Ўша қоғоз қўлда бўлса, калтак кўтариб,
Кўчаларга чиқа беринг, ҳайиқмай асло.
Ажойиб ҳол: жинвилар шоҳ, соғлар-чи ғариб,
Бунақасин кўҳна тарих кам кўрган аммо.
Йўлимиз шу. Гап биттами?..

И к к и н ч и а ъ з о

«Ранжком» ҳам битта!

Р а и с

Баҳамжиҳат энди ишга киришмоқ керак.
Муҳаррир чол эрта ишга келганда, шартта
Ташлангаймиз, гоя аниқ — эришмоқ керак.
Қани, япа чекишдан ол. Тугади йигин,
Ўйлайманки, ғалабадан энди кўнгил тўқ.

И к к и н ч и а ъ з о

Азиз дўстлар, бир муддатга сабр этинг тагин,
«Ранжком» учун гимн ёзганман, «Ассалом»и йўқ.

(ўқийди)

Биз «Ранжком»миз, «Ранжком»миз.

Келажаги ганжкоммиз.

Кўринганни тишлаймиз,

Ишимиз шу — ишлаймиз.

Майли кекса, майли ёш,

Беролмас бизга бардош.

Чимчилаймиз билдирмай,

Бурдалаймиз ўлдирмай.

Кўпайса гар даҳмаза,

Бизларга бўлар маза.

Бор бўлсинлар ёввошлар,

Галварслар, қовоқбошлар...

(Хонага фаррош аёл кириб келади.)

Ф а р р о ш а ё л

Нима бало, мучалингиз тутунми ўзи,

Идора ҳам сархонага айланибди заб.

Шувча бўлса эркакларнинг агар гап-сўзи

Аёлларнинг гурунгига йўқ экан тараф.

Алламаҳал бўлиб қолди, уй-уйга қайтинг,

Йиғиштириб олай мен ҳам уёқ-буёқни.

Маҳтал турган келинларга саломлар айтинг,

Шиқиллатиб қолинг, хуллас, энди туёқни.

Б и р и н ч и а ъ з о

(раисга)

Ишимизни шу опадан бошласак-чи, хўш,

Иродани пешлайдиган, ўлгудай шаддод.

Р а н с

Майлину-я, оқибати бўлмасми нолуш,
Чап қовоғим учаётир негадир бот-бот.

Б и р и н ч и а ъ з о

Агар ранс чўчиб турса, биз киммиз?

Р а н с

Рухсат!

Б и р и н ч и а ъ з о

(фаррош аёлга)

Ҳой опажон, сабр қилишг, Сизга бир гап бор.

Ф а р р о ш а ё л

Иима экан, Эштайин.

Б и р и н ч и а ъ з о

Бизлар шу фурсат
Устингиздан ёзмоқликка айладик қарор.

Ф а р р о ш а ё л

Ёз, ёзавер. Московга ёз, Нью-Йоркка ёз,
Мақкага ёз, Марсга ёз, ҳаммани чақир.

Р а н с

Кўп қизишманг, аҳтиросни жиловланг бир оз,
Машғулотни эндигина бошладик, ахир.

Ф а р р о ш а ё л

Хўш, пима деб ёзмоқчисан?

Р а и с

Замон ўзгарди,

Сизда эса ташаббус йўқ, ҳа, ҳа, ташаббус.
Сизни зарра қизиқтирмас давримиз дарди,
Юришингиз ўша-ўша, ўша-ўша тус.

Ф а р р о ш а ё л

Гапинг тўғри, ташаббус йўқ мепдайларда ҳам,
Бўлса агар гапратимиз кўнирар эди.
Учраган чоғ илвогару беюз, муттаҳам,
Ундайларни фаррошлар ҳам сунурар эди.
Ташаббус, деб ўққа учди қапчалар аскар,
Ташаббус, деб авлиёга айланди инсон.
Эслайсанми, ташаббус деб, қаҳратон саҳар
Йўқ пахтани «териб» юрди неча минглаб жон.
Давр деган шўринг қургур бир ибора бор,
Сақия каби кўчиб юрар оғизма-оғиз.
Аслида у аллақандай ташландиқ мазор,
Валий биллап бир қаторда ётар ялмоғиз.
Ташаббусдан бир иш чиқса, шу заҳотиёқ
Маъини йўқ журналингиз йўқотар эдим.
Ўйлаб боқсам, ўзингиз ҳам ҳашарот сиёқ,
Ана энди ёза бериш, шу гапини дедим.

Б и р и н ч и а ъ з о

(ўзича)

Туппа-тузук фаррош десам, аломат-ку бу,
Бунақасин кўрмаганман сира, ё фалак.

Иккинчи аъзо

(Ўзича)

Гапларини тушунмадим, бироқ фикрим шу:
У ўзининг идорасин ёпмаса керак.

Р а и с

Отинойи бўлганмисиз, билмайини қолдим,
Бу қадарли маҳмадона, бу қадарли сур.
Майли, дейлик «ташаббус»ни мен қайтиб олдим,
Аммо, айтай, сиз — миллатчи, миллатчи мавфур.
Бор йўғи бир фаррошсизу димоғ осмонда,
Шу феъл билан кимга ёқиб, кимни суюбсиз?
Гувоҳларим ўлтирибди икки томонда,
Сиз ўрисга қасдма-қасддан иштон кийибсиз.

Ф а р р о ш а ё л

Ана энди аён бўлди асл бапаранг,
Сиз — дайдилар, тўғри келган касни қопасиз.
Сиёсатни қалқон қилмай кўзимга қаранг,
Балиқ йўғу балиқчинни қайдан топасиз?
Нозик галга тортаяписиз сиз мени атай,
Уюрни ким ҳайдаб юрса моли қўшадир.
Билганимни супургидек жам қилиб айтай:
Кимнинг дасти дароз бўлса миллат ўшадир.
Карвон ҳозир йўл бошлаган бошқа томонга,
Теран боқсанг, бир ҳолатни кўрасан зинҳор:
Инсон фақат бўлингайдир яхши, ёмонга,
Ўғри деган, Тўғри деган икки миллат бор.
Мен миллатчи бўлибман-ми? Эл-юртдан сўра,
Сендан бўлак ҳеч кимда йўқ бунақа хаёл,
Бировларнинг ғийбатини қилгандан кўра
Ўз элининг ҳурматини аввал эплаб ол.

Р а и с

Эпламасдан пима қилдик?

Ф а р р о ш а ё л

Иштон-чи, иштон?

Иштонимга нега бирдан ёпишдинг, вокас?

Сенга иштон керак бўлса, ечман шу он.

Р а и с

Ҳой, опажон, ечманг, ечманг.

И к к а л а а ъ з о

Ечманг, ечманг, бас.

Р а и с

Чап қовоғим учмабди-да бекорга, аттанг.

(биринчи аъзога)

Шу балога сев рўпара қилдинг, энағар.

Б и р и н ч и а ъ з о

Бупга ҳеч ким бас келолмас, аҳволимиз танг.

И к к и н ч и а ъ з о

Бу кетинида журнални ҳам у ёпиб гашлар.

Ф а р р о ш а ё л

Инсофингиз сал бўлсаям бор экан, шукур,

Аллақайси жойингизда номус уйғонди.

Қошингизда хор бўлдим мен, бўлдим сур, манфур,
Бир фаррошни масхаралаб нафсингиз қонди.
Сизлар безбет кимсаларсиз, манфаат учун
Зарур бўлса Регистонни бориб йиқасиз.
Тор келганда тегирмондан чиқай деб бутун
Отангизни тириклайин гўрга тиқасиз.
Ҳар нарсадан вонкўрликнинг гуноҳи оғир,
Ея туриб маърайсиз-а, нима етмайди?
Кўникамиз, кифтларимиз бўлса ҳам яғир,
Дилозорлик яраси-чи, сира битмайди.

Р а н с

Биз пулақа ташкилотмиз, очиқ айтганда,
Қайта қуриш замонининг қаҳрамонимиз.
Бу гапларни тушунмайсиз, Сиз — ожиз банда,
Кураш билан ўтар бизнинг ҳар бир онимиз.

Б и р и н ч и а ъ з о

Мапа, бизлар қайта қурдик хонамизни ҳам,

И к к и н ч и а ъ з о

Бу столни нари сурдик, унисин буён.

Р а н с

Бас қилдингиз, иккингиз ҳам гўр, каллаварам,
Ҳа, шеригинг подон бўлса аҳволинг аён.

(фаррош аёлга)

Кўп мураккаб шахс акапсиз, наинки фаррош,
Сиз эплaysиз супургини миниб юришни.
Мумкин бўлса, сирингизни айланг менга фoш,
Сиз қанақа тушунасиз қайта қуришни?

Ф а р р о ш а ё л

Авваллари халқ давлатни тингларди мутлоқ,
Оддийгина йўриқни ҳам қутиб турарди.
Энди эса давлат халққа солмоқда қулоқ,
Умидвормиз, пинҳон қолмас энди халқ дарди.
Узоқ-узоқ набиралар бахтига балким
Қутлуг кунлар келаётир шарпасиз, сассиз.

Р а п с

Қизиқ гаплар.. У ҳолда биз ким эрурмиз, ким?

Ф а р р о ш а ё л

Сиз халққа ҳам, давлатга ҳам мансуб эмассиз.

Б и р и н ч и а ъ з о

(Ўзича)

У тобора қизишмоқда, тушмайди ҳеч наст.

И к к и н ч и а ъ з о

(Ўзича)

Балки давлат ўрганмоқда бизларни зимдап.

Ф а р р о ш а ё л

Бир қавм бор, поми унинг манфаатпараст,
Ер юзида яшаб келар қадим-қадимдан,
Қўлини у совуқ сувга урмаган асло,
Қилар иши алдамчилик, вайранг, қабоҳат.
Улар учун байрам бўлур қўзгалса бало,

Яхшиларвинг юрагида ёнса жароҳат.
Эл тулпорни эгарласа — минсам деган у,
Эл тиклаган иморатга удир даъвогар.
Эътиқоду инсоф унда бўлмаган мангу,
Турланади сал ўзгарса оби-ҳаво гар.
Етмиш йилки, ҳар гапга Ленинни қўшиб,
Ризқимизни қийиб келган улар-ку ахир.
Бугун эса янги тартиб номидан жўшиб,
Тўғри келган ҳар бандани этмоқда таҳқир.
Итда вафо бўлар, лекин унда вафо йўқ,
Суяк отган ҳар кимсанинг ялар пойини.
Суврат силлиқ, сийрати-чи худбин ва қуруқ,
Қароқчидек тўнаб кетар борган жойини.

Р а н с

Аллақандай қарашларни ташвиқ айламанг,
Чучварангиз бўлса агар, сапаянсиз хом.

Ф а р р о ш а ё л

Сен ҳам гапни бураверма, қилма кўл пайранг,
Мен — халқдирман, аммо-лекин эмасман авом.

Р а н с

Рус элида болта шўрва деган эртақ бор,
Яша, дейди лақмаларни алдаб, шишириб.
Қани, айтинг, бирор кимса қолиб оч-наҳор,
Еганми ҳеч қозонда орден пишириб?
Ёш умрини гояларга текки бағишлаб,
Не-не йпгит ўтиб кетди қорни тўймасдан.
Нима кўрди улар ахир «биз» учун ишлаб,
Унутдилар, лаҳадига ҳали қўймасдан.
Бу дунёга ёлғиз бир бор келади Инсон,
Демак ҳар зум тап тортмасдан яшамоқ керак.

Биз — жондормиз, дунё эса чеки йўқ ўрмоп,
Юрмоқ керак, ёрмоқ керак, ошамоқ керак.

Ф а р р о ш а ё л

Боз устига либосларни ечиб мутлақо,
Тўрт оёқлаб лойга ботиб бўкирмоқ керак.
Имом, инсоф, виждон сўзини эшитган асно
Қутурган бир арслон каби ўкирмоқ керак.

Р а н с

Кимсиз ўзи? Қай кўчага бошимни бурсам,
Рўпарамдан мана мен, деб чиқаберасиз?
Мен сизни бир оддийгина фаррош деб юрсам,
Фалсафани Афлотундай сўқа берасиз?
Бунча гапни сиз қаёқдан толасиз экан,
Дарсхонангиз қайси ерда? Устозингиз ким?

Б и р и н ч и а ъ з о

(ўзича)

У бизларни биратўла мот қилай деяв...

И к к и н ч и а ъ з о

(ўзича)

Сунургига аппарат ҳам боғланган, балким.

Ф а р р о ш а ё л

Оҳ, устозим ҳалок бўлган аллақачонлар,
Сибирь қилиб юборишган шундоқ зиёни.
Навойни ўқир эдик бўш қолган онлар,
Ўқир эдик гоҳ Гомер, гоҳ Монтескьёни.

Биринчи аъзо

Мапти қосқон деяптими?

Иккинчи аъзо

Йўқ, кўмир деди.

Фаррош аёл

Ҳам номарду ҳам бевафо экан бу олам.
Менинг эрим мутафаккир бир одам эди,
Ўзи билан йўқ қилинган китобларин ҳам.

Раис

Унинг айби нима бўлган?

Фаррош аёл

Бу — мувгли тарих,
Айни чоғда сиз учун ҳам ибратомуз ҳол.
Инсон зоти кулфатлардан бўлолмас фориғ
Агар ўтган фожиясин унутса дарҳол.
Айтсам айтай, майли сиз ҳам бўлингиз огоҳ,
Бу воқеа урушгача юз берган экан.
Чарс бир эчки оғилидан қочиб баноғоҳ
Утлаш учун пахтазорга югурган экан.
Уша маҳал ҳукуматнинг хос вакиллари
Ўтиб қолмиш эчки юрган дала қошидан.
Тўппончага ёнишибди дарҳол қўллари,
Эчкига ўқ узибдилар аввал бошидан.
Сўнг, топингиз дейишибди, эчки эгасин,
Дарҳол ҳайдаб келтирмишлар ота-болани.
Бир ўқ билан ўчирмишлар отанинг сасин.

Бола эса қолабермиш, чекиб волани.
Ўқ еган чол менинг шўрлик қайнатам бўлган,
Бола эса, у — бўлгувси умр йўлдошим.

Р а н с

Бор гап шуми? У чол, эҳ-ҳе, қачонлар ўлган.

Ф а р р о ш а ё л

Не кунларни кўрмади-я менинг бу бошим.
Муҳтожликнинг ҳасрат тўла йўлидан ўтиб,
У ҳам, мен ҳам улгайганмиз етимхожада.
Турмуш қурдик муҳаббатнинг қўлидан тутиб,
Олим бўлиб еттиди у тинч замонада.
Бироқ ота фожиясин унутолмай ҳеч,
Маъюс бўлиб қолган эди нигоҳ-назарин.
Дер эдики:— Ҳақ очилгай эртами ё кеч,
Бедодликдан доҳиймизнинг йўқдир хабари.
Чойхонага кириб бир чоғ, нима ҳам бўлиб,
У доҳийнинг ҳайкалчасин бошин силабди.
Ёвузларни жазолаб, деб ўнкаси тўлиб,
Доҳиймизга узун-узун умр тилабди.
Чақув боис, бостиришиб келдилар уйга,
Халқ душмани, дея уни қилдилар эълон.
Шу тариқа шерик бўлдик биз қонли «тўй»га,
Эмиш, доҳий пешонасин силади, илон...
Унинг ёди билан ўтди сарсон ҳаётим,
Муаллимлик касбимни ҳам олдилар тортиб.
Фақатгина хотиротдир менинг бисотим,
Топган дунём шу супурги, ўзимдан ортиб...

Р а н с

Бўлди, бўлди. Энди менга аён ҳамма сир,
Эрингиздай лапашангни кўрмаган дунё.
Юрмайдими айшин суриб, ҳам кар, ҳам басир,

На отани, на эчкини билмасдан гўё.
Чақув дейсиз. Чақимчилик ҳаммага мерос,
Кунми ахир — бирор жойга ташимасанг гап.
Икки зотни уриштириб ташласанг паққос,
Ҳам ўсасан, қолаверса, томошадир заб.
Чақимчилар сафига у ўтганда агар
Бошқаларни ер эди-ку ўзи кемириб.
Ҳой, онажон, тегрангизга ташланг бир назар,
Юрибди-ку чақимчилар ҳануз семириб.
Модомки, жуда нозик бир масалада
Йўлларимиз уйғун чиқди, соллингиз қулоқ:
Гарчи турфа хаёл яшар турфа каллада,
Сиз — тузумдан аламзада одамсиз мутлоқ.
Мана, ширкат туздиқ бизлар, «Ранжком»дир номи,
Аъзоликка кира қолинг, бирга бўлайлик.
Биласизки, мамлакатда қураш айёми,
Ўзимизга яратайлик биз ҳам қулайлик.
Сиз ғоятда заковатли, фикрчан аёл,
Мартабасиз юраберманг, сушурги боис.
Режамизни тушунтириб бераман дарҳол,
Хоҳласангиз, бўлақолинг сиз бизга раис.

Б и р и н ч и а ъ з о

Ана энди кучаяди бизнинг ташкилот,
Халқ номидан гаширади бу аёл, ахир.

И к к и н ч и а ъ з о

Энди тортиб ололмайдим журнални ҳеч зот,
Онасини кўрар бўлди қарри муҳаррир.

Ф а р р о ш а ё л

Ҳар қандайин ташкилотинг ўзингга сийлов,
Тузоқларни танийдирган тулкидирман, бил.

Умрим бўйи тақдир менга боқди беаёв,
Энди ёлғиз сулургимга теккизмагин тил.
Яратгандан фақатгина бир тилагим бор,
Шу тилакни ялов қилиб ўтай дунёдан:
Сендайларнинг қўлида ҳеч айламасин хор.
Айирмасин диёнатдан, меҳру зиёдан.
Кўп воқислик мавжуд ҳали Инсон феълида,
Бахтли Удир — кимнинг кўнгли ҳаққа тўқ экан.
Аллақайси толеи бут элнинг тилида
Пора деган тушунча ҳам, сўз ҳам йўқ экан.
Сизнинг эса аъмолингиз нафсу қабоҳат,
Кураш деса англагайсиз қароқчиликни.
Йўқдир сизда зарра имон, тирноқча шафқат,
Касб қилгансиз Азроилга яроқчиликни.
Аламзада зот эмишман, шундоқдир балки,
Лекин сизнинг аламингиз пимадир, айтинг?
Кўкармагай, кимни агар қарғаса халқи,
Бу хатарли йўлингиздан, яхшиси, қайтинг.
Мансаб дейсиз, бойлик дейсиз, доврўқ дейсиз, оҳ,
Ўз-ўзидан ким бўлибди шуҳратлик, шовлик.
Бунинг учун зарурмикан шунчалар гуноҳ,
Бунинг учун зарурмикан шунча шайтонлик.
Сизга нақл сўйлаб берай, тинглангиз ҳушёр,
Илло, мағзин чаққан одам бўлмас сира кам.

Биринчи аъзо

(ўзича)

Маърузасин на чеки, на чегараси бор.

Иккинчи аъзо

Ҳа, устози таълим берган экан чинакам.

Ф а р р о ш а ё л

Бир қабила йўлбошчиси демини Темурга:
— Сен бизларни қурол билан забт этдинг, амир
Модомики, кетмас бўлиб келдинг бу ерга,
Фуқарога эгаллик қил, қўллагинг тадбир.
Қассоб бўлсанг сўйиб ташла шу заҳотиёқ,
Сотиб юбор, агар касбниг бўлса савдогар.
Магар ундоқ эмассанми, тут бизга қулоқ,
Сен бизларга бахт ато эт, подшоҳ бўлсанг гар.

Р а и с

Ўйлаб кўрса, нақлингизда маъни бор ростдан,
Лекин бизга дахли нима? Тушунмай қолдим.

Ф а р р о ш а ё л

Гап шундаки, остонада ўлтириб, қасддан
Сизнинг барча режангизни эшитиб олдим.

Р а и с

Шунақами?

И к к а л а а ъ з о

Апа холос!

Р а и с

Демак бизларни
Беш қўл каби биларкансиз, сиримиз аёи?

Ф а р р о ш а ё л

Истасангиз таърифлаб ҳам бергум сизларни,
Шоир бўлсам, сизга атаб ёзардим достои,
Не кулфатки, шнорингиз нуқул ёмонлик,
Балоларнинг ҳиди келар қадамингиздаи.
Сиздайлардан кутиб бўлмас сира омонлик,
Онага ҳам ташланасиз аламингиздан.
Ўз бошига тушмагунча то тухмат, итво,
Тўғри сўзнинг қадрини ҳеч билмайди киши.
Лоф гапирсам, майли мен кечирсин худо,
Айтиб берай, кимнинг қапдоқ эрур қилмиши.

(биринчи аъзога)

Сен уззукун китобларни ёнингга қўйиб,
Кўчирасан.

Б и р и н ч и а ъ з о

Мен таржима қиламан фақат.

Ф а р р о ш а ё л

Пул ишлайсан журнал ишин ижодга йўйиб,
Таржимаи ҳам, ёзганинг ҳам бир пулга қиммат.

(иккинчи аъзога)

Сен бўлсанг-чи, ғирт арақхўр, кўкнори жушуд,
Соғ юрмайсан, шу ўлгурдан қачон тўйибсан.
Суваракка олиб келган доримни у кун
Бир томчи ҳам қолдирмасдан ичиб қўйибсан.

И к к и н ч и а ъ з о

(тутақиб)

Мен умримда газли сув ҳам ичган эмасман,
Сурункали дардим бордир ошқозонимда.

Ароқ турган дастурхондан таом емасман,
Тухматингиз заҳар бўлиб жўшди қонимда.

Ф а р р о ш а ё л

(раисга)

Сен-чи, раис, тайини йўқ хотинбоз, нодон,
Бир қарашда маъниликдай туюлар сўзинг.
Лекин, айт-чи, менинг сўзим ростми ё ёлгон,
Аёлларнинг иштонидап узилмас кўзинг.

Р а и с

(аъзоларга)

Туринг кетдик, бу хотиннинг мияси ачиб,
Ортиқчалик қилиб қолмиш супургиси ҳам.

(чиқиб кетабошлайдилар)

Ф а р р о ш а ё л

Қани, «Ранжком», бир югур-чи, тухматдан қочиб,
Бурнингизга сув кирдимиз? Қилдимиз алам?

(ёлғиз қолади)

Нима топдим шулар билан пачакилашиб,
Кўп нораво сўзлар айтдим қариган чоғда.
Ким билади, фарзанд кўриш этганда насб,
Балки у ҳам куйдирарди мени шу доғда.
Йиқилганга мадад берсанг — бунинг англайман,
Ҳалоллик деб жангга кирсанг алқагум абад.
Ёвузликдан зада бўлган қора манглайман,
Номардлардан дод деганман, дод дегум мипбаъд.

Лекин нечун бу қавмнинг йўли доим шай,
Қандоқ қилиб бир-бирларин излаб топарлар.
Муюлишда гар дафъатан чалинса карнай
Ош борми деб гуруҳ-гуруҳ бўлиб чоңарлар.
Ўзгаларда не ташвишу буларда не гам,
Ўрми десанг, Хизр сифат нешволари бор.
Не бўлса ҳам, сен шулардан асрагин, эгам,
Шундайларнинг қўлларида юртни қилма хор.
Азиз элим, ўзинг туққан амалнарастдан
Қачон ахир қутулгайсан, ўйлаганим шу.
Сени ким ҳам судраб чиқар тубандан-пастан,
Пешонанда қотган шўринг кетарми, ёҳу.
Сиз қайдасиз, бағри жаҳон азамат эрлар,
Сен қайдасан, покдомон зот, фидойи Инсон.
Тарқаб кетар чўнони йўқ сурув ҳам дерлар,
Қайда доно жим ўтирса — сайрагай нодон.
Бугун шундай бир фикрга келдим мутлақо:
Маст қиларкан эркинликнинг ногоҳ нағмаси.
Ҳеч ажабмас, шону шуҳрат талашса, ҳатто,
Маҳалланинг чумчуғидан тортиб қаргаси.
Оддийгина фаррошману, толени қаранг,
Ўлмай ўтдим қирғинлардан, очлик, хорликдан.
Гоҳ ёш тўла кўзларимни очсам ҳам аранг,
Айрилмадим қаваотдан, умидворликдан.
Балки мени қўллаб юрган устозим руҳи,
Балки менга суянч бўлган жиндек эътиқод.
Гоҳ кимнидир четлаб ўтса ҳаёт шукуҳи,
Гоҳ кимнидир имонсизлик этаркан барбод.
Ановлардан гина қилиб борай қаёққа,
Ҳиссизларнинг башарасин сира йўқ кўргим.
Энг яхшиси, ҳасратимни айтай таёққа,
Садоқатли йўлдошимсан ўзинг, супургим...

ЁЛҒИЗ АСКАР

Ботир кўкрагидан ўқ еди бир кун,
Во, орқам!— дедию тортди чўнг наъра.
Ёв тараф сўради:— Орқам, деб печун
Оҳ чекдинг, кўксингдан очдик-ку яра.

Ботир шивирлади: Мен — ёлғиз аскар,
Йўқса, устимга от соломасдингиз.
Орқамда дўстларим бўлганда агар
Кўксимни пишонга оломасдингиз.

САВОЛЛАР

Яшаб ўтмаган-ку Ленин дунёда,
Бўлсин деб ўғрию золим зиёда.

Илқилоб бўлмаган ўшал шонли кун,
Лўттибозлар яйраб-яшваши учун.

Наҳотки жон берди жангда у аскар,
Бафуржа яшаши учун игвогар.

Қонли урушларни қарғасак наҳот,
Ўққа учмасин деб бирон разил зот.

Зулму воҳақликка дуч келган ҳоллар,
Мени қийвар мудом шундоқ саволлар...

БОР ГАП

Қанчалик прода, қанча куч керак,
Майсани топтамай ўтмоқлик учун.
Қанчалик прода, қанча куч керак,
Фарзандинг гуноҳин ютмоқлик учун.

Қанчалик прода, қанча куч керак,
Нораво Ватанни севмоқлик учун.
Қанчалик прода, қанча куч керак,
Норасо элга сўз демоқлик учун.

Буларнинг баридан бўлмоқчун халос,
Икки газ аргамчи етгайдир холос.

ҲАЗИЛ

Элликда одамлар қирол бўлишган,
Қирол бўлмаганлар қарол бўлишган.
Аравакаш бўлган уқувсизлари,
Шу ёшда бойинган заргарлар бари,
Шоирлар шу ёшда довруғ қозонган,
Евса — сўнгги муҳлат — ошиқ ҳам ёнган,
Оҳ, дўстим, бизлар-чи, нимаши кўрдик,
Элликка шунчаки лаллайиб кирдик.

МАРД БЎЛСАНГ

Қадимдан бир гапни уқдирар ҳаёт:
Мард бўлсанг, ўз тўғри йўлигдан қолма.
Ўладиган бўлсанг ўз гўригдан ёт,
Бировнинг мазорини эгаллаб олма.

ЁДНОМА

*Менга дорилфунда сабоқ берган, устоз
қавмидаги Адҳам Албаров хотирасига*

Сўнги дамда менга дедингиз, устоз:
«Ўзингнинг қадрингни билиб юр, укам».
Ва менга васият айладингиз боз:
«Бирор шеър бағишла кўз юмиб кетсам»

Тагин дедингизки, «Бўлса гар имкон
Хабар олиб тургин фарзандларимдан».
Мана, сиз кетдингиз, сизсиз бу жаҳон.
Сиз ҳам бириндингиз дилбандларимдан.

Болалар ҳам ўсар, улгайр бир кун
Балки айтганингиз бажо айларман,
Лекин сиздай дўстни топмоқлик учун
Не ҳам қилолардим, ахир найларман.

Ҳа, сўнгсиз сафарга кетдингиз дўстим,
Ёру жигар-бандни қолдириб доғда.
Мен ҳам сиз улгайтган сафларда ўсдим
Демакки, яшайсиз ҳар бир қароғда.

Нур билан чулғасин сиз ётган маскан,
Мангу ёруғ бўлсин борган жойингиз.
Ёдингиз унутмас сиз севган Ватан
Доим табаррукдир хоки-пойингиз.

ДЎРМОНДА КЎЗ

Богимда мушуклар қолдирган эдим,
Дайдиб кетибдилар бечораларим.
Барглари тўкмоқда дарахтлар қадим
У билан тўкилар эзгу дардларим.

Сенга салом дейман сўнг бор, беҳижон,
Энди ерга ётдинг, соябоним барг.
Нечун ўксик қолдинг чинор жонажон,
Богларга наҳотки келди боди марг.

Арғувон гулларди бу ерда абад,
Бу ерда куйларди азал булбуллар.
Қушларим, сиз бизни тарк этманг минбад,
Тагин очилингиз бизнинг эй, гуллар.

Сира кўз тегмасин қизгин улфатга,
Қишда ҳам яшнайлик самовий ойдек.
Сизни таклиф этар шеърин суҳбатга
Миртемпр, Шайхзода, аябатта, Ойбек.

Баҳор келаётир,
 Тоза, мусаффо,
 Мовий кенгликларда ўйнайди шамол.
 Даралар қўйнида зангор бир ҳаво,
 Туманли шаҳр ичра ётмоқлик малол.

Қоялар кўксинда шодмон, беқайғу
 Оний умри билан солланар чечак.
 Баҳор — энг покиза шаббодадир бу,
 Баҳор — энг тоза бир шамолдир демак.

Кенгликлар бағрига ураман ўзини,
 Кўзимга кўринган дилбар дпёрим.
 Гўдак нафасидек юнатар юзни
 Қиш бўйи интизор кутган баҳорим.

Баҳор-ку ўтади шамолдек шитоб,
 Майли ўтажак у ва ўтар бўлсин.
 Азизим, умрингда ҳаво бўлсин соф,
 Умринг шамоллари муаттар бўлсин...

МИННАТДОРЛИК

(Шифокор Маҳфуза опага)

Миннатдорлик билдиришим зарур бўлиб қолса агар,
Таъзим қилар эдим аввал еру қуёш, юлдузларга,
Нафас олган ҳар бир жонзот раҳмат ҳисси билан
яшар,
Тирикликнинг қароргоҳи — кечаларга, кундузларга.

Гарчанд улуғ бу борлиқнинг ҳар жиҳати тўкис эмас,
Егини бор, сочини бор, бўрони бор, сурони бор.
У мутасил баҳор эмас, ё қиш эмас, ё куз эмас,
Бизни мудом эркаламас; гоҳи аччиқ қирони бор.

Миннатдорлик билдиришим зарур бўлиб қолса тагини,
Ҳеч шубҳасиз бош эгардим одамларнинг ўзларига.
Яхши кунда, ёмон кунда улар сенга очар бағрини,
Тақдирнинг гоҳ боғлиқ бўлар уларнинг бир сўзларига.

Гарчанд улуғ бу башар ҳам шу кунгача номукаммал,
Ёвузи бор, лоқайди бор, бор бераҳм, бағри тоши.
Несов зоти комил бўлиб яралмаган экан азал,
Шунинг учун савдоларга маҳкум бўлган шўрлик
боши

Ҳа, ҳар қалай шукровалик бопси кўн бу дунёда
Мўл-кўл меҳрин аямасдан, замни яшар, қуёш яшар.
Ҳа, ҳар қалай одамларда меҳр ҳисси кўн авёда
Бошимизни ўқтин-ўқтин силаб турар она-Башар.

ЎЙЛАМАЙ НЕТАЙИН

Қайси кун ўгилчам сўради,
Майлими, мен ҳам шеър битайин,
Миямни хаёллар ўради,
Мен уни ўйламай нетайин.

Чирқираб келган чоғ дунёга
Кўзларим тўлгандир зиёга,
Шунданми, талпиндим самога
Мен уни ўйламай нетайин.

Харф таниб чиққанда саводим,
Назмга айланди фарёдим,
Шеър билан боғланди ёш ёдим,
Мен уни ўйламай нетайин.

Кимлардир кутдилар тош билан,
Кимлардир хайрихоҳ бош билан,
Боқдим мен кўзимда ёш билан,
Мен уни ўйламай нетайин.

Барчадан яхшилик кутдим мен,
Турфа хил йўлларни ўтдим мен,
Зўр имон йўлини тутдим мен,
Мен уни ўйламай нетайин.

Замондан жафо ҳам кўрмадим,
Айни чоғ вафо ҳам кўрмадим,
Бесабаб сафо ҳам кўрмадим,
Мен уни ўйламай нетайин.

Кўн узоқ элларда бўлдим мен,
Дўст билан ўйнадим-кулдим мен,
Юртим деб зардобга тўлдим мен,
Мен уни ўйламай нетайин.

Ахтардим самимий ҳамроҳни,
Дуч келса рад этдим гумроҳни,
Кураш деб билдим гоҳ оҳ-воҳни,
Мен уни ўйламай нетайин.

Ахир мен Маширабни изловдим,
Метиндай мазҳабни изловдим,
Ўвларга газабни изловдим,
Мен уни ўйламай нетайин.

Пошукур бўлмоқлик ёмондир,
Энг аввал замонинг замондир.
Қаҳр бир, меҳр бир томондир,
Мен уни ўйламай нетайин.

Сўзимни тинглади дёрим,
Ўзбегим — тозаю губорим,
Кичкинтой қизгинам — Рухсорим,
Мен уни ўйламай нетайин.

Иўқ менинг бағдодий ҳалифам,
Тахтим шу — байт тўла саҳифам,
Сирдошим, ғамдошим Ҳанифам,
Мен уни ўйламай нетайин.

Англамоқ нестадим оламини,
Аждодни, авлодни, боламини,
Тупроққа қўйдим-ку онамини,
Мен уни ўйламай нетайин.

Надар ҳам саксонга кирибди,
Кимдир йўқ, кимлардир юрибди,
Кўз юрмай офтоб-ку турибди,
Мен ушн ўйламай нетайин.

Ганимни тивгъягин, эй, ўғлон,
Кўн кўхна жаҳондир бу жаҳон,
Шир экаи Навоий то ҳамон,
Мен ушн ўйламай нетайин.

САРҲАДЛАР

Кимсага баҳо бериш пилвжида юрганлар,
Энг аввал ўз-ўзига боқишлари керакдир.
Қадимий боболар ҳам минг ўйлаб бир деганлар:
Ҳар кимнинг гўри бошқа, азонли бўлакдир.
Қанчалик ишинг бординг ҳаётим билан, эй ёв,
Сени тангри теннамга нобой қилиб қўйганми?
Ўз тушим ўзимники, гоҳ отлиқман, гоҳ яёв,
Мен еган бурда вондан сенинг қоринг тўйганми?
Муқаддас сарҳадлар бор ипсонинг ҳаётида,
Уларни босиб ўтиш одамликка ёт эрур.
Қанча-қанча сир яшар ҳар кимнинг бисотида,
Шул сабаб у ИНСОНДИР, шул сабаб у ЗОТ эрур.
Кимга муҳаббат қўйиб, кимга шафрат билдирмоқ,
Нафас олин сингари ихтиёрий жўи бир гап.
Афсонавий девлар у — қўлларида уртўқмоқ,
Ўтган-кетган бандани ўзича юрган тергаб.
Мана бу булоқ менга гоятда ёқиб қолмиш,
Мана бу шаббода ҳам менга гоят аломат.
Сенинг эса ҳушингни, дейлик, денгизлар олмиш,
Пўлибгдан сира қолма, жонинг бўлсин саломат.
Азизим, дил қасрига бесўроқ кира кўрма,
Унда қўш-қўш пловлар, аждаҳолар ётади.
Сен бировни топтай деб беҳудага от сурма —
Ҳар кимнинг ўз қуёши ўз уфқида ботади.
Ўз уйинг, ўз тўшагинг ўз-ўзингга буюриб,
Ўз фарзандинг, ўз ёринг бўлаверсин сеники.
Хоҳла тивгла, хоҳлама — кетавер қандишг уриб,
Ихтиёр сеникидир, бу шеър эса меники.

ШОИР

(Ҳазил)

Эълон оссанг агар бирор шаҳарда,
Эси бутун одам керак деб шу он.
Талотун бўлгандек рўзи маҳшарда,
Еприлиб келарди одамлар гужгон.

Эълон оссанг агар шаҳарда шу кун,
Жунувваш, девопа кимсага доир.
Тарқаб кетар эди қолганлар бутун,
Фақат қолар эди «у мен». — деб, шоир!..

БАХТЛИ ОДАМ

Ташвишга чулганиб қолди бу юрак,
Ташвишлар кўпайди ҳаддан зиёда.
Бешигида ётган гўдакдан бўлак,
Тугал бахтли одам йўқдир дунёда.

ТОҒАТ

Бозордан тутақиб қантар уйга чол,
Гўшт қайда? Ег қани? Ваъда сўздами?
Кампири хўрешиб юнатар дарҳол:
— Ҳийманг, тақчиллик фақат биздами?!

Ешбошлаб газета варақлайди чол,
Тўнолои чиқибди завод, Вуздами.
Кампири юнатар сурганча хаёл:
— Ҳйламанг, жанжал ҳам фақат биздами?!

Оқшом телевизор кўраётиб чол
Бирдан сапчиб тушар. Эси ўздами?
— Ленинга тош отди кимдир бемалол.
Кампири юнатар: фақат биздами?!

Тоқатим тоқ бўлди, дейди энди чол,
Тоқат юракдами? Тоқат кўздами?
Кампири ер чизиб шивирлар беҳол:
Чиданг-да, тоқат ҳам фақат биздами?!

ТАРАҚҚИЁТ

Овчилар мақтанган қадим замонда
Бўза ва посвойининг кайфини суриб:
— Фалон йил, фалон пайт, фалон доводда
Энг катта олқорин олганман уриб.

Энг юксак чўққини забт этган сайёҳ
Гурур билан деган ўлгуига қадар:
— Азиз набиралар, сиз билмайсиз, оҳ,
Мен ўша чўққида қучганман зафар.

Меъморлар ҳам яшар асрма-аср,
Уларнинг фахри ҳам шундан иборат:
— Мен бунёд этганман энг юксак қаср,
Менинг ижодимдир энг зўр иморат.

Тараққиёт экап, замонлар келиб,
Орзу босиб кетди бутун оламни.
Ҳозир мақтанишар:— Қўйингиз билиб,
Мен бадном қилганман энг зўр Одамни.

БЕГОНАЛИК

Ей ўқи камовдап қочади йироқ,
Тоғлардан қочали дарё ва булоқ

Булутлар бағридан қочади ёмғир,
Сукунатдан қочиб шамоллар санғир.

Нафис чечакларнинг хушбўй атри ҳам
Гунчалар қўйинидап қочар дамодам.

Гар тўлқин бўйлиққа қучоғин очар,
Ваҳший қояларга бош уриб қочар.

Бургут панжасини ердап узгап он,
Товушиқон қочади бутазор томоп.

Огоҳ бўлсанг агар олам сиридап
Дунёлар ҳам қочар бири-биридап.

Шу тахлит яшайди буюк кинот,
Манзилин тополмас идроксиз ҳаёт.

Бироқ йироқ тушса инсондап инсон,
Бу ҳолнинг шарҳига не дейсан, ай, жон!

Она фарзандига қучоғин очса,
Фарзанд-чи, онадап минг фарсаҳ қочса.

Қочса бир-биридап ўша ҳам падар,
Едини унутган телбалар қадар.

Дўстлар бир-биридан қочсалар зимдап
Бош олиб кетгудек шаҳри азимдап.

Бирлашса ёвузлик, турфа иллатлар,
Қочса бир-биридан эллар, миллатлар.

Қовушмаса инсоф, азгулик, сабот,
Мен бунинг сабабини билмасман, дайҳот!

Гафаккур башарга гарчи яловдир,
Печук одам қавми одамга ёвдир.

Жавоб берар бунга на ер, на осмон.
На Будда, на Зардушт, на Инжил, Қуръон.

Энди бандаларга ўзинг қил шафқат,
Эй олий жозиба — Сирли Муҳаббат!

ҚУШ ТИЛИ

Бўроп, сен шам узра гувлайверма, бас,
Арслондек ўкириб чекаверма сас.
Шамви ўчирмоқлик жуда ҳам осоп,
Унга етар битта «нуф» деган пафас.

2

Феълини кузатиб содда боламининг,
Ташвинини ўйлайман чигал оламининг.
Соддалик яхши-ку, лекин кўпинча
Иши юришаркан қитмир одамнинг.

3

Қушларнинг тилида фақат бир оят.
У инсон учун ҳам ибратдир гоят.
Қушлар дер:— Илойим, қафасга тушма,
Тушган бўлсанг агар, чиққил ниҳоят.

4

Бир ҳазил тўқидим бугун сенга деб,
Чақалоқ йиғлайди нега «инга» деб.
«Ин-инга»сининг маъноси шулки,
Даъво қилаётир «менга», «менга» деб.

5

Майлига, рақибнинг бўлсин ҳар нима.
Ҳеч замон сен унинг ғамини ема.
Унга ҳар балони раво кўрсанг ҳам,
Тилингни суғириб оламан дема.

6

Назар сол ҳаттоки етти қат ерга,
Қиёс топилгайдир ўтган умрга:

Олтинга айланган яхшилар хоки,
Ёмонники эса қаро кўмирга.

7

Бир доно базмининг гувоҳи бўлдим,
Шодумон даврада ўйнадим, кулдим.
Базмининг бонсин сўрасам, дели:
— Бугун мен водондан қочиб қутулдим

8

Абдулла Қодирийга

Азалий ҳақ гапни яширмоқ печун,
Завол йўқ энг асл истеъдод учун.
Агарда кочнот тегирмон бўлиб,
Оламни янчса ҳам, қолгай у бутун

9

Эски алифбони дилга қилсанг жо,
Маца бу ҳикматни унутма асло:
Эгри пиятншо ювуқсиз қўлни
Сира ёқтирмайли ўша алифбо.

10

Халқим деб югурар ҳовучлаб жовин,
Халқига бағишлар шуҳратин-шонин.
Лекки шу чопишда кета-кетгунча,
Тозалаб боради халқнинг ҳамёнин.

ШОШМАСЛИК ҲАҚИДА БАЛЛАДА

Заминга шошмасдан қадам қўй, бўтам,
Шошмасдан айланар ернинг ўзи ҳам.

Шошмасдан назар сол чексиз самога,
Шошмай қулоқ тутгил куйга, навога.

Мозорлар ёнидан шошмасдан ўтгил,
Ерни кутар бўлсанг шошмасдан кутгил.

Гулларни узингга шошилма бир оза,
Кўргил, гунчалар ҳам шошмай қилар ноз.

Авлод-аждодинг ким? Шошмай фикр қил,
Шошмай сўз дегилу шошмай зикр қил.

Шошқин дарёман деб вақт-бевақт тошма,
Уммон бўлмоқликка айниқса шошма

Хукм чиқармоққа шошилмасанг бас,
Шошганда бирдекдир кас билан покас.

Дўст излаб ҳар қайда шошилма, қўзим,
Барчани дўст атаб шошган мен ўзим...

Шошмагил ганимдан олай деб қасос,
Шошмасликнинг ўзи зўр тийги олмос.

Ахир, боболар ҳам шошмай деганлар:
Хумоюн овлайди шошмас мерганлар.

Афсус, умр ўзи шошар доимо,
Шул сабаб номини дерлар: бевафо!

Бирок шундай ҳол бор, шундай фурсат бор,
У фурсат дастингдаи кетсин илғиёр.

У фурсат белингни дафъатаи боғла,
Ўзингни тирноқли шер каби чоғла.

Унут гулларни ҳам, булбулларни ҳам,
Улфату шайдои кўнгулларни ҳам.

Отинг эгарланган, чақмоқ сингари,
Шай бўлгин у маҳал, боққил илгари.

Элинг мадад сўраб инграгани оц,
Шошилгин ўша пайт, шошилгин, ўғлон!

ЭЪТИҚОД

(Шу куннинг ривояти)

«Маҳшар яқин қолди,
Қиёмат яқин.
Ота билан ўғил бир бирига ёв.
Самовот бошида чақса ҳам чақин,
Ҳеч кимса ҳайиқмас, қўрқмайди биров.

Оғизда бол каби турган бу тил ҳам
Заҳарга айланган, пишга айланган.
Дилбарлар чашмини куйлаган қалам
Кўзларини ўйинга эвди шайланган.

Ўғлим либосимни бурдалаб кетган,
Тавба, деб унлашга қолмаган ёқа.
Маломат пичоғи суякка етган.
Қалқонлар тешилган, отлар бетақа».

Ўт босган қабрининг тепасида чол
Ҳарқ бўлиб турарди шундоқ ўйларга.
Дамбадам ўтмишга элтарди хаёл,
Элтарди курашлар, аза, тўйларга.

Қабрдан бир овоз чиқди-ку, шу чоқ,
Хазин ва газабнок, дардли, шиддаткор:
«Маҳшар яқин эмас, қиёмат узоқ,
Ҳамма балоларга ўзингсан айбдор

Ўғлингга топилгай қиличу қалқон,
Тақалаб бергайсан бир кун отини.
Лекни ишни бузган сен ўзинг, подоп,
Топтадинг даврлар эътиқодини.

Учиб кетаётлиб ҳатто қалдирғоч
Борар манзилини фаҳм этар бешак.
Сизлар-чи, бир кун тўқ, бир кун юнун, оя,
Ташвишингиз йўқдир вужуддан бўлак».

Тинди изтиробли қабриниғ саси,
Нима бу? Рўёми? Васвасми? Гумоя?
Чол энди, ичига тушиб нафаси
Кетди, уйигамас, райкомга томов.

ГҮЗАЛЛИКНИ ЙЎҚЛАШ

Юзларингда ажин, сочларингда оқ,
Елкангдан юк бўлиб босибди йиллар.
Қуралай кўзларда тубсиз бир чарчоқ,
Бекор гап, ким деса: ёшдир
кўнглилар.

Бир вақтлар номингни эшитган заҳот
Бнардик ўт кетган каби тўқайга.
О, ҳиссиз табиат, шафқатсиз ҳаёт,
Шундай гўзалликни бекитдинг қайга?

БУ ЙЎЛЛАР

Бу йўллар хаёлдек билмас битиҳо,
Шошилар ўзининг манзилотига.
Бу йўллар элтади на Макка, на ё
Бирланган Миллатлар Ташкилотига.

Бу йўллар дунёни тинмай айлашиб,
Иттилар сирли бир кўпгил қулфига.
Ахийри тасмадек қолар бойлашиб
Сенигдек гўзалнинг қора зулфига .

ТАСКИН

Атир ҳиди билан борма мазорга,
 Бормагин у томон кийиниб башанг.
 Алам қилар ётган ҳар бир хоксорга,
 Уларнинг хўрлиги ошади, билсанг.

Ахир кўнгиллари уларнинг ярим,
 Ахир, асло ўлмас ҳаёт деган ўй.
 Деги:— Ҳавас қилманг,
биродарларим,
 Бир кун ёнишгизга келурман, деб қўй.

Боқар у замоннинг сқишига деб,
Орттирмапг бошимга маломатларни
Унинг бир шивали боқишига деб
Қурбон қилажакман сиёсатларни.

Ўйламапг, саройлар қошида мустар —
Юрибман эрта-кеч бағримни доглаб.
Унинг қадамига, керак бўлса гар,
Келтургум шоҳларни бир ишга боглаб.

ЖАВОБ

*(Ўзбекларнинг меҳмондўстлигини пора дегувчи
бизни кимсаларга)*

Мурувват нелигин билмас меҳмоним,
Кўзи оч, еб тўймас, беқўним гадой.
Пора бўлибдими бир бурда поним,
Пора бўлибдими бир пиёла чой?

Хафталик ёвонга қаноат қилиб,
Гуруриш сақлаган жўжабирдай жон.
Меъдонлик йўригин муқаддас билиб,
Қувишган елкангга ташлабди чопон.

Ўзбекнинг еридан жўнаган неъмат
Сенинг ҳам умригга етгулик қадар.
Айт, кимнинг маҳридир улуғ бу давлат,
Энди ҳимматимдан қилдингми ҳазар?

Эгасиз сангиган ҳар дайди жонзот
Бошини силасанг қўлинг тишлайди.
Ногаҳон гингшибсан, ишонсан ваҳот,
Муздек юрагингда ғараз қишлайди.

Саховат сўзининг маъноси билмай
Меҳмондан минг фарсаҳ қочувчи бу — сен.
Сийлагап кимсани пазарга илмай,
Тагин захрини ҳам сочувчи бу — сен.

Тош берса ютгувчи эй, вафси ёриқ,
Хайру аҳсонини майли унутгин.
Елканг тўп кўрмасин, оёғинг чориқ,
Дўстга зор бўлгиву бири нам ўтгин.

О, халқим, очиққўл — хотамсан азал,
Атойи худо де майли меҳмонин.
Лекин понкўрларни учратган маҳал
Оғзига тик энди тилратиконин.

МУНДАРИЖА

I. Шукрона айтаётин ҳаёт номидан

Оталар илгида замон биллап вақт	7
Ўзбекистон байроғи	8
Ўзбекистоним, сенга	11
Тўйбоши	12
У тирик	15
Тақдирдон	16
Осиё маръази	20
Орол учун	22
Ишонч кўприклари	23
Сафлар ноқлиғи деб	24
Қалдирғоч	25
Хатоларнинг керак уларга	26
Собитлик	27
Арслон ва исиб	28
Диалектика	29
Хар вичук	31
Тириклик	32
Исмалоқ	33
Офтобшувоқ	35
Она деган ном	36
Сени она дедим	38
Хар қандай дамда ҳам	41
Ўтинч	42
Одам болалари	43
Комета	44

II. Фақат муҳаббатга топширил, эй қалб

Сизни учратгунча	47
«Гар муҳаббатинг...»	48
Нома	49

Кўнгил	50
Пироқ бўл ҳасратдан	51
Тўлин ой	52
Кетмоқдаман	53
Малак	54
Ақл ҳақида	55
Бинафша диёри	56
«Тақдир пўриғидан...»	58
Кўзгу парчалари	59
Уқдирши	60
Жўжа	61
Инсон ҳурмати	63
Кўрдим	64
Хусумат	65
Менга ҳаётни бер	66
Фурқат индоси	68

III. Икки Америка

Тунислик бола	71
Колифорнияда чойхўрлик	72
Мексика	75
Лос-Анжелос кўчаларида	76
Сан-Францисколик талаба билан суҳбат	77
Югур, бизнесмен	78
Кекса муҳожир	79
Этна вулқони	80
Замон араваси	81
Соқол	82
Ғалати зот	83
Елғиз одам	84
«Мени сайланг»	85
Тун манзаралари	86
Илғор ишчи ва чаққон муҳбир қиссаси	88
Исм ҳақида	93
Бемаҳал қор ёққан кун	94
Ади-бади ҳақида ривоят	96
Бемор ва табиб	97

Аҳмад Зоирни тинглаб	99
Ойбек ҳақида қўшиқ	100
Абдулла Қаҳҳор	101
Тўқай	102
Мустай Каримга	103
Қардош шоирга	104
Еш шоирларга	105
Сирдарё	106

IV. Айтишув

Ваъдалар	109
Гуруҳбоз	111
Маймушият	112
Тилак	114
«Бир вақт бошоқ эдим...»	115
Эски қудуқ	116
Ялангоч сатрлар	117
Айтишув	120
Эл қўлласа	121
Ўғлим Илҳомжонга	122
Узлат ҳақида	123
Истакларим	125

Таржималар

А. С. Пушкин	126
Т. Шевченко	128
Е. Чарени	130
М. Гаижавий	132
Қ. Қулиев	134
Данте Алигъери, «Илоҳий комедия»	135

Сарҳадлар

XIX Бутуниттифоқ конференцияси залидан шеърний мактуб	141
Ширкат	142

Умр	143
Тараққиёт	144
Биз	145
Гап битта	146
Ўзимиз	147
Энг қулай жавоб	148
Имзо йиғини	149
Ирим (ҳазил)	151
«Қулт-қулт»	152
Рентгенчи дўстимга	160
Абдулла Набиев	161
Раижком (достон)	163
Елғиз аскар	204
Саволлар	205
Бор гап	206
Ҳазил	207
Мард бўлсанг	208
Единома	209
Дўрмонда куз	210
Баҳор келаётир	211
Миннатдорлик	212
Уйламай нетайини	213
Сарҳадлар	216
Шоир	217
Бахтли одам	218
Тоқат	219
Тараққиёт	220
Беговалик	221
Қуш тили	223
Шошмаслик ҳақида баллада	225
Эътиқод	227
Гўзалликни йўқлаш	229
Бу йўллар	230
Таскин	231
Боқар у замоннинг оқишига деб...	232
Жавоб	233

Литературно-художественное издание

Абдулла Орипов

МОСТЫ ДОВЕРИЯ

Стихи, переводы, поэма

Художник *М. Касаров*

Ташкент, издательство литературы и искусства
им. Гафура Гуляма

На узбекском языке

Адабий-бадний нашр

Абдулла Орипов

ИШОНЧ КЎПРИКЛАРИ

Шеърлар, таржималар, поэма

Редактор *Муҳаммад Юсуф*

Расмлар редактори *А. Бобров*

Техн. редактор *Т. Смирнова*

Мусаҳҳиҳ *У. Сайдуллаев*

ИБ № 4130

Босмаҳонага берилди. 12.04.89. Босишга руҳсат этилди 15.12.89.
Ю2860. Формати. 70 × 90 ¹/₃₂ Босмаҳона қоғози №2. Оддий янги
гарнитура. Юқори босма. Шартли босма л. 8,77. Шартли
кр. — огтиск. 8,77. Нашр л. 6,52. Тиражи 60000. Заказ № 1227.
Баҳоси силлиқ қоғозда 1 с. 30 т. Шартнома 206—88.

Баҳоси 2 с.

Гафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти. 700129.
Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари
Давлат комитети «Маtbуот» полиграфия ишлаб чиқариш
бирлашмасининг Бош корхонаси. Тошкент — 700129. Навоий
кўчаси, 30.

Орипов, Абдулла.

Ишонч кўприклари: Шеърлар, таржималар, драматик дoston.— Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1989.—240 б.

Ўзбекистон халқ шоири, Ҳамза номидаги республика Давлат мукофотининг лауреати, атоқли шоир Абдулла Ориповнинг ушбу китобига кейинги йилларда битилган янги шеърлари жамланди.

Тўпламда шунингдек, шоирнинг «Раиҷком» деб номланган драматик дostonи ҳам ilk бора нашр этилмоқда.

Орипов А. Мосты доверия: Стихи, переводы, поэма.

2c.

